Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXV. NOVEMBAR, DECEMBAR 1931. SV. 6.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc 189
Janko Barlè: P. Hugolin Sattner 196
Dr. Josip Mantuani: Emil Hochreiter 198
Vera Šenoa: Matej Hubad 200
Luka Lukić: O novom kantualu i priručniku za orguljaše 201
Ivan Mustač: O novom kantualu i priručniku za orguljaše 202
Bela Tumbas: Božićne popijevke kod Bunjevaca 202
Ivan Matetić-Ronjgov: Crkveno pjevanje na otoku Krku 205
Franjo Lučić: Sinagogalni koncert u Zagrebu 206
Lujo Šafranek-Kavić: Operna i koncertna sezona u Zagrebu 208
Vl. D.: Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života 210
Milan Pavelić: Sveti himni 211

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

O. Antonin Zaninović O. P.: Nekoliko kolenda iz Dalmacije 212

NAŠI DOPISI . . . . 215—217

GLAZBENA LITERATURA . . . . 217—220

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . 220—221

RAZNE VIJESTI: . . . . 222—227

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA . . . . 227—228

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

O. Anselmo Canjuga: Divnoj dakle Tajni 21
Emil Hochreiter: Pater noster 22
Eugen Kornfeind: Sva duša žudi 24
P. Hugolin Sattner: Isus sam će k nama saći 24

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc, p. 189. — *Janko Barlè:* P. Hugolin Sattner, p. 196. — *Dr. Josip Mantuani:* Emil Hochreiter, p. 198. — *Vera Šenoa*: Matej Hubad, p. 200. — *Luka Lukić:* Sur le nouveau livre de cantiques et le manuel pour les organistes, p. 201. — *Ivan Mustač:* Sur le nouveau livre de cantiques et le manuel pour les organistes, p. 202. — *Bela Tumbas:* Les cantiques de Noël chez les Bounyevazs, p. 202. — *Ivan Matetić-Ronjgov:* La musique sacrée sur l' île Krk, p. 205. — *Franjo Lučić:* Le concert de synagogue à Zagreb, p. 206. — *Lujo Šafranek-Kavić:* La saison d' operas et de concerts à Zagreb, p. 208. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 210. — *Milan Pavelić:* Hymnes, p. 211. — *O. Antonin Zaninović:* Quelques collèdes de la Dalmatie, p. 212. — Correspondances, p. 215.—217. — Littérature musicale, p. 217.—220. — Presse musicale, p. 220.—221. — Nouvelles diverses, p. 222.—227. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 227.—228. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *O. Anselmo Canjuga, Emil Hochreiter, Eugen Kornfeind* et *P. Hugolin Sattner.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM · GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 6. NOVEMBAR, DECEMBAR 1931. GOD. XXV.

Ivan pl. Zajc.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Nastavak.)

5. Zajc u Zagrebu.

B. Opere: Nikola Šubić Zrinski, Lizinka i Pan Tvardovski (1876.—1880.).

Godina **1876.** osobito je važna za Zajčevo glazbeno djelovanje. Čanić veli, „da te godine počimlje Zajčeva zlatna epoha, u kojoj njegov genij kulminira. Posljednje djelo te epohe je „Stabat mater", koje je napisao u 59. godini života".

Te godine izadje Zajc sa svojom operom

„Nikola Šubić Zrinski"

glazbena tragedija u 3 čina (8 slika), libreto napisao po drami Theodora Körnera Hugo Badalić (op. 403.). Uspjeh tog djela bio je velik. Kad Zajcu ne bi bilo ništa drugo pomoglo do popularnosti — to bi mu sam Zrinski pronio glas diljem cijele domovine. Zrinski je bio u našoj glazbenoj umjetnosti glasan krik „e pur si muove".

Premijera bila je pod Zajčevim ravnanjem dne 4. XI., a lica bila su: Zrinski: Josip Nolli; Eva žena mu: Matilda Lesić; Juranić: Fran Gerbić; Jelena kći Zrinskog: Milka Gerbić rodj. Daneš, supruga Frana Gerbića; Sulejman: Chlostik; Sokolović vezir: Komput; Levi: Vaclav Anton.

Korovi su bili pojačani pjevačkim društvima „Kolom" i „Merkurom", a redatelj je bio Josip Freudenreich. Već generalni pokus u prisuću mnogo gosti, članova sabora, književnika i umjetnika pobudio je svečano raspoloženje, a kamo li premijera u nazočnosti bana Mažuranića, ministra Kolomana pl. Bedekovića, tadanjeg protektora Hrv. Glazb. Zavoda, generala Filipovića, stranih gosti i mnogobrojnog općinstva.

Za čitave predstave vladao je neki patriotski zanos, a medju činima pjevala se „Lijepa naša domovina".

Čin se dogadja god. 1566., a sadržaj opere je ovaj:

Ponajprije dolazi kratka ouvertura.

I. čin 1. slika. Sulejman odluči navaliti na Beč, ali prije želi pokoriti Siget i druge neke tvrdjave u Ugarskoj. Značajna je njegova arija „Čudno li krvca mi vrije" (D dur), koja karakteriše Sulejmanove osvajalačke osnove.

I. čin 2. slika. Prikazuju se prilike u obitelji Zrinski u Sigetu. Jelena zaručnica Juranića sluti na zlo, ali majka Eva i sam Zrinski je tješe. Dolazi Alapić sa viješću, da Sulejman napreduje sa velikom vojskom prema Sigetu. Na to nadodje Juranić te zahtijeva od Zrinskog četu konjanika, da ide u susret Turcima i tom zgodom očituje roditeljima, da ljubi Jelenu. Juranić ide u boj. U toj slici je romanca Jelene „gdje na tvrdu stancu brdu, stari stoji Zrinski grad" (G dur) puna čuvstva i snatrenja, a tako i njezina arija „Nisam ja bogata roda" (As dur).

I. čin 3. slika. Vojnički zbor slavi pobjedu, koju su izvojevali nad Turcima Juranić i Alapić. Zrinski dolazi te se on i njegova vojska zaklinju, da će Siget braniti do zadnje kapi krvi.

Zakletva: „Tako meni Boga velikoga“ (E dur).

II. čin 4. slika. Turski tabor pred Sigetom, gdje se slavi godišnjica bitke kod Mohača. Pjevaju mješoviti zborovi i nastupa balet. Muzika je vrlo originalna i u njoj je pogodjen orijentalni stil. (Orijentalni, arapski i fantastični ples). Dolazi Sulejman sa svojim vezirom Mehmedom žaleći, što ne može osvojiti Siget. Šalje zato Mehmeda u Siget, da sklone Zrinskog na predaju grada.

Nolli Josip, prvi Zrinski.

II. čin 5. slika. Pojavi se vezir kod Zrinskog, te mu nakon velikih prijetnja obeća u ime carevo kraljevstvo hrvatsko. Zrinski dozove ženu, kćer, Juranića, Alapića i druge junake te pred njima odbije Mehmedovu ponudu. Krasna je romanca Zrinskoga „Gle, kako divno sjaji grad“.

III. čin 6. slika. Sulejman je tužan što ne može osvojiti Siget. On boluje na toj rani, od koje napokon umre. Mehmed postaje vojskovodjom, a zataji smrt carevu, jer se vojska pobunila. Lijep je duet Sulejmana i Levia i arija Mehmeda „Sad je vlast u mojih ruku“ (A dur), koja je puna života i jakosti.

III. čin 7. slika. U podzemnoj sobi Eva pripravlja kćer na katastrofu. Jelena ostaje sama te pjeva ariju „Cvate ruža rumena“ tražeći u njoj utjehu.

Arija je veoma nježna i ćutljiva, a prati je gudački orkestar izmjenice sa pastoralnom figurom flaute. No prije nego li pjesmu do kraja ispjeva, zaspi Jelena te sanja o svojoj sreći. Na to kor vila pjeva „Poljubio goluban, golubicu bijelu“ Na to se Jelena prene iz sna. Dolazi Juranić, da je odvede ocu no ona ne ide, već mu pruži mač i zaklinje zaručnika, da je probode, da ne umre od turske ruke. Nakon krzmanja i borbe on joj želju ispuni.

III. čin 8. slika. Prikazuje se opsada i pad Sigeta. Dvopjev Eve i Zrinskog „I Zrinski će uminut“ je talijanskog karaktera, ali je vrlo efektan. Kao finale pjevaju Juranić i kor „U boj“. Junaci podlegnu, a Eva baca u barutanu baklju i digne u vis grad.

Repriza te opere bila je 12. XII. u korist Zajca. Kod te predstave mogao se je Zajc osvjedočiti, koliko Hrvati cijene i poštuju njegove zasluge. Ova predstava pretvorila se u pravu ovaciju. Prije početka opere dijelila se Tomićeva pjesma „Doletile Hrvatice vile . . .“. Kad je prva slika opere ispjevana, na burno izazivanje, pokazao se Zajc na pozornici, okružen od čestitara i obasut vijencima. Sveučilišno pjevačko društvo „Lira“, izručilo mu je lovor vijenac, a to su učinila i druga društva. I od intendanta Kneisla i ravnatelja Glazb. Zavoda Klobučarića primio je darove. Po svršetku predstave su sva pjevačka društva otpratila Zajca kući, pjevajući njegove pjesme „U boj“ i „Zivila Hrvatska“ a zatim se sastali na banket.[42]

Opera Zrinski izvodila se u Zagrebu najviše od svih opera. Dne 24. XI. 1895. pjevala se sedamdesetiput, dne 12. XII. 1919. slavio se jubilej stote predstave, a dne 24. VIII. 1930. bila je njena 187. izvedba.

„Vienac“ (god. 1895. str. 767) ima statistiku pjevača te opere do god. 1895., a „Hrvatska pozornica“ (1909. br. 5.) priopćuje tu statistiku do god. 1909. Uvjeren sam, da će interesirati čitatelje, ako priopćim ovu statistiku.

Pjevali su: Zrinskog: Nolli (20 puta), Mirski (4), Kellerman (2), Vespasiani (24), Hreljanović (12), Kroupa (10), Vulaković (15), Burian (3), Vušković (1).

Evu: Lesićka (65), Ferency (1), Šarer (1), Brückl (12), Glivarec (2), Alloro (3), Šipankova (4), Sugh (1).

Jelenu: Gerbić (16), Miles (4), Gabrieli (6), Prikril (30), Barberini (11), Vimberger (5), Matoušek (8), Jamnicki (1), Freudenreich (19), Polak (1).

Juranića: Gerbić (16), de Negri (10), Fattorini (5), Deskašev (26), Raverta (5), Hofer, (5), Huzek (1), Prochaska (2), Cammarota (16), Jastrzebski (4), Lubin (1).

Sulejmana: Chlostik (12), Kratohvil (14), Tercuzzi (45), Kunz (1), Lesić (6), Aschenbrenner (3).

Levia: Anton (82), Pečić (3), Bullant (2), Kostić (3).

---

[42] Vidi: „Obzor“ od 3. XII. 1876.

Kod prolave jubileja 100. predstave kazališna uprava predala je Zajcu „Album kr. zem. hrvatskoga kazališta“, uvezan u baršun sa srebrnom pločom i urezom 12. XII. 1909. U albumu je kazališna cedulja u svili, slike raznih prizora te opere te slike intendanta i svih sudjelujućih kod jubilarne predstave.[43]

Tu su operu izvodili gotovo kod svake narodne i kulturne slave, a imenito kod kazališnih svečanosti. Ogrizović veli: „Zrinski je postao nekim ukrsnim zvonom za narodna slavlja.[44]

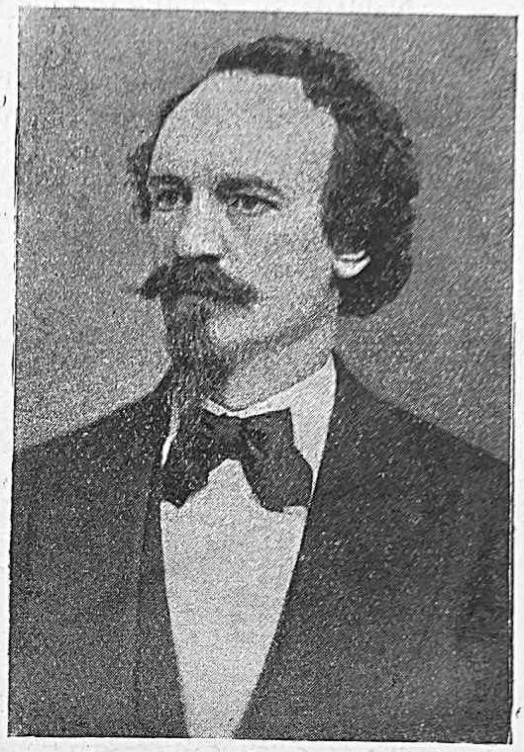

Fran Gerbić, prvi Juranić.

Dana 8. i 9. XI. 1884. bila je proslava otvorenja galerije slika i posvećenje zgrade jugoslavenske akademije po biskupu J. J. Strossmayeru, a na večer 8. XI. bila je svečana predstava s izvedbom opere Zrinski.

Dne 14. VIII. 1891. opet je pjevan Zrinski u svečanoj predstavi u proslavu otvorenja šumarsko-gospodarske izložbe u Zagrebu.

Za intendanta dra. Stjepana pl. Miletića, kad je opet uvedena hrvatska opera, započela je prva sezona dne 16. X. 1894. s operom Zrinski, i tada se prviput izvodio potpun i doličan balet, a inscenacija je vrlo uspjela.

Oduševljenje, koje je te večeri zavladalo općinstvom teško je opisati, podsjećalo je gotovo na „ilirska vremena“. Općinstvo je te večeri osjećalo, da mu se vraća kulturna institucija, koja je bila nepravedno ustegnuta. Taj entuzijazam prešao je i na pjevače i na orkestar, pak i na vrijednog maestra Zajca, koji je sjedio u intendantskoj loži te zadovoljno zahvaljivao za ovacije općinstva. Zrinskog je pjevao Kroupa te su drugi dan pisale novine, da je on bio uopće najbolji Zrinski, što je i Zajc potvrdio. Može se reći, da je taj pjevač u svojoj umjetičkoj interpretaciji pokazao sve krasote ove partije.[45] Predstava se ponovila još pet puta.

Milka Gerbić rodj. Daneš, prva Jelena.

Na novu godinu **1895.** poslije podne izvodio se Zrinski s novom Jelenom i novim Juranićem, gdjicom Jamnicki i gosp. Huzekom, dakle hrvatskim debitantima. Prigodom pako otvorenja novog kazališta dne 15. X. 1895. izvodila se je samo osma slika Zrinskog, a hrv. pjev. društvo „Kolo“ pjevalo je „U boj“.

U Ljubljani izvodili su prviput Zrinskoga 2. X. 1900. („Obzor 4. X. 1900.). Kad je od 8. VI. do 13. VII. 1918. gostovala naša opera u Trstu, izvodila se ta opera triput i to: dne 16. 19. i 23. VI.

Prigodom pako sastanka udruženja glumaca u Beogradu, izveli su naši članovi opere potpomagani beogradskima i ljubljanskima dne 1. VI. 1929. u velikom kazalištu u Beogradu Zrinskog. Zrinski izvodio se god. 1911. u Sarajevu, 1914. u Opatiji, 1910. u Splitu i Šibeniku te opetovano u Osijeku. U Brnu davala se ta opera prvi puta 14. IX. 1918., a opetovana je 14 puta, dirigent bio je Josip Winkler (Dopis rediteljstva zemského divadla u Brnu od 2. XI. 1931. br. 1242.), a izvodila se i u Pragu. U Bratislavi bila je premijera dne 1. XII. 1925., a davana je 4 puta (Dopis slov. nar. divadla od 5. XI. 1931.). U Plznu je davan

[43] Album nalazi se u Zajčevoj sobi u grad. muzeju pod br. 210.
[44] Vidi: „Hrvatska opera 1870.—1920.“ str. 36.
[45] Vidi: Miletić: „Hrvatsko glumište“ I, knjiga str. 93.

Zrinjski u městském divadlu 9 puta i to 21. 23. 25. X., 2. 4. 10. 13. 20. XI. i 9. XII. 1921. (Dopis kazal. ureda od 6. XI. 1931. br. 9122).

Prvo izdanje te opere za klavir sa tekstom u hrvatskom i talijanskom jeziku izdala je prema skladateljevoj priredbi nakladna tvrtka Kočonda i Nikolić u Zagrebu.

Naklada Stj. Kugli-a u Zagrebu izdala je tu operu za klavir dvoručno sa popratnim tekstom. Drugo izdanje uredio je Nikola pl. Faller.

Osim opere Zrinski priredio je Zajc god. 1876. za izvedbu i više stranih opera, tako: O. Nicolai-a: „Vesele žene vindsorske" (premijera 12. II.); G. Mayerbeera: „Robert djavo" (premijera 29. IV.); K. Kreutzera: „Nočište u Granadi" (premijera 21. X.) i V. Bellini-a: „Norma" (premijera 2. XII.).

Uz operu Zrinski valja da spomenem još i ostali Zajčev kompozitorski rad u g. 1876. Tu je u prvom redu: „Jugoslavenska simfonijska slika" za orkestar, harfu i orgulje (op. 338.) prvi puta izvedena na koncertu Hrvatskog Glazb. Zavoda od 27. VII. 1889. te povodom stogodišnjice rodjenja Zajčeva na koncertu spomenutog društva dne 3. XI. 1931. Zatim „Simfonička glazbena slika" (Poesia musicale, op. 343.) za orkestar. Ta je kompozicija izvedena prviput na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda dne 4. XII. 1876. Kritičar „Agramer Zeitung" priopćuje dne 5. XII. 1876. o tom djelu ovu ocjenu: „Možemo ustvrditi, da je to jedno od najvrsnijih Zajčevih djela. Ugledao se on, što se tiče simfoničke forme u stare majstore, a uz to se u instrumentaciji okoristio modernim stečevinama. Prvi stavak karakterizira majstorski nestrpljivu i nemirnu težnju za napretkom. Dvije se teme izmjenjuju i prikazuju razne porive umjetničke duše. Drugi je stavak „San sreće" idilska slika u pastoralnoj formi. Najuspjeliji je treći stavak „Scherzo", koji je vrlo originalan u melodičkom osjećanju, a struktura mu je doista umjetnička. Zadnji stavak je u formi najslabiji, ali mu zato instrumentacija pruža prekrasan kolorit". Tu simfoničku glazbenu sliku izveo je diletanski orkestar Hrvat. Glazbenog Zavoda dne 15. III. 1926.[46]

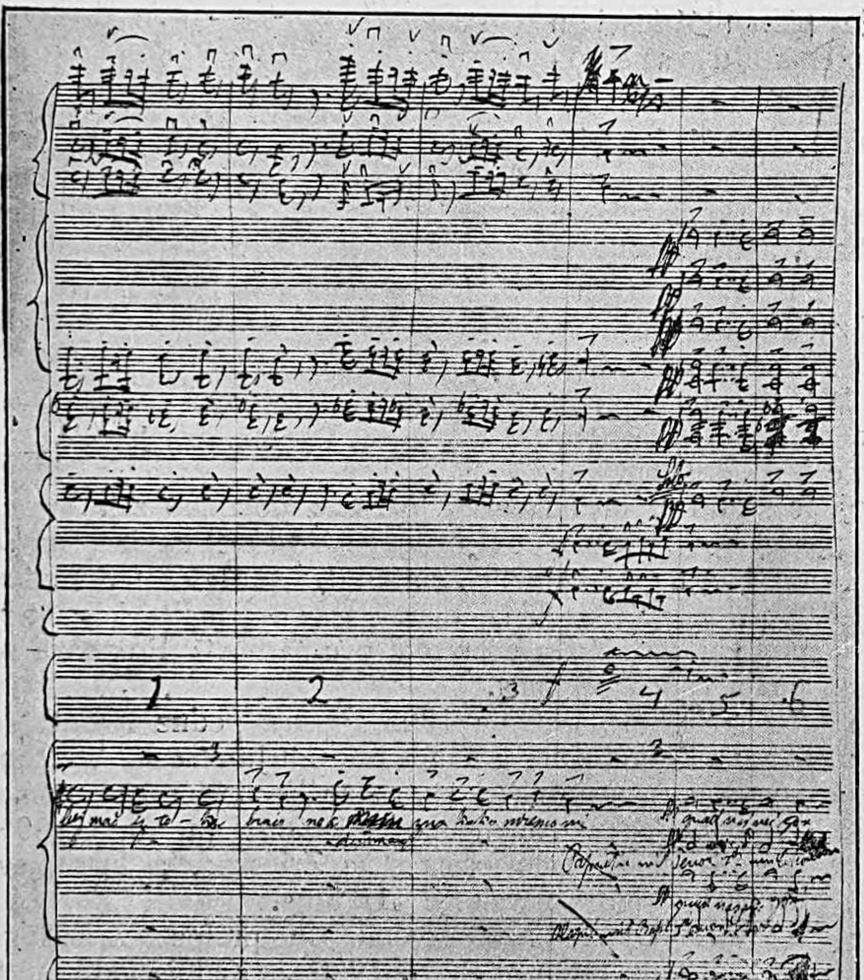

I. izvadak iz originalne partiture opere Zrinski.

Uz to je napisao Zajc ove godine još ove skladbe: „Lovački zbor" za muški zbor (op. 398.), izveden prviput na koncertu „Kola" dne 14. VII. 1877.; „Djevojčino proljeće", lirski muški zbor (op. 399.), izveden kao ženski zbor na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda dne 14. II. 1879.; „Poputnica Nikole Jurišića", muški zbor, (op. 407.); „Ustaj slavski rode", muški zbor (riječi M. Bogovića, op. 415.) i „Crnogorac Crnogorki", muški zbor (op. 418.). Osim toga napisao je Zajc ove godine više skladbi za djecu, koje ću spomenuti na drugom mjestu.

---

[46] Gl. Dr. Ant. Goglia: „Hrv. Glazb. Zavod" str. 50. i 122.

Završetkom god. 1876. i početkom god. 1877. gostovala je u zagrebačkom kazalištu čuvena francuska pjevačica Bianca Donadio. Svojom pojavom i svojim pjevačkim vrlinama ubrzo je osvojila zagrebačku publiku. S velikim je uspjehom pjevala u operama „Marti" i „Seviljskom brijaču". Dne 7. i 10. II. 1877. priredila je ona u kazalištu koncert i pjevala izvatke iz raznih opera. Za tu zgodu napisao je i Zajc njoj u čast pjesmu: „Hajd u kolo", za sopran i orkestar (op. 410.). Ovu je Zajčevu pjesmu pjevala kasnije umjetnica i u Budimpešti. Tadanji kazališni intendant Strakosch brzojavio je tada Zajcu: „Vaša canzonetta zanijela je općinstvo, gospodjica Donadio morala ju je dvaput ponoviti" (Agramer Presse).

God. **1877.** i **1878.** nastavlja Zajc sa prikazivanjem stranih opera. Tako je dne 27. II. bila premijera historične opere D. F. E. Aubera: „Nijema iz Portici-a"; dne 2. X. Verdieve opere „Krabuljni ples", a dne 17. X. Bellini-eve opere „Sonambula". Nadalje je Zajc dne 16. II. 1878. prviput iznio operu „Lucia de Lamermoor" od Donizetti-a, dne 4. V. operu „Hugenoti" od Mayerbeera, a dne 1. X. Verdievu operu „Nabucodonosor". Završetkom god. 1878. stupio je Zajc pred zagrebačko općinstvo sa svojom novom operom:

„Lizinka"

vesela romantična opera u 3. čina; libreto od I. E. Tomića,[47] po pripovijetki Aleksandra grofa Puškina „Vlastelinka kao seljakinja", (op. 453.). Premijera bila je 12. XI. 1878., a u svemu je davana 17 puta.

Osobe: Lizinka: M. Přikril; Muromski, vlastelin njezin otac: Kolin; Nasta, sobarica: Lesić; Vasilije, sluga: Mirski; Aleksije: de Negri; Berestev, vlastelin njegov otac: Kratohvil; Miss Jachson: M. Vormastini.

Čin biva u jednoj ruskoj guberniji god. 1797., u vrijeme žetve.

I. Čin. Lizinka kći vlastelina Muromskog obućena na seljačku nalazi se medju žeteocima i žetelicama; s njom je njezina sobarica Nasta, čiji je ljubavnik kmet Vasilije. Žeteoci pjevaju, mješoviti zbor „Zori žito, žuti klas..." (G dur), a iza toga pjeva Lizinka romancu na način mazurke „Mladu srcu godi..." (Es dur), te predloži, da igraju kakovu igru. Nasta na to reče, da očekuju Aleksija sina vlastelina Beresteva, da s njima igra. Lizinka se za nj vrlo zanima i želi ga upoznati. Aleksij iza pozornice pjeva romancu „Oj ljubavi slasti svijeta...", a kad se pokaže, zapjeva okrenut žetelicama „Da ste zdrave djeve krasne...". Ljubomorni Vasilj upozori Nastu, da bude daleko od njega. Lizinka mu se prikaže kao seljanka Akulina, a Aleksij se u nju zaljubi. Slijedi prekrasan kvartet „Ta dijeva krasna..." (Es dur).

Žeteoci idu na posao, a žene počnu igrati slijepog miša i Aleksiju zavežu oči. On u igri uhvati Lizinku. Žetelice idu na rad, a Lizinka i Aleksij ostanu sami te si očituju ljubav u krasnom duetu „Oj ljubavi prava, sveta, čista..." te ureknu, da će se sutra sastati.

U II. činu je lov. Ističe se veseli zbor hajkača (G dur). Igor (Anton) žokej Muromskoga upozori Vasilija, da se Nasta sastaje s Aleksijem, jer on pozna njezin sarafan. Vasilije je zdvojan, jer je on držao, da Aleksij ljubi Lizinku. Lizinka dolazi, sjedne na panj i pjeva „Od želje mi se šire grudi..." (G-mol), a kratko iza toga pridje Aleksij te ga Lizinka (obučena kao seljanka) pita, kako mu se svidja kći Muromskog, čiji je on gost. On joj odgovara, da mu se ona ne svidja a niti njezin dvor, gdje je sve na englesku. Na Lizinkinu primjedbu, da će se on s kćerkom ženiti, uvjerava je i zaklinje se Aleksij, da to ne će biti, jer samo nju ljubi.

Pokaže se Berestev, a Lizinka pobjegne. On odredi, da je uhvate i njemu dovedu, no to im ne uspije. Berestev zahtijeva od sina, da zaprosi Muromskoga kćer. Aleksij obeća da će ovoga posjetiti, ali je odlučio, da je isprosit ne će. Lijep je duet Beresteva i Aleksija „Svak dan ti zborim lijepo...". Slijedi zbor lovaca „Vesel život lovac vodi..." a iza toga slijedi lijepi finale.

U 3. činu Nasta umiri Vasilija i povjerljivo mu priča, da je ona seljakinja s kojom se sastaje Aleksij Lizinka. Miss Jachson, engleska guvernanta, zgraža se nad ovom seljakinjom u pjesmi „Infamy that is terrible..." (C dur). Muromski odredi, da se dovedu sve seljanke, ne bi li našao dotičnu seljakinju. One pjevaju zbor „Mi nismo ništa krive...". Aleksij dodje sam na pozornicu i pjeva romancu „Seljanko! dušo moja" (A dur); kad nadodje Lizinka razbistri se situacija i Aleksije sazna, da je ona kći vlastelina Muromskoga i on se s njom zaruči. Opera završava se s korom „Slava budi".

Osobito je uspjela ouvertura k ovoj operi, koja se posebno izvodila na raznim glazbenim priredbama, tako na koncertu „Kola" dne 14. V. 1883.

O premijeri donio je „Obzor" ovaj referat: „Lizinka je od svih dosadanjih Zajčevih opera najoriginalnija, najdotjeranija i najvećma jedinstvena. Sav njezin osnov zasnovan je otmjenim stilom, eleganson i nježnim osjećajem za efekat. Zajc umije rabiti instrumente kako malo koji majstor, on nikada ne gubi jedinstvene niti i zamrsi li ju kada, čini to da ju kasnije čim ljepše rasplita. U Lizinki nalazimo preobilje melodija od kojih su neke više, druge manje izradjene, ali su vazda krasne i lijepo zamišljene.

Napjevi „Mladu srcu godi..."; „Ti si mi odsad bila...", dadu se prispodobiti najljepšim liričkim motivima, što ih imade u svjetskim operama. No Zajc ne podržaje se vazda u istoj visini, tako

[47] Libreto izašao u tiskari „Narodnih Novina" 1878.

da Lizinka katkada zakoleba izmedju opere i operete; što je svakako na štetu opere. Neki se motivi previše opetuju te time gube snagu. Ensembli i zborovi su uzorni. Lovački zbor s jekom ravan je najljepšim poznatim nam lovačkim zborovima u Nijemaca, koji mnogo takovih zborova skladaju. U cijelom Lizinka je sjajno djelo. Da ju je Zajc svuda jednako oprezno izradjivao, osigurao bi joj bio uspjeh i izvan Hrvatske".

U sezoni **1879.**—1880. (do 1. VI.) primi upravu kazališta Zajc zajedno s artističkim ravnateljem Adamom Mandrovićem u vlastitoj režiji te ta uprava svrši bez deficita.[48] Dne 11. III. 1879. bila je premijera Verdieve opere „Traviata", a dne 8. XI. Meyerbeerove opere „Afričanka". Iste godine sklada Zajc za Karltheater u Beču komičnu operu **„Der Hofkonditor"** u tri čina (op. 476.). Originalna partitura poslana u Beč izgubi se. Tvrdilo se, da Zajc nije za sebe zadržao koncepta i tako, da se je to djelo posve izgubilo. Medjutim ustanovio sam, da se prijepis partiture u sva tri čina nalazi u obiteljskom arkivu.

Godine 1877., 1878. i 1879. skladao je Zajc osim opera takodjer i druga djela. Početkom godine 1878. porodio se u Karlovcu veliki požar, koji je uništio dio grada. Tim povodom Zajc je komponirao svoje djelo: „Idilična alegorija karlovačke katastrofe" za gudački kvartet, oboe, harmonij i dva klavira u 3 dijela: I. Socijalni život u Karlovcu; II. Požar i III. Povici za pomoć i sretno ugušenje požara. Ova je skladba izvedena na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda od 15. VI. 1878. u korist nastradalih karlovačkih žitelja. Nadalje skladao više kantata i himna i to:

1. „Pobožna kantata za jubilej Pape Pija IX.", za mješoviti zbor i orkestar (op. 419.).

2. Himna u slavu sv. Cecilije", za sopran, djevojački zbor, gudački kvartet, oboe, harmonij i dva klavira (Riječi I. E. Tomića op. 452.), izvedena na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda od 22. XI. 1878. u proslavu sv. Cecilije. Godine 1891. uglazbio je Zajc opet jednu „Himnu sv. Cecilije", za mezzosopran, mješoviti zbor i orkestar (op. 759.), izvedenu na koncertu spomenutog društva dne 20. XI. 1891. Ova skladba imala je reprizu dne 25. XI. 1892.

„Vienac" (1892. br. 49.) piše o tome: „U jednu ruku odlikovao se Zajc svojom krasnom kompozicijom, a u drugu ruku svojom izvanredno vještom školom, kojom on naše mlade pjevačice upućuje u solo pjevanje. Da je on rijedak učitelj pokazala nam je njegova vrijedna učenica Marija Glivarec svojim zvonkim glasom i prekrasnim načinom pjevanja". Još je skladao Zajc „Himnu sv. Cecilije" za alt ili bariton i orgulje (op. 944.).

3. „Grobničko polje" (op. 420. vidi dio 3.).

Dalje skladao je Zajc ove zborove:

„Pozdrav učenica" ženski zbor (A dur op. 437.), koji se često izvodio na priredbama Hrv. Glazb. Zavoda, a prviput na koncertu dne 28. VII. 1877.; „Hrvatska mladež". muški zbor i klavir (op. 440.); „Djevica i ljubica", za sopran, alt, ženski zbor i klavir (op. 444), izvedena na koncertu spomenutog društva dne 1. III. 1878.; „Djevojačke pripovjetke" (Vijenac popjevaka), za 2 soprana, 2 alta, bas, ženski zbor i klavir (op. 449.), izveden na koncertu tog društva od 26. VII. 1879.; Djevojčino proljeće", za 2 soprana, 2 alta, ženski zbor i klavir (op. 450.); „Na Trakošćanu", muški zbor (op. 448.); „Srcu", ženski zbor (op. 451.) i „Ruža cvate", muški zbor (op. 454.). Napokon spominjem skladbu „Proljetna sonata" (op. 457.). Ponajprije je skladana za violinu i klavir. Kasnije ju je Zajc preudesio za pojačani gudački kvartet, flautu, obou, rog, trombetu i klavir te izveo na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda od 14. II. 1879.

Godine 1879. prenešeni su smrtni ostaci velikog hrvatskog pjesnika Petra Preradovića iz Beča u Zagreb na zagrebačko groblje „Mirogoj". Sjedinjena zagrebačka pjevačka društva dočekala su dne 14. VIII. na zagrebačkom kolodvoru bogati lijes, koji se gotovo gubio ispod nebrojenih krasnih vijenaca, te zapjevaše „Himnu Petru Preradoviću", spjevanu za tu zgodu od pjesnika A. Šenoe, a uglazbenu po Zajcu (op. 474.). Sjajna povorka došla je do prvostolne crkve, gdje se izvodio uz sudjelovanje prvih pjevačkih i glazbenih sila za tu prigodu skladani „Requiem Preradoviću" od Zajca, za sola, mješoviti zbor i orkestar (op. 471.).

Iza toga su otpraćeni smrtni ostaci do centralnog groblja, gdje je nad otvorenom rakom opet pjevana spomenuta himna.

Dne 23. V. 1895. otkrio se u Zagrebu spomenik P. Preradoviću, koji je gradu poklonio književnik dr. Stjepan pl. Miletić. U svečanoj večeri u kazalištu u predvečerje te

[48] Gl.: Andrić: „Spomen knjiga" str. 53.

slave davala se Preradovićeva drama „Kraljević Marko", za koju je Zajc napisao glazbu (op. 847.).

Miletić piše o tome:[49] „Obilnomu uspjehu „Kraljevića Marka" doprinijela je i krasna, skroz u narodnom stilu pisana glazba Zajčeva, kojom je cijelu dramu popratio i komentirao, te poimence u predigri nanizao bisere partiture, koji bi i u „Zrinskom" najodličnije mjesto zapremati mogli. Uz narodni zanos kao da se je pomladio i starina skladatelj. Već glazba iziskuje da se „Kraljević Marko" održi trajno na repertoiru".

U maju **1880.** prošlo je 25 godina od one večeri, kad je Zajc kao pitomac milanskog konservatorija dignuo dirigentski štapić, da zavodskom orkestru dade znak, da počinje predstava njegove opere „Tirolese". Šenoa piše o tom: „Dan 11. maja bio je Zajčev dan, slava narodne umjetnosti. To bijaše triumf idealnog pregnuća narodnoga" Od ovog momenta radio je Zajc neumorno i bez oduška na glazbenom polju. Od godine do godine razvijao se njegov talenat i stvaralačka snaga te je ove godine dočekao u čeličnoj muževnoj dobi svoju dvadeset i petu godišnjicu svog muzičkog djelovanja. To je bio povod, da se ovaj momenat proslavi ne samo u Zagrebu, već po cijeloj domovini. Teško će se u analima naše domovine naći sjajnije proslave hrvatskoga umjetnika. Već 10. V. priredilo je zagreb. tipografsko pjev. društvo „Sloga" u dvorani „K caru austrijanskomu" koncert u slavu tog jubileja, na kojem su Zajca opetovano aklamirali i slavili „da je u narodu oživio narodnu pjesmu".

Za kazališnu slavu priredio je Zajc svoju novu operu:

„Pan Tvardovski"

opera u tri čina. Libreto napisao je I. E. Tomić i posvetio ga „svom milom pobratimu u spomen njegove 25. godišnjice" (op. 477.).

Lica: Vojvoda: Theisen; Kristofor, njegov nećak: Vaclav Anton; Jagienka, vojvodina pokćerka: Gabrieli; Anka, njezina prijateljica: S. Kramberger; Tvardovski: De Negri; Mefisto: Kratohvil; Kaška, prosjakinja: Lesić;

Sadržaj opere mnogo sjeća na Fausta.

„U I. činu doziva Tvardovski vraga. U pozadini ukazuju se vilinski dvori, čuju se zborovi za pozornicom. Mefisto dodje i Tvardovski mu zapisuje svoju dušu i svoje tijelo, a da kao za uzvrat dobije znanje, slavu, sreću, sjaj i ljubav kroz 7 godina.

U II. činu je pučka veselica. Mefisto dodje i pjeva. Tvardovski postaje nestrpljiv i zaželi se ljubavi. Prvi puta pojavi se Jagienka i on usplamti za njom.

III. čin prikazuje njihovu ljubav i zavedenje. Crkva, orgulje, glas sotone spominju na Fausta; samo Jagienku proklinje njezin poočim Vojvoda, jer se bez njegove privole vjenčala s Tvardovskim, premda ju je bio zavjerio sa Kristoforom. Dolazi i kor prosjakinja, a prosjakinja Kaška pjeva ariju.

U IV. činu dolazi do Jagienkine nevjere. Ona naime ljubi Kristofora, a za Tvardovskog je pošla radi sjaja i bogatstva. Anka, koja takodjer ljubi Kristofora, upozori Tvardovskog na Jagienkinu nevjeru, na to ju on otjera.

V. čin. Nakon što je rok istekao, Mefisto traži Tvardovskoga dušu i tijelo, ali ovaj se spašava pjevajući pobožnu pjesmu. Na svršetku je živa slika koja prikazuje angjele i svladanog sotonu".

Premijera je bila dne 11. V. kod sjajno rasvijetlenog kazališta, a u zboru sudjelovali su takodjer sveučilišni djaci. Kuća je bila dupkom puna, a Zajc je bio predmetom mnogobrojnih čestitaka i ovacija. Na mjestima našlo je općinstvo pjesmu, koju je „Hrvatski dom" posvetio Zajcu kao svome počastnomu članu. Došavši svečar na pozornicu predadoše mu darove mnogih odličnika, prijatelja i društava. Značajan je bio dar od pjevačkih društava: vrč od srebra sa pladnjem i pokrovcem, izradjen u formi tulipana na čijim listovima su bila urezana imena čestitajućih društava.[50] Bilo je bezbroj lovor vijenaca. Kad je oduševljenje postiglo svoj vrhunac, bacala se sa galerije pjesma, posvećena „Ivanu pl. Zajcu, Rječaninu", koja počinje: „Sudbine kruta, kad te spregne sila . . ".[51]

Poslije predstave priredilo je „Kolo" serenadu. Povorka sa bakljama, a na čelu vojnička glazba došla je do Zajčeve kuće, gdje je „Kolo" otpjevalo prigodnu himnu spjevanu po I. E. Tomiću, a uglazbenu od Gjure Eisenhutha. Na pozdrav potpredsjednika „Kola" Milana Krešića Zajc je odvratio „Ne mogu mnogo govoriti srce mi ne da. Hvala Vam. Hrvat sam bio, Hrvat jesam i ostat ću do groba.[52]

Iste večeri priredilo je literarno zabavno društvo „Hrvatski dom" u prostorijama „K caru austrijanskom" „Svečanu Zajčevu večer".

---

[49] Gl.: Stj. Miletić: „Hrvatsko Glumište" (1894.—1899.) I. knjiga str. 153.
[50] Ovaj pehar nalazi se u Zajčevoj sobi u zabrebačkom gradskom muzeju pod br. 109.
[51] Obe pjesme otisnute su u „Narodnim Novinama" (1880. od 12. V.)
[52] Gl.: Braća Hrvatskog Zmaja: „Sjeni Zajčevoj" od. 1915. str. 18.

A i zagrebačko gradsko zastupstvo nije mimoišlo taj jubilej. Na sjednici dne 12. V. načelnik Matija Mrazović stavio je prijedlog: „da zastupstvo g. Ivana pl. Zajca, Hrvata i slavljenog glazbenika, koji je ovih dana slavio dvadeset pet godišnjicu svog djelovanja imenuje počasnim gradjaninom grada Zagreba. On drži, da je tim predlogom pogodio želju zastupstva i cijelog gradjanstva, koje ga time na najsjajniji način odlikuje, priznavajući mu njegove velike zasluge oko promicanja hrvatske glazbe. Tim imenovanjem priznat će se zasluge, koje je on stekao, a ujedno potaknuti, da neprestano i dalje njeguje hrvatsku glazbu". Prijedlog ovaj prihvaćen je jednoglasno sa burnim „Živio". Ovu je počast Zajc visoko cijenio pa je gradu Zagrebu posvetio više skladbi i to: „Koračnica grada Zagreba" za tursku glazbu (op. 699.); „Grad Zagreb" za jedno grlo uz pratnju klavira (op. 836.); Zagreb grad za sopran i klavir (op. 848.) i „Zagrebu" po pjesmi A. Šenoe za muški zbor (op. 1196.)

I „Glasbena Matica" u Ljubljani čestitala dne 3. V. Zajcu: „Čast nam je naznaniti Vam, da ste bili v občnemu zboru „Glasbene Matice" dne 28. IV. vsled Vaših velikih zaslug za povzdigo slovanske glasbe enoglasno za častnega člana našega društva imenovani". Tako je ovaj jubilej dostojno i svečano proslavljen, a opera „Pan Tvardovski" izvodila se još 15. 18. 25. 29. i 31. V. 1880.

Ove godine je još Zajc priredio novitet, komičnu operu „Svi pod krinkom" od K. Pedrossi-a. Premijera te opere bila je 1. IV.

Dne 4. IX. 1880. priredjen je inicijativom „Kola" u hrv. kazalištu, a u slavu sedamdesete godišnjice rodjenja pjesnika Stanka Vraza (1810.—1851.) veliki koncert, na kojem su se ponajviše izvodile Zajčeve skladbe. Tako: kantata „U slavu Stanka Vraza" za bas solo (Josip Kellerman), muški zbor i orkestar (op. 475.); „Večernja pjesma" za bas solo (Kratohvil) i klavir (op. 443.); „Poziv" (L'invito) koloraturni valzer za sopran (Marija Přikril) i klavir (op. 387.), posvećen znamenitoj pjevačici Irmi Trputec i zbor „U boj". Zborove pjevala su hrv. pjev. društva „Kolo" i „Sloga".

Kod te prigode spominjem, da se u Zajčevu arhivu nalazi „Pjesma Stanka Vraza" samospjev za tenor od Ferde Livadića, koju je pjesmu Zajc instrumentirao za tenor i orkestar (op. 484.).

Dne 9. XI. bio je veliki potres u Zagrebu, pa je uslijed toga kazalište zatvoreno, a opera raspuštena. Zajc pod utiskom ove elementarne nesreće sklada „Zemljotres", kantatu za muški zbor i orkestar (op. 485.), koja je izvedena na koncertu „Kola" od 4. II. 1881. i 29. XI. 1895. Ta skladba izvedena je i dne 17. XII. 1880. na koncertu, koji su priredili Hrvati živući u Budimpešti u dvorani hotela Europe u korist nastradalih potresom, a pjevalo je „Kolo".

U koncertima, koja su priredjivala razna društva u Zagrebu i provinciji, uvijek dolaze na rasporedima Zajčeve skladbe bilo orkestralne, bilo korske ili za jedno grlo uz klavir; a od god. 1880. često se izvadja „Hrvatska četvorka" za orkestar. Prostor mi ne dopušta, da sve ove priredbe spomenem. (Nastavit će se.)

P. Hugolin Sattner.

Janko Barlè — Zagreb.

Ima tomu više od pedeset godina otkako pratim život, djelovanje, razvoj i zasluge tog vanrednog muža. Bio mi je učiteljem u osnovnoj školi i u gimnaziji. Već sam ga onda zavolio. Od mnogih mojih učitelja on kao da mi je ostao u najmilijoj uspomeni. Veze izmedju učitelja i učenika postale su kasnije u životu sve tjesnije, moje poštovanje spram njega sve je više raslo, a danas mu se divim i promatram ponosno njegov golemi rad. Uvijek kad me dobra sreća donese u njegovu redovničku sobicu, za mene je blagdan prvog reda.

Skroman sin sv. Franje, koji je u svom dugom životu s veseljem vršio njegova pravila, volio svoju redovničku haljinu i svoju skromnu ćeliju, ipak je otmjen u svakom svom nastupu. Svaka njegova kretnja, svaki izraz njegova lica, svaka njegova riječ odava aristokratu. Ipak kod toga nije ništa prisiljena, ništa naučena, sve je to naravno, sve je to prirodjeno. Takav je bio on prije više od pedeset godina, takav je i danas.

On je danas jedini od onih, koji su kumovali kod rodjenja slovenskog Cecilijina društva. U tom društvu je on radio čitav svoj vijek, pisao i komponirao, a kroz dugi niz godina

pa i danas mu je zaslužnim predsjednikom. Nije slijepo slijedio ukočenost njemačkih Cecilijanaca, njegove kompozicije bile su poletne, iz njih je odsijevala toplina i nježnost, a ipak ne sentimetalnost. Ogroman je njegov rad na tom polju, a njegove mnogobrojne zbirke ne će zastarjeti, uzdržat će se na slovenskim crkvenim korovima vječno svježe i lijepe, pa i onda, kad njihova stvaratelja ne će biti više medju nama.

Bilo je lijepo vrijeme, kad su medju tihim zidinama ljubljanskog franjevačkog samostana živjela dva glazbenika: P. Angelik Hribar i P. Hugolin Sattner. Prvi stariji, koji je skladao jednostavnije i više u duhu slovenske pučke popijevke, drugi mladji, koji je pisao umjetnije,

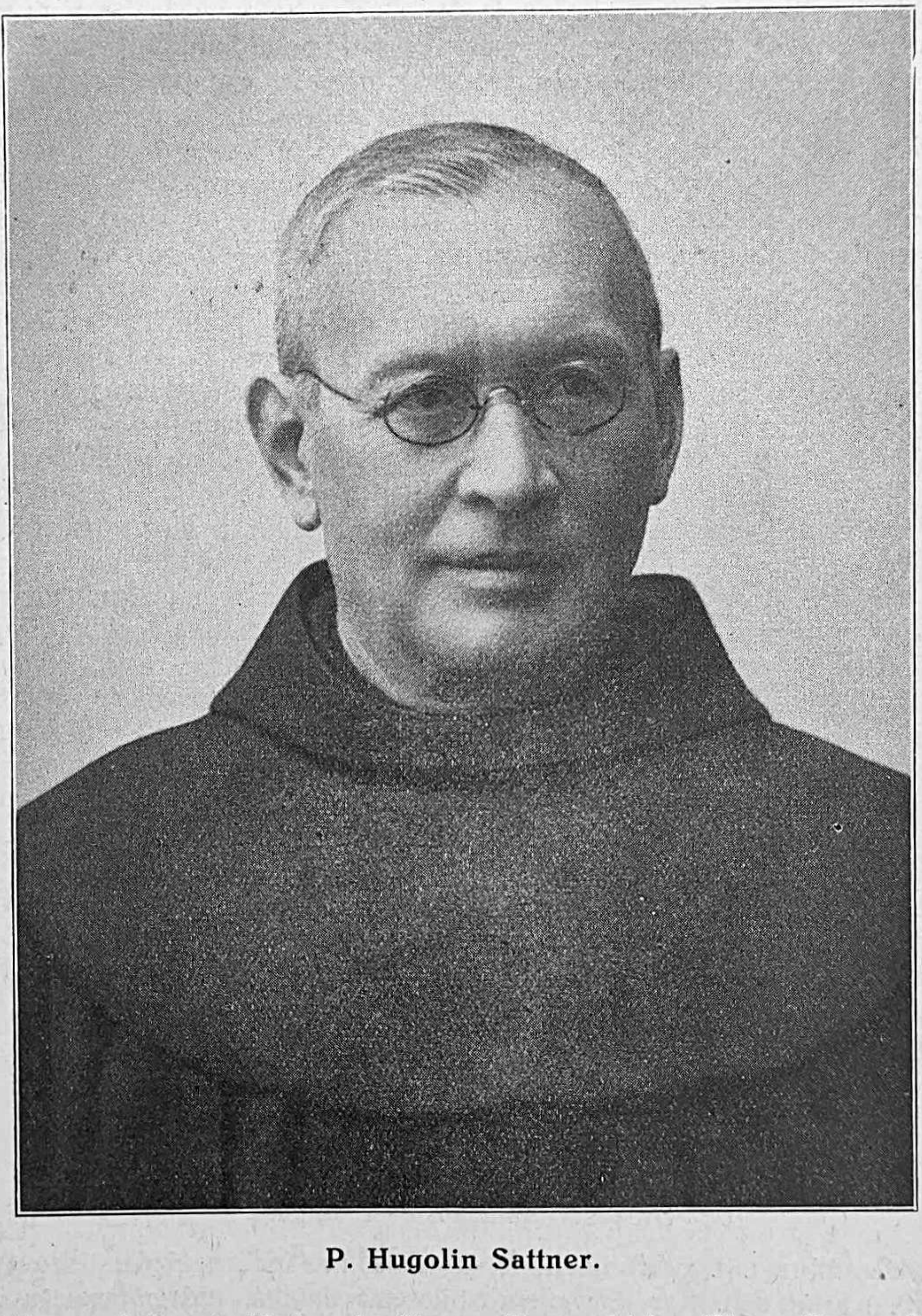

P. Hugolin Sattner.

a obojica radili su složno i skladno i njihove lijepe zbirke (Slava Bogu, Božićne i t. d.) bile su svakiput dogadjaj i radosno dočekane od zborovodja, pjevača i puka. Posao su si podijelili bratski. P. Angelik je orguljao, P. Hugolin je dirigirao. A od tog zajedničkog, postojanog rada razvijao se sve ljepše pjevački zbor franjevačke crkve te postao prvi u Sloveniji. Poslije smrti P. Angelika bio je zboru duša sam P. Hugolin. Zbor se uspinjao sve više i više, nijedna skladba nije mu bila preteška. Od polifonih skladbi starih majstora, prešao je P. Hugolin na izvedbe misa bečkih klasika, na Rheinbergera pa i na moderne kompozitore. Sa svojim zborom priredjivao je P. Hugolin duhovne koncerte ne samo u Ljubljani, već i u drugim gradovima uvijek sa velikim uspjehom. Pa i u svojoj osamdesetoj godini nije odložio P. Hugolin svog dirigentskog štapića. Sa mladenačkim žarom i još uvijek poletno

ravna on sa svojim zborom, kojega članovi gledaju u njem svog oca i učitelja i poznaju svaku njegovu kretnju, svaki izraz njegova lica te s njime žive i stapaju se u jednu dušu. Svima je zajednički cilj, da služe što savršenije izvedenom pjesmom Bogu i umjetnosti.

Rad P. Hugolina vrlo je mnogostran. Susrećemo se s njime ne samo u glazbi, nego i na mnogim drugim poljima. Bio je izvrstan učitelj, vanredan propovjednik i dobar pisac. Osim propovijedi, napisao je mnogo glazbenih članaka (i u „Sv. Ceciliji“ je marljivo saradjivao). Piše jezgrovito, ali uvijek zanimljivo i jasno. S malo riječi mnogo kaže i njegovo pisanje osvjedočava. Medju svojom redovničkom braćom vršio je opetovano najteže i najodgovornije službe i bio je kroz dugi niz godina župnikom najveće ljubljanske župe. Svaka od tih službi tražila je čitavog čovjeka, a on je često vršio po dvije službe, a uz to još neumorno skladao i marljivo učio. Doista njegov glazbeni rad pobudjuje udivljenje. I ako je počeo skladati već prije šezdeset godina, pa su već prve njegove kompozicije korektne i pokazuju mnogo dara i poleta, on se je neprestano razvijao, neprestano je napredovao te se uspinjao sve više i više. Dašto nije ni to došlo samo od sebe. Već kao zrio muž neprestano je upotpunjivao svoje glazbeno znanje, učio je, izradjivao zadatke i proučavao kompozicije muzičkih velikana. U godinama, kad su drugi već dali što su mogli, on izlazi sa sve većim i interesantnijim djelima. Osobito su ga privukle poezije Simona Gregorčića svojom toplinom i neposrednošću. Uglazbio je mnogo tih nježnih poezija, a onda se dao na veće simfoničke skladbe, (Jeftejeva prisega, Oljki, Soči, v pepelnični noči), na oratorij (Uzašašće bl. Dj. Marije), dok se nije uspio na vrhunac u operi (Tajda). Čovjek bi mislio, sad će stati. No on još ne miruje. Za osamdesetu godišnjicu njegova rodjenja izdaje „Glasbena Matica“, kojoj je bio jubilarac vjeran kroz sve godine njezina opstanka, njegovu najnoviju kantatu: „V kripti sv. Cecilije“.

Glazbeni rad P. Hugolina je vrlo bogat i zanimljiv. Kako jednostavni zborovi, tako i velike koncertne skladbe odlikuju se toplinom i čuvstvom, izviru iz njegove bogate glazbene duše neprisiljeno, bez ukočenosti. Vodjenje pojedinih dionica dokazuje, da ih je napisao čovjek, koji dobro poznaje karakter pojedinog glasa, vješt pjevač i dirigent. Njegove melodije su plemenite, vidi se, da se rodile bez napora u njegovom srcu. Instrumentacija mu je živa, puna raznih boja, a nikada prenatrpana. Sva njegova djela odlikuju se profinjenim ukusom tankoćutnog muzičara, koji zna što hoće.

Duševno i tjelesno svjež dočekao je taj nestor i prvak slovenskih kompozitora osamdesetu godišnjicu svoga narodjenja. Kad je dočekao svoju sedamdeset i petu godišnjicu, skorom sam ga pokopao. Napisao sam medju sitnim vijestima u „Sv. Ceciliji“ o njem nekoliko riječi, a slagar je metnuo ispred njegova imena i prezimena križić. Žalibože nisam opazio te pogrješke, ali je opazio križić poznati njemački kompozitor kanonik Petar Griesbacher, koji osobno poznaje P. Hugolina i njegov glazbeni rad. Misleći, da je on umro, napisao mu je u svom listu: „Monatshefte für kath. Kirchenmusik“ ganutljiv nekrolog. Tako je P. Hugolin još za života čitao svoj nekrolog, pa bi obični ljudi kazali, da će upravo zato još dugo živjeti.

I neka živi na lovorima svoje slave i na uspjesima svog glazbenog rada. To je prigodom njegova jubileja jednodušna želja čitavog slovenskog naroda i mnogobrojnih njegovih prijatelja i štovatelja.

Emil Hochreiter.

Dr. Josip Mantuani — Ljubljana.

Dne 27. decembra t. l. praznuje mož, katerega ime pač ne izdaja Slovenca, kar pa je vendar, svoj 60. rojstni dan. Kar je usojeno bilo marsikomu našega malega naroda, da je šel za ljubim kruhom med drugorodne ljudi, ali da je dobil vsaj tam priznanje, ki mu ga je ožja domovina odrekala, ali da je iskal možnosti, da se razvije v svoji stroki, to se je zgodilo tudi našemu Hochreiterju. Šel je iz rojstnega kraja v velemesto, na Dunaj in se tam povspel visoko v glasbeni umetnosti in je prišel tudi do poštenega kruha.

Rojen je bil dne 27. decembra, 1871 v Debrecenu na Ogerskem. Oče njegov, Štefan, je bil nadgeometer v Novem mestu, kjer se je poročil s hčerko glavnega ondotnega davkarja Tabourèta. Dvojica se je potem preselila v Debrecin; a mati je prinesla dete k svojim starišem v Novo mesto, kjer je ostalo in se šolalo do dovršene mature. Tam je bil Hochreiter tudi učenec o. Hugolina Sattnerja, ne samo v glasbi. ampak tudi v nekaterih drugih disciplinah, ki jih je o. Sattner predaval, nadomestujoč enega izmed učiteljev.

Za glasbo je kazal veliko nadarjenost in veselje. Učil se je te umetnosti privatno, samo kot pevec je posečal o. Sattnerja pevsko šolo. Prinesel je že mnogo muzikalnega znanja s seboj v šolo. Igral je klavir, gosli, cello, flavto — to pa ne površno, vse forte in rubato, ampak — z razumevanjem ne moremo ravno reči pri mladeniču, — pač pa s pravim občutkom, ki je prav pogosto nadomestoval privzgojeno razumevanje. Ko je bil v petem gimnazijskem razredu je že dobro komponiral; cerkveni zbor je pel nekoč njegovo pesem, ki se je zelo dobro glasila in je ugajala vsem. Med sodijaki novomeške gimnazije je ustanovil orkester in ga vodil.

Po maturi je šel na Dunaj, ter se vpisal na univerzi, da študira pravoznanstvo. Pa je takoj mislil tudi na drago mu glasbo. V župni cerkvi „Devet zborov angelov", ki se navadno imenuje „Am Hof" (zato ker stoji tam, kjer so imeli Babenberžani v srednjem veku svoj dvor), je bilo preskerbljeno za pevce s tem, da so dobivali muzikalični dijaki štipendije z obveznostjo, da pojo ob nedeljah in praznikih pri velikih mašah. Hochreiter je dobil tak štipendij. Takrat je vodil cerkveni zbor mož blagega spomina, prof. Jos. Böhm, ki je prerano umrl dné 6. novembra, 1893. Za Hochreiterja je bil ta zbor dobra šola. Böhm je izvajal pogosto maše iz klasične in romantične dobe (Mozart, Haydn, Schubert, Rotter, Horák, Eybler, Hummel, Preyer, Kempter, itd.), ker je bil tedajni župnik prijatelj te smeri. Poleg tega pa so prišle — posebno v adventu in postnem času maše a capella, iz 16. in 17. stoletja, pa tudi modernejše strožje cecilijanske smerí. Kako je moral vplivati na vsprejemljivo Hochreiterjevo dušo ta pester vzorčnik različnih slogov za cerkev pisanih glasbotvorov. Prof. Böhm je vzljubil Hochreiterja. Ko so se oo. jezuitje, ki imajo v Kalksburgu blizu Dunaja slovito vzgojevališče za moško mladino, obrnili do prof. Böhma za svèt, koga naj vzemo za pouk v glasbi, jim je mož svetoval Hochreiterja. Bil je sprejet in l. 1893 odšel v Kalksburg. Tam je v o d i l ves glasbeni pouk s pomočjo prideljenih mu učiteljev do l. 1898. Pri tem pa ni pozabil na življenski cilj: ostal je vpisan na pravni fakulteti, se „doma" — poleg obilega dela, ki ga je imel s poukom — pridno pripravljal na državne izpite in dokončal pravoznanske študije l. 1898. Že l. 1899 je stopil v državno (politično) službo kot konceptni praktikant pri namestništvu na Dunaju.

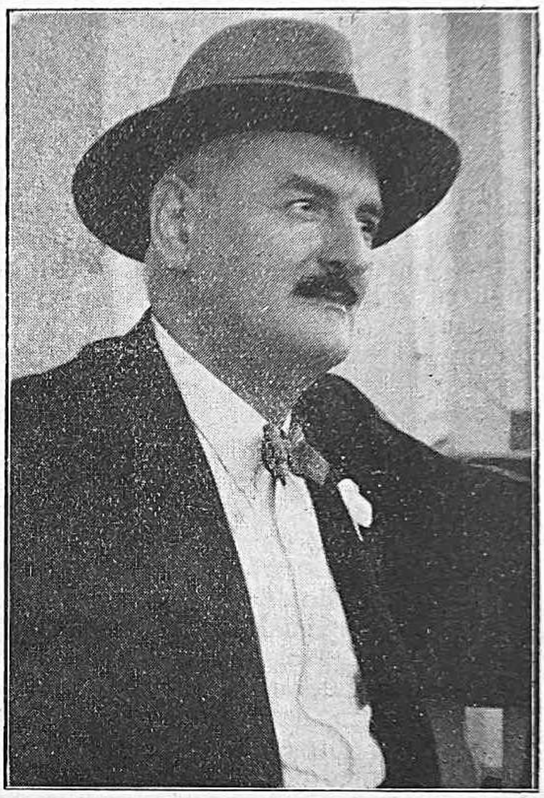

Emil Hochreiter.

Istodobno s pravoznanskimi študijami 1893—1898 je študiral tudi glasbo na konservatoriju in napravil izpit iz petja, igre na klavirju, orglah in violini z odličnim vspehom.

V državni službi je ostal — večinoma službujoč na Dunaju — do l. 1923; tedaj je stopil kot vladni svetnik v pokoj.

Najhujšo dobo je preživel Hochreiter na Dunaju med vojno — telesno in duševno. Kakor vse prebivalstvo je gladoval tudi on s svojo obiteljo. Pogosto je moral postaviti svojo umetnost, še bolj pa svojo spretnost, posebno kot pianist, za manj visoke smotre na razpolago. To ga je tlačilo, tako, da mi je rekel nekoč: Če bo to trajalo še kaj časa, mora biti konec moje umetnosti. A njemu na čast bodi ugotovljeno, da je jako redko potožil, kakšne neprilike in stiske mu težé življenje.

Vzlic vsem zaprekam, ki so jih rodile vojne razmere, vzlic pustemu delu v reševanju aktov, ne oziraje se na skrbí za prehrano — je pa delal tudi umetniško brez prenehanja; drugače bi si ne vedeli tolmačiti velikega števila njegovih glasbenih del. Op. 110 je bil lansko leto poslednji; a na vidiku je spet šest novih del, zasnovanih in deloma dovršenih. In v vseh se odlikuje v celosti ali vsaj v posameznostih. Ko je l. 1915 priredil kompozicijski koncert, so ga ocenjevali dunajski listi zeló pohvalno. Njegovo največje delo, oratorij „Rojstvo Kristovo" so izvajali na Dunaju l. 1917 v veliki koncertni dvorani konservatorija pod njegovim osebnim vodstvom z velikim uspehom. To je mogoče, ker ima Hochreiter bujno domišljijo in nadarjenost, da domisleke hitro in sigurno oblikuje. Oblike obvladuje suverêno.

Vse njegove skladbe so intimno, individuelno, a globoko občutene in tvorijo resnični odraz njegove plemenite, z glasbo prepojene duše. Slog je modern, dasi ne sili v načelne skrajnosti, faktura korektna.

Njegov oeuvre obsega vse vrste: vokalne in inštrumentalne; od prvih vse od navadne pesmi do opere, od samospeva do zborov, à capella in spremljane. Od drugih od klavirskih skladb, do kompozicij za veliki orkester. To je razvidno iz sledečega seznama.[1]

Šestdesetletnik obeta še mnogo presenečenj. Želimo mu iskreno, da ga Bog ohrani in da pridejo njegova glasbena dela polagoma vsa na svetlo; dosedaj jih je le ena tretjina. Fiat!

Matej Hubad.

Vera Šenoa — Zagreb.

Ljubljana se sprema, da dojduće godine priredi muzički festival. Tom će zgodom proslaviti i zaslužna Glazbena Matica šezdesetu godinu svog opstanka. Kao uvod u taj festival biti će veliki koncert dne 14. XII. o. g., na kojem želi Glazbena Matica pokazati razvitak i umjetničku visinu svog pjevačkog zbora, koji postoji upravo četrdeset godina. Ustrajni rad, velika disciplina i postojana ljubav za glazbu, digli su ugled tog pjevačkog zbora na veliki stepen, što mu je priznato ne samo u domovini, već i u inozemstvu (Francuska, Poljska, Češka). No to nije jubilej samo tog pjevačkog zbora, već i jubilej njegovog koncertnog vodje, vrlo zaslužnog Mateja Hubada, koji je dne 1. XII. 1891. preuzeo ravnanje tog odličnog udruženja. Svatko, koji poznaje razvitak tog zbora, rada će priznati, da je upravo zasluga Mateja Hubada, da se je zbor popeo na tako visoki stepen savršenstva.

Matej Hubad narodio se dne 28. VIII. 1866. u selu Povodje u blizini Vodica u ljubljanskom srezu. Osnovne škole svršio je u Škaručini i Ljubljani, dva gimnazijalna razreda u Ptuju, gdje mu je bio brat, poznati filolog, profesorom, a ostalih šest razreda u Ljubljani. U jeseni god. 1886. pošao je u štajerski Gradac, da uči pravo. Uz to je slušao predavanja poznatog skladatelja i muzičkog pedagoga Kienzla. Njegova poletna muzikalna duša nije se mogla sprijateljiti sa suhoparnim paragrafima, pa ga nalazimo već dojduće godine na bečkom konservatoriju, da se posvema posveti glazbi. Od njegovih učitelja spominjem Brucknera (harmonija i kontrapunkt), Volcknera (orgulje), Ludwiga (klavir). Forstena (solopjevanje). Prossniza (glazbena povijest). Hubad je ostao u Beču četiri godine i vrlo marljivo učio. Ondje ga je zatekao poziv tadanjeg predsjednika pjevačkog zbora Glazbene Matice, sudbenog vijećnika Ivana Vencajza, da prekine glazbene studije i preuzme ravnanje tog zbora. Pod vještim ravnanjem mladoga i energičnog dirigenta, zbor se Glazbene Matice počeo naglo razvijati i napredovati. Hubad je marljivo vježbao i priredjivao koncerte, po tri u svakoj sezoni. Borio se s velikim poteškoćama, jer nije imao drugog orkestra osim vojničkog, koji je služio u isto vrijeme slovenskoj i njemačkoj operi.

Za četiri godine digao je Hubad pjevačko umijeće svog zbora na toliku visinu, da se je poslije potresa god. 1895. mogao odlučiti, da podje sa biranim programom u Beč i priredi ondje dva koncerta. Prvi koncert bio je ispunjen slovenskim pučkim popijevkama u njegovoj harmonizaciji i slovenskim umjetnim zborovima i pokazao je Bečlijama ljepotu pučke popijevke i nivo slovenske zborne literature. Koncert otpočeo sa šesteroglasnim madrigalom a cappella Jakova Gallusa (Petelina), što ga je priredio dr. J. Mantuani, a završio sa veličanstvenim A. Brucknerovim: „Te Deum" za sola, zbor, orkestar i orgulje. Na drugom koncertu izvodila je Gl. M. A. Dvořaka baladu: „Mrtvaški ženin" za sola, mješ. zbor i veliki orkestar, a dirigirao je sam kompozitor. Bečka kritika pisala je o jednom i drugom koncertu veoma pohvalno i a isto tako i o M. Hubadu i njegovom zboru. Za mladog dirigenta bila je to velika odlika, a društveni odbor je upravo radi tih uspjeha podijelio Hubadu dvogodišnji dopust, da se daljim naukama specializira i usavrši svoju muzikalnu spremu.

Hubad otišao je u Beč na visoku školu te učio kod profesora Grafa, Forstena i Philippa. Uz to je pohadjao kurs za usposobljenje učitelja muzike poznatog pedagoga Gänsbachera te hospitirao kod prof. Papier-Baumgartena, Schlemmera i Seif-Katzenmeyera. Iza dvije godine položio je s odličnim uspjehom ispit pred komisijom, kojoj je predsjedao strogi Joh. Nep. Fuchs. Poslije svršenih nauka otišao je Hubad u svijet, da studira muzičke biblioteke, ustrojstvo konservatorija i sluša velike koncerte i opere. Na svom putu posjetio je München, Dresden, Leipzig, Berlin, Gothu (tu je proučavao slovensku protestantsku popijevku), Prahu i Kraków.

U jeseni god. 1897. vratio se Hubad opet u Ljubljanu, da se posvema posveti Glazbenoj Matici. Tu je bio on žarište i duša sveg glazbenog rada. Kao vrstan učitelj solo pjevanja odgojio je čitav red odličnih koncertnih i opernih pjevačica i pjevača. Spominjem gospodje: Miru Dev-Costaperarijevu, Pavlu Lovšetovu, Maricu Peršlovu, R. Thalerovu, Jelicu Sadarjevu i gospodu: Rijavca, Ljubišu Ilića, L. Kovača, Levara, Julija Betetta, Banovca, Gostića. I naš o. Kamilo Kolb bio je Hubadov učenik.

Drugi glavni predmet Hubadov bilo je zborno pjevanje. Sa zborom mladeži je uvijek popunjavao veliki mješoviti zbor Gl. M., s kojim se toliko proslavio. U svojim koncertima izvodio je majstorski djela glazbenih velikana, od kojih spominjem: J. S. Bachovu: Muku po sv. Mateju, Mozartov i Verdiev: Requiem, Beethovenovu: Missa solemnis i Simfoniju br. 3. (Eroica), Haydnovo: Stvaranje, Bossiev:

[1] Radi nestašice prostora priopćit ćemo popis Hochreiterovih kompozicija u dojdućem broju. (Op. ured.).

Canticum canticorum, Dvořakovu: Sv. Ludmilu, Mrtvaškog ženina i Simfoniju D-dur i t. d. Od domaćih skladatelja izveo je više kompozicija Jakova Gallusa, sva veća djela P. Hugolina Sattnera, Antuna Foerstera i t. d. Upoznao je Slovence već davno sa Mokranjčevim: Rukovetima te ih uvrstio i u izdanja Gl. M. Izdanja Gl. M. uopće mnogo su pripomogla, da se slovenska pjesma tako lijepo proširila i da je tako brzo napredovala, a uredjivao je ta izdanja čitavo vrijeme Hubad i uredio takodjer „Slovensku pesmaricu" (muški zborovi, dva izdanja). Sabrao je veliki broj slovenskih pučkih popijevki. Mnoge od njih je i harmonizirao te im dao takovo ruho, da su imale pristup u koncertnu dvoranu. Upoznao nas je i sa starim slovenskim protestantskim i katoličkim pjesmama, koje je izdao pod naslovom „Slovenske duhovne pesmi".

Kao nuzpredmete podučavao je M. Hubad u Gl. M. klavir, teoriju, harmoniju i kontrapunkt. Uz to je bio u teškim vremenima dirigent opere i kazališni intendant. Poslije smrti Franje Gerbića preuzeo je Hubad službu ravnatelja škole Gl. M., a kad je najviše njegovim nastojanjem ta škola pretvorena u konservatorij, ispunila mu se davna želja.

Sva povijest Glazbene Matice kroz zadnjih četrdeset godina povezana je s imenom Mateja Hubada, kako je i procvat slovenske glazbe tijesno spojen sa zaslužnom Glazbenom Maticom. I ako sam nije skladao, ipak je Hubad kao učitelj, pedagog, organizator, dirigent znamenito utjecao na razvitak slovenske glazbe te si time stekao neprolaznih zasluga za kulturu svog naroda.

O novom kantualu i priručniku za orguljaše.

Luka Lukić — Slavonski Klakar.

Na poziv u 3. broju „Sv. Cecilije" saopćujem i ja svoje nazore i želje o uredjenju kantuala i priručnika za orguljaše za sve naše biskupije. Činim to iz uvjerenja, da ću time dobroj stvari pomoći, jer vršim orguljašku službu neprekidno već dvadeset godina.

1. Razumijeva se, da bi se taj kantual imao uvesti u sve naše biskupije. Možda bi se mogli s njime služiti i naša braća u Gradišću (Burgenland); a sigurno bi ga radosno pozdravili i američki Hrvati. Zato treba u taj kantual da udju crkvene pjesme iz svih naših krajeva (uredništvo „Sv. Cecilije" je već s time računalo i u svojim glazbenim prilozima priopćilo mnogo pjesama iz svih strana, gdje obitavaju Hrvati). Bilo bi potrebno, da se uredništvu pošalju što prije sa svih strana pjesme, koje bi bile po svom tekstu i melodiji vrijedne, da se uvrste u kantual. Apeliram zato na gg. orguljaše i svećenike iz svih naših biskupija, da pošalju napjeve i potpune tekstove onih pjesama, za koje bi željeli, da udju u kantual i koje puk u njihovim stranama rada pjeva. Trebalo bi se obazrijeti i na one biskupije, gdje je u porabi još staroslavenski jezik.

2. Cecilijanski pokret postoji kod nas već dvadeset i pet godina. Mnoge pjesme iz našeg glazbenog priloga već je narod zavolio. Navodim od tih neke pjesme, koje puk, koliko znadem rado pjeva. Te su uglazbili ili priredili (hrvatski korali) ovi kompozitori: Franjo Dugan: Zlatnih krila, O mladice, Zdravo djevice, Evo ide čas, Sklopi blage očice, Tri kralja jahahu, Narodi nam se, Narode moj židovski, Svaka duša, O Isuse ja spoznajem, Stala majka, Uskrsnu Isus doista, Isus je uskrsnuo, Spasovska, Pojte usne; Franjo pl. Lučić: Bože velji, O Isuse izranjeni, Tantum ergo, O Spasiteljnaja žrtvo; o. Kamilo Kolb: Sad će počet žrtva sveta; o. Anselmo Canjuga: U to vrijeme godišta, Sveta hostija; Rudolf Taclik: O silni jaki Bože, Djetešce ti moje drago, Zlatko Špoljar: S rajskih visina, Tamjana se miris širi, Srcu Isusovu, dr. Vinko Žganec: Moj Isuse, Sretnih li vas, Dobri Kriste, Pjevaj hvale Magdaleno, Zdravo sv. Sakramente; Mirko Novak: Sa nebesa, Pred božanstvom Tvojim i t. d. Za prosne dane trebalo bi uvrstiti dvije do tri pjesme, a litanije lauretanske Taclikove ili Kolbove. Osim tih trebalo bi uvrstiti litanije Srca Isusova i svih svetih.

3. Svi obredi (za sprovode, za Uskrsnuće, na Tijelovo i t. d.) trebali bi da se urede jednolično za sve naše biskupije. Mora se uvrstiti Muka Isusova za Cvjetnicu i na Veliki Petak. Treba uvrstiti, kako se obavljaju procesije: na Markovo, na prosne dane, za kišu, za dobru ljetinu, zavjetne procesije. Treba uvrstiti obred kod primanja biskupa, obred za državne i narodne blagdane, papinsku i državnu himnu, kao i onu „Hoćemo Boga".

4. Odgovori pod sv. misom neka ne budu samo latinski, već i hrvatski i staroslavenski. Latinske vesperae neka se uvrste u dodatku.

5. Oblik kantuala neka bude onaj kao i glazbenih priloga „Sv. Cecilije" (30 × 20 cm), oblik Kindlein-Kolanderovog: „Pjevnika" bio je prevelik. Čitavo djelo moglo bi se izdavati i u svescima na pr. za adventsko i božićno vrijeme, za korizmu i Uskrs, za procesije, Tijelovo i Srce Isusovo, za Marijine blagdane, za svako vrijeme i prigodne pjesme. Na početku svakog sveska moglo bi se uvrstiti po nekoliko zgodnih preludija.

6. Uredjenje takovog kantuala nije lagan posao i iziskivati će mnogo rada. Mogao bi se složiti odbor od nekoliko mladjih glazbenika, no nužno bi bilo, da čitav posao rukovodi naš maestro Franjo Dugan. On poznaje crkvenu glazbu u detalje kao malo tko i radi na crkvenom koru već od svoje mladosti. Uz to što je od prirode nadareni glazbenik i skladatelj, ima ogromno teoretsko i praktično znanje i poznaje cecilijanski pokret u tančine ne samo kod nas, nego i u inostranstvu. Bude li tako sposoban muž kod izdavanja tog kantuala, uvjeren sam, da će posao svestrano uspjeti. Dobit ćemo priručnik, što ga orguljaši nužno trebamo, a onda će bez sumnje i naša crkvena glazba lijepo napredovati.

O novom kantualu i priručniku za orguljaše.

Ivan Mustač — Sv. Marija.

U zadnjim dvim brojevima „Sv. Cecilije" čitao sam razna mnijenja o uredjenju i izdanju novog kantuala, pa neka bude dopušteno i meni, da priopćim neke misli o tom. Takova nam je knjiga vrlo potrebna, pa se radujem, da se je počelo o tom pisati i raditi.

Nisam zato, da bude format odviše velik i opseg te knjige odviše debeo. Knjiga mora da bude praktična i spretna. Držim, da bi bio format slovenske pjesmarice „Cecilija", što ju je uredio blagopok. Foerster, a izdala je god. 1883. i 1884. zaslužna družba sv. Mohorja odviše malen, no oblik glazbenih priloga „Sv. Cecilije". bio bi upravo zgodan. Neka bude raspored pjesama onaj, koji je u slovenskoj „Sv. Ceciliji". U kantual neka udju pjesme iz novijih godišta „Sv. Cecilije" i to one, koje su ljepše i jednostavnije. Neka ne bude u njima kromatike niti u prvoj, niti u drugim dionicama. Iz svojih opažanja u vrijeme od trinaest godina, otkako vježbam crkveni zbor, znadem, da seoski pjevači ne mogu kromatike nikada dobro naučiti. Nisam zato, da se uzimaju pjesme iz sadanjih crkvenih pjesmarica, jer će se time mnogo prištediti, a te pjesme tiskane su već u više pjesmarica. Sav tekst, koji će se uvrstiti, neka se tiska izmedju crtovlja, kako je to i u slovenskoj „Ceciliji". To je vrlo shodno i dobro služi orguljašu onda, kad mora sam pjevati kod službe Božje, da ne treba tražiti tekst. I onako ne treba više od četiri kitice kod svake pjesme. Orguljašima bilo bi vrlo pomoženo, kad bi svaka pjesma imala kratku predigru, koja bi svojim sadržajem upozorila puk, koja će se pjesma pjevati.

Trebalo bi zamoliti gg. kompozitore, da nam napišu još nekoliko misnih pjesama za tihu sv. misu, kao što su na pr. „Sa nebesa" Mirka Novaka, „K Tebi grne" o. Anselma Canjuge i t. d. Znam, da će g. urednik odgovoriti, da bi se gg. kompozitori rada toj molbi odazvali, kad bi imali zgodnih i dobrih tekstova. Za prikazanje, za poslije podizanja, svetootajstvenih i marijanskih pjesama imademo dosta i dobrih. U kantual moralo bi se uvrstiti nekoliko lijepih, no jednostavnih lauretanskih litanija i bar jedne litanije Srca Isusova. Istotako ne bi smio izostati Lučićev: „Blagosloven budi Bog", jer ga je narod sav prihvatio i s veseljem ga pjeva kod večernje i kod drugih zgoda, na pr. na trećoredskim sastancima. Osim koralnog „Requiema" i „Libera" moraju se u kantual uvrstiti hrvatske pjesme za pokojničku misu i nekoliko jednostavnih nadgrobnica za mješoviti i muški zbor. Dobro će doći nekoliko koralnih misa, ako je moguće u hrvatskom jeziku, jer koliko znam iz vlastitog iskustva, puk ne pjeva rada latinske ili staroslavenske mise, jer ih ne razumije. I pjevači uče s većim veseljem ono, što razumiju.

U kantual treba svakako uvrstiti obred za veliki tjedan, kako je to u Hadrovićevoj: „Hosanni". Bilo bi dobro, da udju i „Vesperae" za Božić i Uskrs.

Pjesme ne smiju biti napisane previsoko. Visina glasa neka nikada ne bude viša od glasa e.

Na koncu kantuala neka bude nekoliko modulacija iz jednog prijemeta u drugi. To će koristiti slabijim orguljašima, koji nisu učili nauku o harmoniji.

S kantualom postići će se veliki uspjeh na cecilijanskom polju i unaprijediti preporod naše crkvene glazbe. Naravno da mora duhovna oblast strogo naložiti župskim uredima, da moraju kantual nabaviti i da se orguljaši moraju tačno ravnati po kantualu.

Za kantual treba naći zgodno hrvatsko ime. Zahvaljujem Vam, g. uredniče, što ste to pitanje pokrenuli. Podjedno Vas molim, da čim bude pitanje kantuala riješeno, otvorite u „Sv. Ceciliji" novu rubriku, kako bi se mogla otvoriti orguljaška škola, u kojoj bi se seljački sinovi uzgajali za orguljaše. I to se pitanje mora riješiti što prije.

Božićne popijevke kod Bunjevaca.

Bela Tumbas — Zagreb.

Prošle sam se godine pretplatio na »Sv. Ceciliju« i čitam sada s veseljem svaki njezin broj od prvog do posljednjeg slova. Ima u njoj dopisa sa svih strana naše domovine; samo od naših bačkih Hrvata (Bunjevaca) nitko se ne javlja. Neka su me manja mjesta upravo zadivila svojim radom na polju crkvene glazbe. Odlučio sam, da i ja opišem u »Sv. Ceciliji«, kako je kod nas u Bačkoj i da zabilježim, što je vrijedno spomena.

Bunjevci nisu baš najbolji pjevači, ali ipak vrlo rada pjevaju. Njihov svakodnevni rad isprepleten je pjesmom. Još je uvijek kod nas običaj, da sav narod pjeva kod službe Božje. U novije se vrijeme kao da su se nekoji od poluinteligencije počeli stidjeti, da pjevaju zajedno s ostalima u crkvi, no u božićno vrijeme pjevaju svi. Ne da se opisati, kako je to lijepo, kad se sav puk oduševljeno složi kao u jedan glas, a sva se srca dižu s pjesmom, da slave veličanstvo Božje. To je osobito za božićnih blagdana, a ponajpače na polnoćki. Čini ti se, da sav taj puk gleda živa Isusa u jaslicama i da mu jednodušno, kako zna i može, pjesmom zahvaljuje, što je došao na svijet, da otkupi čitavo čovječanstvo. Hoću zato, da ukratko navedem, koje sve pjesme pjevaju Bunjevci o božićnim blagim danima kod kuće i u crkvi.

Ima pjesama, koje puk pjeva kod kuće, jer svojim sadržajem ne spadaju u crkvu, a druge opet u crkvi. Kad se svrši večera na badnjak, onda sjedne majka s djecom na slamu, koju donesu u sobu. Pjevaju ondje sve dok ne dodje vrijeme, da idu na polnoćku. Još je običaj da se složi šest do sedam mladića. Naprave si mali Betlehem i idu u veče ulicama i pjevaju božićne pjesme. Zovu ih »betlemaroši«. Ljudi ih pozovu u kuću i tu otpjevaju betlemaroši nekoliko pjesama, pa onda odu dalje. Ulicom pjevaju obično pjesmu:

»U Betlehemu na salašu
Tamo ovce dobro pasu;
Tamo ima dobar pas,
Tamo kurjak ne smi krast.«

Mnogo poezije nema u toj popijevki, kao ni u ovim, koje sad navodim:

»Ustante pastiri! Jakove, Mato, Ivane!
Što vičeš na nas, spavati ne daš, Stipane?

Jošte zora nije, za ovce vrime još nije,
Što tako drimaš i glavom klimaš, Martine?

Ne čuješ li ovce, kako no bleju, Bartule?
Istrči friško ti brate Miško na polje!

Gledaj tamo Marko, ko sunce žarko, nebo sja,
Gle čudna zvizda, što nebo gizda, je li Božja?

Kaži bratu Petru, neki zove sestru Maricu,
Neki uzme gljiva i suvih šljiva Ditiću.

Deder čiča Živko, naputraj friško opanke,
Podjimo brzo, viditi Ditešce kod Majke.

A ti starče Grgo, drži janje tvrdo, najbolje!
Viče nas Miško, hajdemo friško na polje!

A ti brate Ivo, ponesi vino, najbolje,
Ti pako Grgo, da si potrko u polje.

Petre što tu stojiš i ovce brojiš, sve su tu,
Uzmi korabu, pojdimo k gradu, k Isusu.

A ti Kuzmane, stari čobane, obuj se,
Pa uzmi jarca i još jaganjca, ne boj se.

Vi sviraće Mate, nude nam brate, svirajte,
Rado pivaču, Miško igraču, igrajte!

A ti Gjuro hajde, ponesi gajde ugodne,
Pak svima sviraj i mira ne daj do podne!

Trpi nam zimicu Isus u srcu i mati,
Da puka svoga nepokornoga obrati.

Druga popijevka sličnog sadržaja je ova:

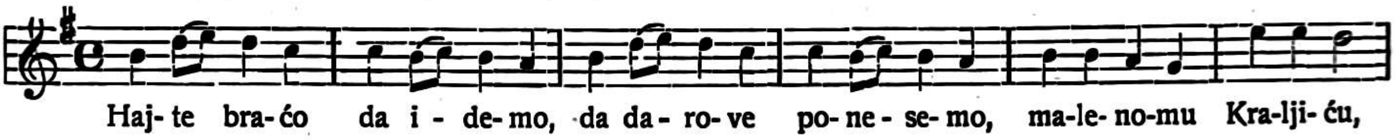

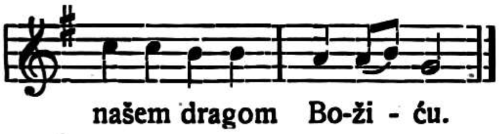

Hajte braćo da idemo, da darove ponesemo,
Malenomu Kraljiću, našem dragom Božiću.

Što ćeš ponet, brato Mato, što li dati sestro Kato?
Na put nama u torbu, jednu kokoš na čorbu.

Ja ću uzet frišak sirac, i kajmaka puni lonac,
I još dva tri plećeta i čuturu šerbeta.

Svaki štogod nek govori, Kralja novog razgovori,
Jer je ovo Ditešce pravo Božje janješce.

Pivaj Mišo ti pismice, gudeć milo u guslice,
Lipo tiho pogudi, neka čuju svi ljudi!

Andro uzmi tvoje gajde, tere brzo s nama hajde,
I posviraj veselo, neka igra sve selo!

Mato uzmi tamburice i zategni nove žice,
Da s' ne budu kidati, kad počnemo igrati.

Sada glasno popivajmo, tere Bogu hvalu dajmo,
Na tolikoj ljubavi, jer nas od zla izbavi![1]

Te popijevke sjećaju na onu kajkavku popijevku: »Kakva je to svetlost s kum Betlem gori?« koju je priopćio pok. čazmanski kanonik Milan Kučenjak u članku: »Božić u sretno staro doba« (gl. »Sv. Cecilija«, 1916. str. 182.). I u toj se pjesmi pozivaju pastiri, da donesu malomu Isusu razne darove, maslac, med, sir, mlijeko, vrhnje, ribe, rake, golubiće, pogaču, ovčicu, purana, slaninu i t. d. I ako ima tu, kao u ovim bunjevačkim popijevkama, kojekakovih nesgrapnosti, svršetak je ipak vrlo lijep i nježan, a glasi:

»Jezušek pak srce najrajši ima,
Koj' mu ga daruje, najviše mu da;
Sim' anda šetujte, mu srce aldujte,
To malomu, malomu Jezušu bu«.

Tako i obadvije bunjevačke popijevke poslije nabrajanja raznovrsnih darova, napokon ipak dobro svršavaju.

Od onih pjesama, koje se pjevaju u crkvi, spominjem na prvom mjestu popijevku: »Zdrav budi!« Ta se pjesma pjeva obično poslije podizanja:

[1] Ta je pjesma tiskana malo promijenjena i u molitveniku Lajče Budanovića: »Velika slava Božja u molitvama i pismama«, str. 467. Napjev te pjesme vrlo je običan i nije naš.

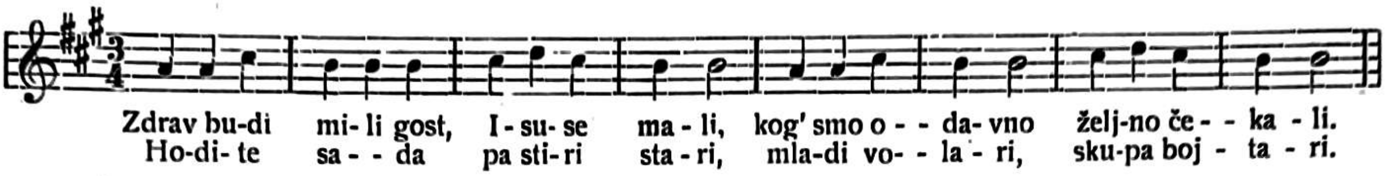

Pripjev:

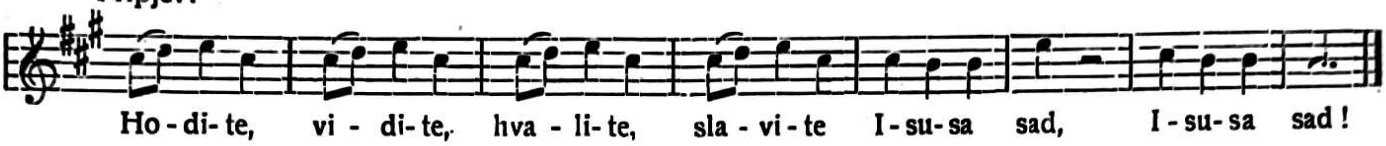

Kad pjevaju tu popijevku kod kuće, onda je pripjev kod druge kitice ovaj: »Sada skupa, hopa cupa, Tome, Luka, Joška, Gjuka, vesel'te se sad.« Puk uživa u toj pjesmi, no napjev očito nije naš, jer ne odgovara našem glazbenom osjećanju.

U crkvi se mnogo pjeva i popijevka: »Bar da sam se prija probudio«, pa priopćujem njezin napjev:

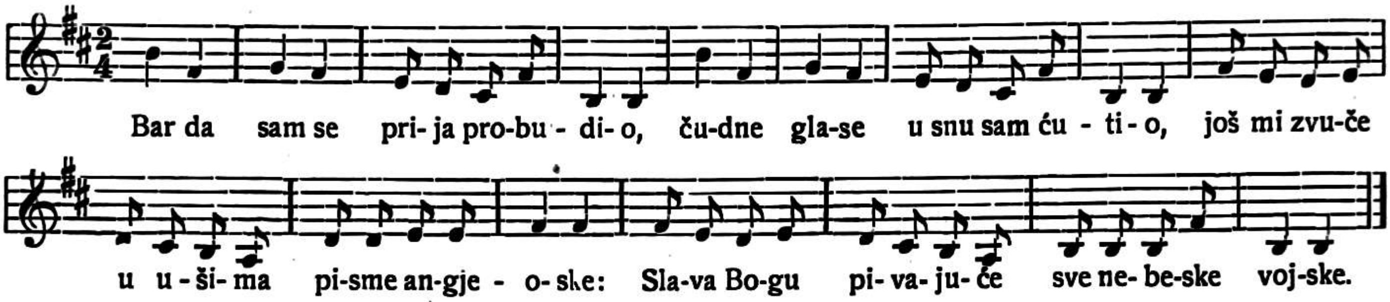

Tu je pjesmu pjevala uvijek jedna pjevačica u predstavi »Rodjenje Isusovo«, koja se predstava obično izvodila na Božić.[2]

Vrlo je proširena takodjer popijevka: »Istom poče ja najbolje spavati«, koja je proširena i po čitavoj Slavoniji. Ako se ne varam, nalazi se ta pjesma i u Jaićevoj pjesmarici, a ušla je s nešto promijenjenim napjevom i s drugim kiticama u Kindlein-Kolanderov: »Pjevnik« (str. 181.). Tekst nalazi se i u molitveniku Lajče Budanovića: »Velika slava Božja« (str. 469.). To je jedna od najviše omiljelih božićnih pastirskih pjesama medju Bunjevcima. Napjev glasi:

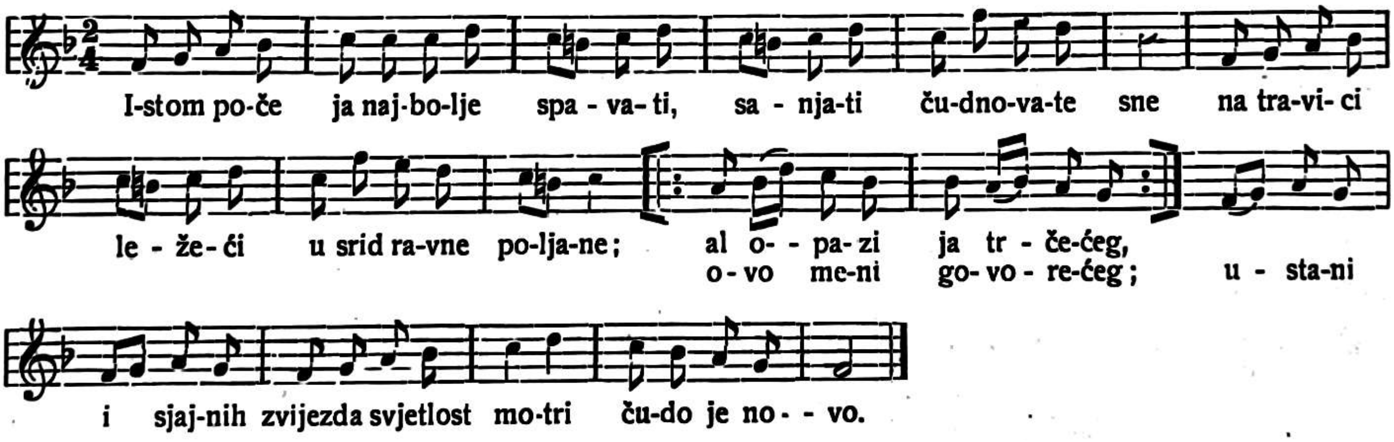

Priopćio sam eto ovo nekoliko božićnih popijevki iz Bačke, da se i o nama jedamput nešto čuje i da potaknem druge, da se za tu stvar zainterisuju. Uvjeren sam, da će se naći i takovih popijevki, za koje bi bila šteta, da se zaborave i ne zabilježe.

[2] I ta popijevka nije naša, već slovačka, koja je valjda preko Magjarske dospjela u Bačku. Priopćio ju je Ludvík Kuba u svojoj zbirci: »Slovanstvo ve svých zpevčch«. Taj svezak nije nam sada pri ruci, no melodija i tekst, koliko se sjećamo glasi:

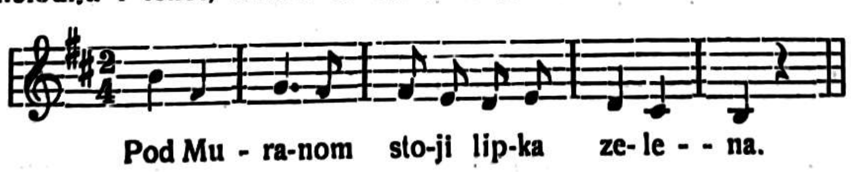

(Opaska uredništva.)

Crkveno pjevanje na otoku Krku.

Ivan Matetić-Ronjgov — Zagreb.

Crkveno pjevanje na otoku Krku slično je pučkom svjetskom pjevanju. Razlika je jedino u tome, što narod crkvene arije donosi tako, te su dostojne mjesta, gdje se pjevaju. Uzvišeni je to staroslavenski koral, dok su pučke svjetovne popijevke redovito vesele poskočnice. U tom staroslavenskom koralu zapažamo naravno utjecaj rimskoga korala, ali u isto doba i svježi zadah domaćega duha.

Neka govori za primjer ovaj pristup iz glagolske mise, što se pjeva u Dobrinju:

Pristup.

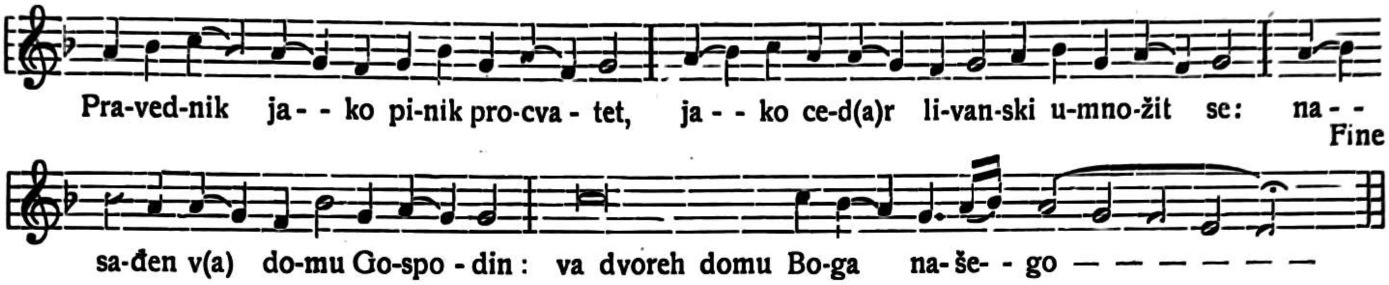

Psalam.

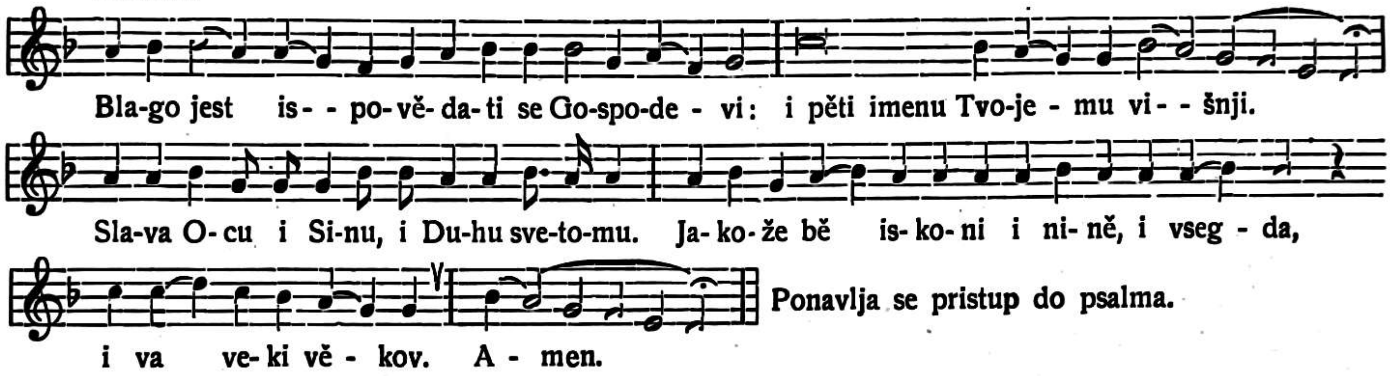

Ponavlja se pristup do psalma.

Gospodi pomiluj!

Andante sost.

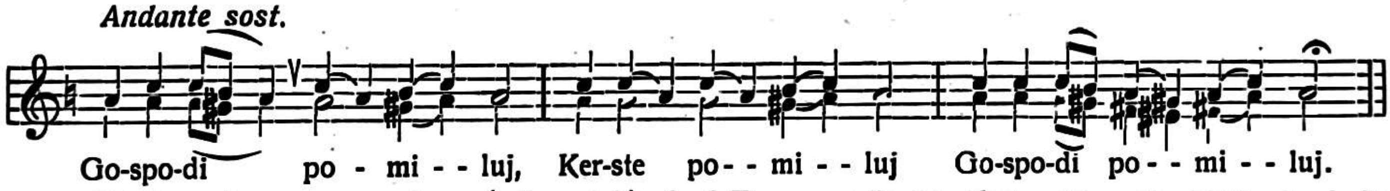

Pristup pjeva sam mežnar (crkovnjak); kod Fine navuče on slog »go-« na notu »a« i tu prihvati »Gospodi pomiluj« čitava crkva: i staro i mlado i muško i žensko i drobna dječja grla, tako te ostaješ zapanjen nad tom naglom promjenom, koja ti donosi u dušu toliko miline i topline, iako je melodija vrlo jednostavna i priprosta.

Domaći duh dolazi tu do potpunog izražaja, a da čas zatim probije elementarnom snagom kod »Slave«, od koje donosimo samo nekoliko taktova, jer se te glazbene fraze kao neka vrsta psalmodije opetuju kod daljega teksta (kao neki »falsi bordoni«).

A

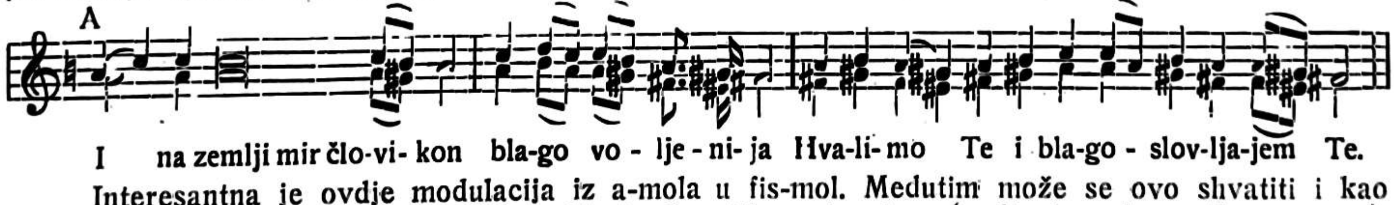

Interesantna je ovdje modulacija iz a-mola u fis-mol. Međutim može se ovo shvatiti i kao dorski način na »fis«: dakle E-dur sa sniženim šestim stupnjem (ovdje je »cis« snižen na »c«). Ima dalje nekih mjesta u »Slavi«, gdje se modulira iz c-mola (preko a-mola) u fis-mol. N. pr.:

B

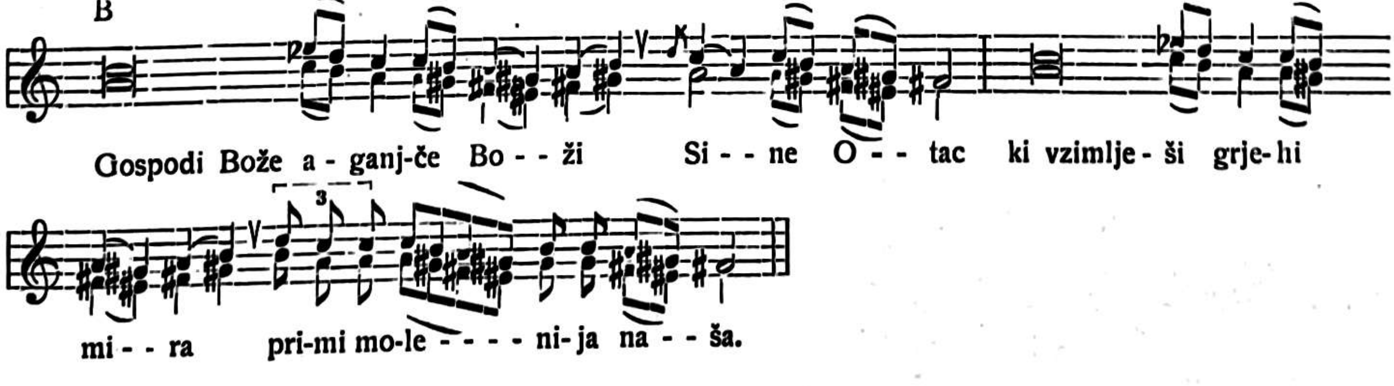

Akordički treba shvatiti melodiju »Slave« ovako:

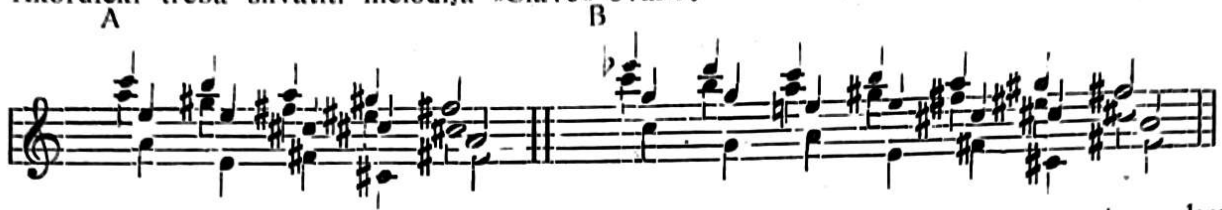

I u »Vjerovanju« prevladavaju iste karakteristike: mnoštvo fioritura i neprestano kretanje dvoglasja u malim tercama. (Zapravo to i nijesu male terce, već je to interval, koji je nešto uži od male terce.) Smatram za potrebno, da na ovome mjestu spomenem poznatoga svećenika Mons. dr. Josefa Vajsa, koga je svojevremeno bio pozvao pok. biskup Mahnić na Bodulije, da analizira crkvenu popijevku, pa da na temelju toga poda neku sintezu u ovoj stvari. Vajs je to doista i uradio, izdavši tiskom nekoliko glagolskih misa, ali narodnog duha pogodio nije. Te se njegove mise dakako nisu uvriježile na otoku Krku, a nije ni čudo, kad je on odmah u prvom taktu uveo — veliku tercu. Nije dakle vodio računa o najprvoj karakteristici naše primorske muzike — o maloj terci!

Tu karakteristiku treba sačuvati. Neka nam Bog dragi dadne onakvih župnika, kao što je na pr. veleč. pop Fugošić, župnik u Omišlju. Kad sam ja naime ovih ferija bilježio crkveno pjevanje u tom mjestu i kad sam ga sa suzama u očima zamolio u sakristiji poslije večernje, neka nastoji iz petnih žila, da se ta naša mila i draga starina ne »zatare«, on mi ovako odgovori: »Ne puštam ja, ne, da sviraju orgulje ni u adventu ni u korizmi.« Tako valja! Živjet će tako naš duh, a s njime i žarka vjera naših otaca.

Na crkvenu muziku Omišlja osvrnut ćemo se drugom zgodom. Za sad treba podvući frapantnu sličnost Omišlja i Dobrinja (i ostale Bodulije), ali valja istaknuti, da su Omišljani mnogo čedniji u moduliranju od Dobrinjaca, no zato imadu tri vrste plesa, na kojima im može da zavidi i samo salonsko »kolo«. Pravom se kaže: Dobrinjci najbolji »kanturi«, Omišljani najbolji »tancuri«.

Sinagogalni koncert u Zagrebu.

Franjo Lučić — Zagreb.

Dne 7. IX. priredilo je židovsko narodno društvo u zagrebačkom hramu koncert duhovne hebrejske muzike.

Prije nego pređemo na sam program koncerta, osvrnut ćemo se sa nekoliko riječi na židovsku muziku, na njen postanak, razvoj i današnje njezino stanje. O glazbi starih naroda, kao i o njihovoj umjetnosti makar na najnižem stepenu, svjedoče nam spomenici i nadgrobno kamenje starih Egipćana, Asiraca i Babilonaca (slike glazbenika i pjevača). Isto tako govori i sv. Pismo na mnogim mjestima o glazbi i glazbilima starih naroda, napose Hebrejaca. Iz tih raznih spomenika doznajemo, da su ti narodi već u prastaro doba glazbovali. Ipak su sve te vijesti tako manjkave, da po njima ne možemo točno prosuditi bit i stepen njihove glazbe, već je možemo tek naslućivati.

Glazba Hebrejaca broji se među najstarije. U prvoj knjizi Mojsijevoj spominje se, da je Jubal osmi po redu potomak Adamov, bio otac onih, koji udaraju u kitare i svirale. U istoj knjizi govori Laban Jakovu: „Zašto tajno pobježe i kradom otidje od mene? Niti mi reče, da te ispratim s veseljem i s pjesmama, s bubnjima i kitarama?“ Kralj David uredi bogoslužje s pjevanjem, te složi mnogo pjevačkih zborova, u kojima je znalo pjevati po više hiljada pjevača. Od glazbila bio je u njih vrlo prošıren šofar, (trublja) što su ga najprije pravili iz ovnovog roga, a kasnije od dragocjene kovine. Stari šofar je još i danas u porabi kod hebrejskog bogoslužja na novu godinu (Rošhašanu) i dugi dan (Jonkifur). Njime se poziva Izraelski narod na pokajanje.

Veoma je bio u porabi i psalter (nebel), to je bio četverouglast instrumenat sa napetim žicama. Taj se instrumenat zadržao dugo u porabi, te se od njega kasnije razvila stara klavirska forma (klavicimbal).

Kinor bijaše trouglasta harfa na kojoj kažu, da je kralj David bio vanredan vještak. Hasur se je zvala hebrejska citara.

Hebrejska je glazba služila najviše u bogoslužne svrhe (Mirjanin hvalospjev, poslije sretnoga prelaza preko crvenoga mora, uzvišena pjesan kralja Salamona, psalmi i dr.) no bilo je i svjetovne glazbe prigodom svečanosti i plesova.

Kao što kod ostalih starih naroda, tako su i kod Hebrejaca bila glazbala samo da intoniraju i podržavaju melodiju i da markiraju ritam, o kakovoj harmoniji, po našem shvaćanju ne može se govoriti.

Iza rasula drugog hrama (70 g. po Kristu) su se pojedine židovske zajednice radi raznolikog geografskog položaja počele razlikovati, kako u svemu tako i u načinu pjevanja.

Nove struje unutar židovstva donose i novi muzički izražaj. Taj pokret zvan „hasidizam“ utječe u velike na dalji razvitak židovske muzike.

Hasidska pjesma je veoma karakteristična. U njoj se zrcali, sva duševnost i osjećaj istočnih židova. Hasidskih pjesama imade duhovnih i svjetovnih. Hasidski se melos kreće najobičnije u ljestvici one okoline (naroda) u kojoj je stvoren, no svojom osobitom karakteristikom se uvijek raspoznaje.

Drugi tip su sefardske pjesme. Te stoje u uskoj vezi s orijentalnim pjesmama, koje još baziraju na staroj židovskoj ljestvici. Te pjesme karakterizira orijentalni ritam, melodija se rado previja kroz poluglase, a pjevaju je nazalno, što je tipično kod svih orijentalaca.

Radi neprestanog selenja Židova, nije se sačuvao tradicionalni melos u svojoj iskonskoj čistoći, napose to vrijedi za sinagogalnu pjesmu! Uslijed toga pjevači (kantori) molitve više recitiraju, no pjevaju, kod čega spuštanjem i uzdizanjem glasa i značajnim akcentuiranjem podaju molitvi ugodni i interesantni muzički izražaj. Kroz to se ubrzo razvio p r o z a i č k i r e c i t a t i v, koji se je zadržao u sinagogalnom muziciranju sve do danas. Taj način pjevanja imenom „accentus" imade i katolička Crkva, koja je to kroz prve kršćane preuzela iz sinagogalnog pjevanja.

Na način „accentusa" se pjeva epistola, evanđelje, Pater noster, prefacija. Taj se način sastoji u tome, što se kod toga melodija ograniči tek na nekoliko tonova. Većinom bude recitovanje na jednom tonu, a samo pri svršetku ili kod interpunkcije dobije melodija neki karakteristični pomak.

Na posebni način se pjeva Tora (sv. Pismo) na subote i blagdane. To je melodija već šireg opsega, značajna sa svojim tradicionalnim tropama. Ali i ovaj način bazira u glavnom na akcentuaciji teksta. Kod toga dolaze u obzir tri glavna „accenta": 1. m i l e e l (pojačanje glasa). 2. m i l e r a (oslabljenje glasa) i 3. z a r k a (dizanje odnosno spuštanje glasa).

Ti akcenti imadu još i dinamičko značenje. Iz takvog muzikalnog recitativa razvio se je u katoličkoj Crkvi t. zv. „concentus" koji se sastoji u tome, da mu je melodija većeg opsega, no ritmički je podređena akcentaciji teksta. K toj se vrsti ubraja na pr. Introitus, Offertorium, Communio i dr.

Svi sinagogalni recitativi i melodije dadu se svesti na četiri glavne ljestvice i to:

I. Ištabah

II. Iekunpurkon

III. Mišeberah

IV. Ahavorabo

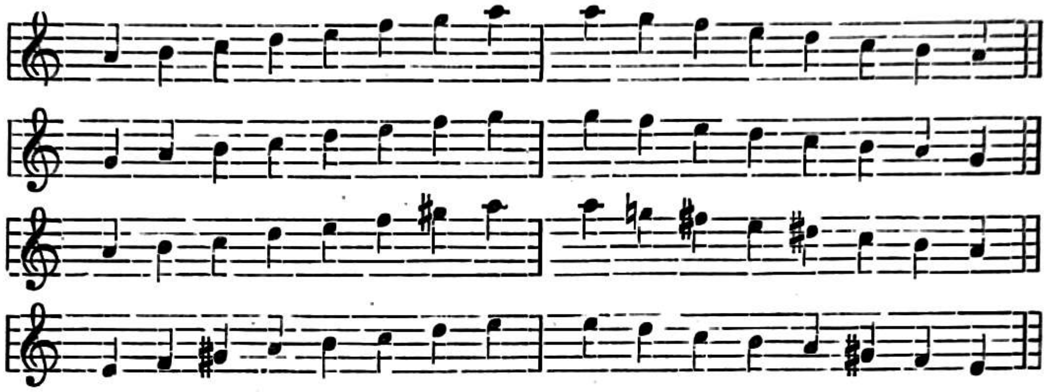

Prva ljestvica (a—a) identična je sa starom grčkom eolskom, a druga (g—g) sa grčkom hipofrigijskom odnosno starocrkvenom miksolidijskom. Treća i četvrta ljestvica su tipične židovske ljestvice i ove su dvije zapravo osnov sinagogalnom pjevu. One mu daju posebno obilježje i ljepotu.

Evo jedne zanimljive i krasne tradicionalne melodije „Jisgadal", koju pjeva kantor samo na najveće blagdane:

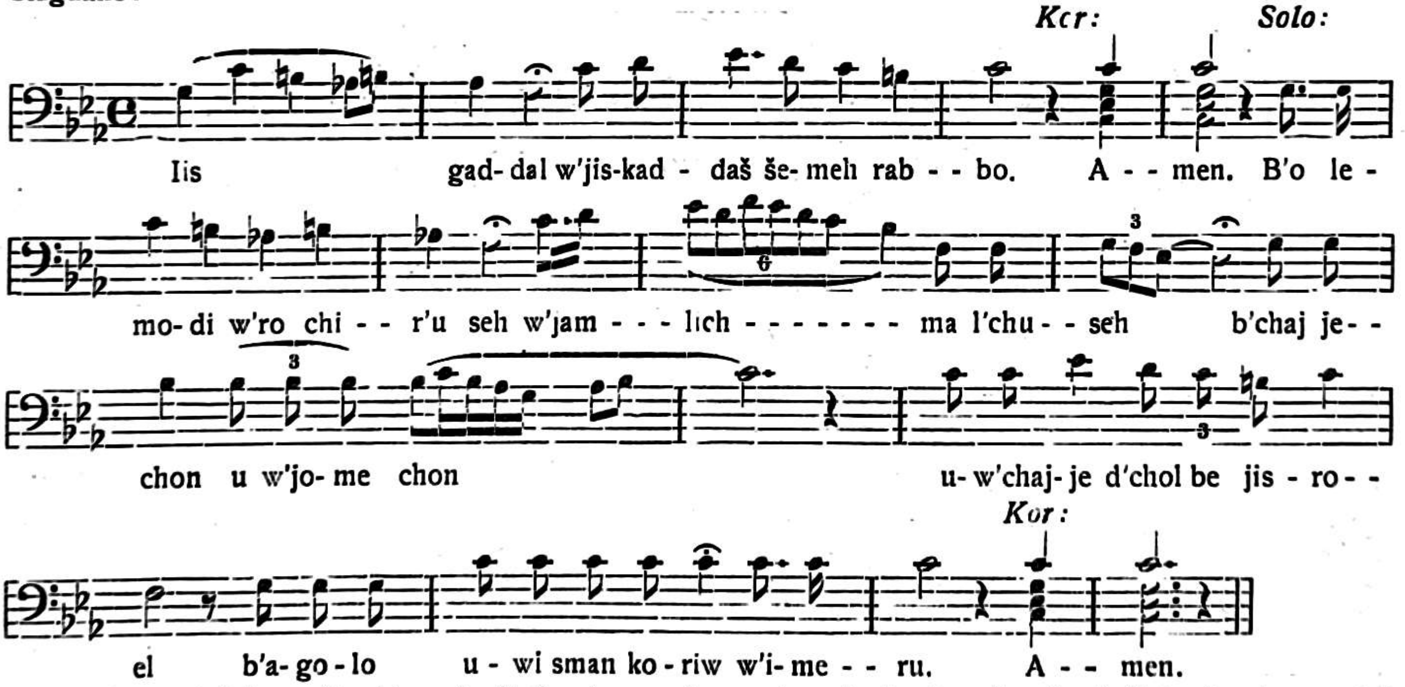

No unatoč toga, što bi se tradicija sinagogalnog pjevanja imala očuvati, doživio je sinagogalni pjev osobito u srednjoj Evropi nepotrebnu reformu, koja je mnogo škodila i liturgiji i samome pjevanju. Počeli su naime uvoditi u židovsko bogoslužje njemačke i talijanske kompozitore. Ljudi, koji se nisu nikad bavili sinagogalnim napjevima, počeli su pisati za vjeroispovjedne židovske općine. Sve je to išlo, razumije se, na uštrb ispravnoga liturgijskog pjeva. Ta je činjenica baš i potakla neke svjetovne židovske muzičare, da prikupe stare židovske napjeve i da na bazi istih udare zdravi temelj pravoj i vjernoj sinagogalnoj i uopće svjetovnoj židovskoj muzici.

Zagrebačko židovsko narodno društvo, u promicanju te ideje, priredilo je dne 7. IX koncert židovske duhovne glazbe, da tim koncertom prikaže stepen i rezultat spomenutog nastojanja židovskih muzičara.

Program koncerta je bio sastavljen pomno i sa mnogo muzičkog ukusa. On nam je prikazao vrijedna djela talentiranih i ambicioznih muzičara.

Kompozicija „Eli Cion“ za violinu i orgulje od Leona Zeitlina, je djelo jake invencije i pozitivne tehnike, a odlikuje se još izrazitim nacionalnim koloritom. Zeitlin je rođen u Rusiji i bio je učenik Rimskog-Korsakova.

Engel Joel bio je zastupan sa svojom suitom iz muzike k Anskijevoj dramatskoj legendi „Hadibuk“. Ovo scensko djelo je izveo gudački kvintet sa klarinetom, a mnogo su bile zaposlene i udaraljke, da podadu djelu jači orientalni izražaj. U toj suiti su uspjeli povezani i obrađeni pučki motivi, no bilo je i nekoliko banalnih odlomaka, koji su mogli ovom zgodom (duhovnog koncerta u hramu) iz programa otpasti.

Još je izveden Engelov „L'cha ki l'ha“ za mješoviti zbor i orgulje, u kojem je obrađena vješto vedra pučka popijevka.

Od Kinora Jehude izveden je Psalam 13. Pisan je za bariton solo, klarinetu, rog, harfu, orgulje i gudački orkestar. U psalmu su upotrebljeni različni motivi iz židovske narodne i sinagogalne pjesme. Kompozicija je snažne koncepcije sa modernom akordikom. Polifoni stavak je izrađen smjelo, pa imade osobito snažno djelovanje.

Uz te vanjske kompozitore predstavio nam se te večeri i naš domaći muzičar, Zagrepčanin Marko Rothmüller. Izveden je njegov Haškivenu, pisan za bariton solo, mješoviti zbor i orgulje. Taj Haškivenu i ako je pisan mjestimice modernim sredstvima, nosi izrazito obilježje prave sinagogalne muzike. Solistički melos je značajan sa svojim tropima, koji imadu tradicionalnu ritmiku, s karakterističnim pomacima stare židovske ljestvice. Korski dio je pisan solidnom polifonijom, u kojoj je svaka dionica idejno provedena.

Od istog skladatelja još je izvedena harmonizacija dviju sefardskih religioznih pjesama za mješoviti zbor a cappella (iz Bosne). Obe harmonizacije su vjerne, osobito druga (c mol) imade značajnu harmonijsku liniju.

S tim svojim radovima pokazao je Rothmüller lijepe sposobnosti i jaki talenat, a ujedno nas je uvjerio o svom ispravnom poimanju židovske religiozne muzike.

Izvedba spomenutih djela manje je uspjela. Tek soliste Leo Mirković (pjevanje) i Renata Schönstein (violina) riješili su svoju zadaću ispravno. (Orguljaški part je izvodio pisac ovih redaka). Zbor, a još više orkestar su bili heterogeno složeni. Tu isprošen ovaj, tu zamoljen onaj, pa zajedno pjevaj i sviraj. Osim toga bilo je premalo pokusa, pa je dobro, da je ta izvedba došla ipak do neke pozitivne visine. Glavnu zaslugu je tu imao stalni zbor židovske bogoštovne općine, koji je već otprije stekao renome dobrog crkvenog zbora. On je dao, što je po svojoj jakosti mogao dati.

Djela je vježbao i dirigirao M. Rothmüller. Moralni uspjeh ovoga koncerta je velik, navedeni kompozitori udarili su zdravi temelj renesanci židovske sinagogalne i svjetovne muzike, i uvjerili su nas tko je sve zvan, da na tom polju sarađuje.

Operna i koncertna sezona u Zagrebu.

Stogodišnjica Ivana pl. Zajca.

Lujo Šafranek-Kavić — Zagreb.

Stogodišnjica rođenja Ivana pl. Zajca s jedne — velika ekonomska kriza s druge strane, to su ona dva karakteristična momenta, jedan idealni, drugi materijalni, koji vladaju novom glazbenom sezonom. Dok se opera kvalitetnim radom znatno pojačanoga intenziteta bori protiv posljedica krize, dotle je koncertni život smanjen na minimum samo onih priredbi, koje za sada još omogućuju jake društvene organizacije. Koncerti pojedinaca i posjeti stranih umjetnika posve su prestali.

Proslava stogodišnjice Ivana pl. Zajca dala je prilike da se ponovno oživi mali ali karakteristični dio njegovih mnogobrojnih djela, pak da si tako naša generacija uzmogne stvoriti vlastiti sud o značenju ovoga našega najznatnijega, na produktivnom i reproduktivnom polju najplodnijega majstora općenito, ali i napose sud o njegovom značenju na polju formiranja našega nacijonalnoga izražaja u muzici. Ova kontrola ponovnim osvježenjem Zajčevih djela bila je vrlo potrebna da se svedu na pravednu mjeru oni razni negativni sudovi, koji su posljednjih decenija sugerirani našoj javnosti i koji osporavaju Zajcu svako značenje na polju narodne muzike, sudovi koji idu čak tako daleko da orijentalnu i cigansku muziku naših istočnih krajeva proglašuju našom narodnom i »rasnom«, a Zajčeva nastojanja uopće ne priznavaju. Ako je za Zajca njegova temeljita internacionalna muzička erudicija bila zaprekom da se posvema slobodno približi problemu umjetničkog obrađivanja našeg starog, iskonskog, slavenskog pučkog muzičkog blaga, još veća zapreka je bludnja, da se ciganska i orijentalna muzika može ili samo smije smatrati našom. Ponovna izvedba Zajčevih djela pokazala je, da je majstor, iako nije prodro do suštine, do dna problema, ipak bio narodnoj muzici bliži nego se to danas s izvjesnih strana hoće prikazati. Razumije se, da se time neopravdano smanjuje veliko značenje ovoga nadasve zaslužnoga hrvatskoga skladatelja. U drugoj slici »Bana Legeta« su zborovi glagoljaša kod pogreba bana Stjepana rječiti primjer, u kolikoj mjeri se je Zajc znao približiti duhu slavenske narodne muzike, sam, iz svoje intuicije, unatoč svim zaprekama erudicije, bez ikakovih uzora i idejno-programatskim smjernica. Od svih pojedinačnih primjera još je važniji veliki Zajčev domoljubni zanos, kojim se je on nakon dolaska u Zagreb g. 1870. dao na stvaranje hrvatske glazbene lite-

rature, kojim je obrađivao gotovo isključivo narodne sujete i tekstove, požrtovno i predano, uz rezignaciju na sve prednosti, koje mu je obećavala već uspješno započeta svjetska karijera. Ovim zanosom stvorio je Zajc našu mužičku tradiciju i oplodio je pokoljenja, koja su iza njega uspješno napredovala na putu ostvarenja narodne muzičke umjetnosti po međutim upoznatim uzorima drugih slavenskih i neslavenskih naroda. Da Zajc nije dao ništa drugo do tradicije, za nosa i oplođenja, ne bi se mogle njegove zasluge za našu narodnu muziku nikad dostojno ocijeniti. Zato je doista tendenciozno, nepravedno i neobjektivno, osporavati Zajcu njegovo pravo značenje u tom polju, jednako kako bi bilo nepravedno negirati Chopinu značenje za poljsku ili Čajkovskome za rusku muziku. Negirati Zajca kao nacijonalno svijesnoga muzičara znači htjeti uopće negirati kontinuitet stoljetne hrvatske glazbene tradicije.

Izvedbe prigodom stogodišnjice korigirat će, nadamo se, ovakove zablude, nastale one hotimice ili iz nehaja i nepoznavanja. Patriotski oduševljen u duhu Strossmayerovog Jugoslavenstva, Zajc je jugoslavenskoj narodnoj muzičkoj umjetnosti kao dobar Hrvat dao svoj važni doprinos. Zajc znači važnu etapu u napretku a nipošto nazadak, kako bi neki danas htjeli. Ovo mu valja otvorena srca priznati, iako je on bio dijete svojega vremena, poklonik europske muzičke kulture i ondašnjeg na znanju osnovog stila, iako on nije bio ni reformator ni revolucijonar.

Proslavu Zajčeve godine otvorio je još u prošloj sezoni »Zagrebački kvartet« izvedbom majstorovog gudačkog kvarteta. Slijedila je Radiostanica Zagreb priredbom koncerta »Nepoznati Zajc«, kod kojega su u dotjeranoj formi izvedena tipična Zajčeva komorna djela, današnjoj generaciji malo ili nikako poznata. U ovoj sezoni priredio je prvi proslavu dugogodišnjem ravnatelju svoje muzičke škole »Hrvatski glazbeni zavod« u zajednici s Hrvatskim pjevačkim društvom »Kolo« 3. XI. Nakon uvodne riječi dra Božidara Širole izvedena su pod ravnanjem mladog dirigenta g. Borisa Papandopula dobro izabrana Zajčeva simfonijska i vokalna djela: »Jugoslavenska simfonijska slika« op. 338., muški zborovi »Ljubica« op. 647. i »Slijepac Marko«, ženski zbor s orkestrom »Ruža i djevojka« op. 602., religiozna kantata »Uskrsnuće Isusovo« za mješoviti zbor i orkestar op. 939., napokon »Oče naš«, velika pobožna kantata u formi malog oratorija za sole, mješoviti zbor i orkestar (op. 905). Sve ove kompozicije djelovale su u dobroj izvedbi svježe i neposredno (najsnažnije »Uskrsnuće Isusovo«), jer sve odišu bogatom melodijoznom invencijom i životnom snagom. Društveni orkestar Hrv. glazb. zavoda, mješoviti zbor »Kola« i solisti gđe Maja de Strozzi-Pečić, L. Ožegović, L. Holubova i gg. dr. Viktor Benković, Rudolf Bukšek i prof. Fr. Dugan vrlo lijepo su izvršili svoj zadatak. Dupkom puna dvorana primila je zanosno ovaj koncert, koji je domala doživio reprizu.

Vrhunac Zajčeve proslave bila je međutim 21. XI. nanovo uvježbana repriza njegove narodne opere (»jugoslavenskog spjevokaza«): »Ban Leget« u majstorovoj originalnoj koncepciji. Premijera djela bila je g. 1872., a kasnije izvedena je opera g. 1917./18. u preradbi dra B. Širole. Zajčev nasljednik na mjestu direktora hrvatske opere, g. Krešimir Baranović založio se je sav i kao organizator i kao dirigent da repriza bude zaista svečana. Realizirao je muzički dio s toliko iskrenoga zanosa da je sa sobom poveo sve saradnike i izvađače. Vanredno diferensirani orkestar bio je odlična baza za izvrsne kreacije solista g. J. Križaja u naslovnoj ulozi, gđe Z. Vilfan-Kunc kao Margite, Gite Gjuranec kao Lovice, g. A. Griffa kao Vladana, A. Manoševskoga kao Vukmira. Uz suradnju scenografa g. S. Glumca stvorio je redatelj g. Tito Strozzi krasne slike, pokrete i efekte. Odličnu predstavu, kojoj je uvodno slovo opet s mnogo osjećaja zborio dr. Božidar Širola — primila je puna kuća s iskrenim zadovoljstvom.

»Ban Leget« bila je u kratkom razdoblju od ne puna tri mjeseca ove sezone šesta premijera našega operno-operetnoga ensembla, ubrajajući ovamo naravno i potpuno nanovo uvježbane reprize — napor vrijedan udivljenja i za vođu g. Baranovića i za sve suradnike. Za nas najvažnija bila je premijera nove domaće opere »Morana« od Jakova Gotovca na libreto g. Muradbegovića. Uspjeh kod prošlogodišnje praizvedbe u Brnu ostao je djelu i u Zagrebu vjeran, gdje ga je uvježbao i dirigirao sam autor a režirao g. A. Binički. Romantički narodnoseljački sujet dao je kompozitoru prilike, da u scenama puka i nekih karakterističnih lica stvori vjernu i živu narodnu muziku, dok se u lirskim scenama zanosi talijanskom, puccini-evskom efektnom melodikom. Gotovac ne traži probleme, u melodici je jasan i izražajan, u harmoniji jednostavan, odlično instrumentira i piše izvrsne zborove, u svakom momentu ostaje bliz publici. Scenograf g. M. Trepše stvorio je poetične, stilizirane slike. U glavnim ulogama istaknuli su se gđa V. Nožinić, M. Šimenc (u alternaciji A. Manoševski), gđe L. Ožegović, L. Radoboj i gg. R. Bukšek i A. Griff. I reprize te nove opere isto su tako uspjele.

Tri reprize s karakterom premijere imale su od reda veliki umjetnički uspjeh. Puccinijev »Triptihon« (Plašt, Sestra Angelica i Gianni Schicchi) pod vodstvom g. O. Smodeka u režiji dra S. Batušića s gđom Z. Vilfan-Kunc, G. Gjuranec i E. Druzović te gg. M. Šimenc, D. Hržić, R. Bukšek i A. Manoševski u glavnim ulogama. Čuli smo zatim Verdi-ev »Otelo« pod majstorskim vodstvom Milana Sachsa, s češkim tenorom g. R. Masakom u naslovnoj ulozi te gđama V. Nožinić i M. Strozzi-Pečić izmjenice i gg. Mirkovićem (Jago) i J. Križajem. Napokon je sjajno uspjela Mozartova »Čarobna frula pod dirigentom g. O. Smodekom, u inscenaciji T. Krizmana, s gđama V. Nožinić, Z. Lipovščak-Rajić i gg. A. Manoševski, L. Mirković te izmjence J. Kržaj i A. Griff u glavnim ulogama. Oba potonja djela režirao je odlično naš ugledni gost, bečki redatelj g. prof. August Markovsky.

Opereta iznijela je Viktoriju« od Abrahama, komad koji danas posvuda pak i kod nas puni presahle kazališne blagajne. Pod ravnanjem g. J. Gotovca, a režiji A. Binićkoga is-

taknuli su se glavni solisti gde M. Popović-Mosinger, E. Lubejeva i M. Dubajić, te g. D. Hržić, A. Živojnović, D. Dubajić, A. Majhenić te balet u koreografiji gde M. Froman.

U koncertnom životu ističe se u prvom redu »Zagrebačka Filharmonija«, koja je do sada priredila dva koncerta, a pod odličnim vodstvom g. K. Baranovića. Kod prvoga sudjelovala je simpatična bečka guslačica gdica Erica Kahr, koja je vrlo lijepo i stilski interpretirala Mozartov Koncert za violinu i orkestar G-dur. Beethovenova osma sinfonija bila je na početku, R. Straussov Til Eulenspiegel i Musorgskoga Slike s jedne izložbe u instrumentaciji M. Ravela bile su na kraju zanimljivog programa, čiju briljantnu izvedbu je dupkom puna kuća kvitirala s oduševljenjem. Drugi koncert nije pobudio ni približno slični interes, ta — bio je radi internacionalnog prenosa radiem posvećen isključivo domaćim djelima! Uz već poznate uspjele kompozicije K. Baranovića tri pjesme »Z mojih bregov« (odlični solista g. D. Hržić), B. Papandopula »Previranje« i J. Gotovca Simfoničko kolo« upoznali smo i tri nova djela. »Simfonijska uvertira« Krste Odaka je monumentalno koncipirana, temperamentna i talentirana kompozicija, koja međutim u hipertrofiji zamršene polifonije i preglomazne instrumentacije odaje novajliju u baratanju s orkestrom. Odak kao da hoće previše da kaže u jedan mah i kao da je vrlo smioni modernista u onome što i kako hoće da kaže. Vrlo uspjelo su se reprezentirali Slovenci, L. M. Škerjanc s poetičkom i kratkom »Liričkom uvertirom« te A. Lajovic s duhovitim, pikantno ritmiziranim i instrumentiranim »Capriccio«.

Kod drugog društvenog koncerta Hrv. glazbenoga zavoda sudjelovao je Zagrebački Kvartet (gg. Miranov, Graf, Arany, Fabbri). Vjeran svojoj tradiciji — upoznao nas je opet s jednim novim domaćim djelom, »Gudačkim kvartetom« mladoga srpskoga skladatelja Predraga Miloševića. Ovo ekstremno modernističko, linearno-horizontalno napisano polifono djelo, nagrađeno po sudu čeških majstora prvom nagradom »Collegium musicum« u Beogradu, zainteresiralo je publiku, ali ju nije moglo ni predobiti ni zagrijati. Autor je mlad, pokazao je veliki talenat i visoku spremu — do muzike će doći dok se sredi, dok dozrije i prebrodi mladenačku buru. — Ruskoga majstora Reinholda M. Glierè-a zahvalni Gudački kvartet a-dur op. 2 (također mladenačko, narodno-melodijozno i lako pristupačno djelo) te Mozartov kvartet br. 21 d-dur bile su dalje točke odlično izvedenoga i burnim povladivanjem primljenoga programa.

Jedini solistički koncert do sada priredio je mladi bugarski cellista g. Slavko Popov i pokazao je dobre kvalitete. Uz klavir muzikalna ali pretjerano diskretna gdica Zdenka Pacher.

Manjak u koncertnoj dvorani nadomještava djelomice naša Radiostanica, koja osim nekih zanimljivih, prvoklasnih prijenosa iz inozemstva od vremena do vremena priređuje vrijedne koncerte domaćih umjetnika i ensemblea. Njoj se ima zahvaliti postanak novog umjetničkog udruženja »Komorni klavirski trio« (K. Šulc, A. Crlenjak, dr. M. Majer), koji se je seriozno afirmirao.

Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po »Musical Times«.)

VI. D. — Zagreb.

Sveska za rujan „M. T." donosi članak o engleskom glazbeniku Williamu Wolstenholmeu koji je umr'o u Londonu u srpnju ove godine. Wolstenholme bijaše od poroda slijep, no kraj rijetkih muzikalnih sposobnosti njegovih uspjelo mu je da postane jedan od najboljih orguljaša engleskih. Rodio se u Blackburnu 1865., a glazbu je izučio u muškom sljepačkom zavodu (College for the Blind Sons of Gentlemen) u Worcesteru. Već god. 1888. postavljen bi za orguljaša u svom rodnom mjestu, no kasnije preseli u London, gdje je ostao do konca života. God. 1908. davao je niz koncerata u Americi, a prije rata pohodio je i Njemačku. Kompozicije su mu po njegovu diktatu pisali njegova sestra i njezin muž, s kojima je zajedno živio. Iako još nažalost premalo poznate, kompozicije su njegove melodiozne i pune izražaja, pa će, po sudu pisca članka i njegova prijatelja Frederica Wooda, preživjeti veći dio savremenih kompozicija za orgulje. Osobito se istakao kao vješt i neiscrpljiv improvizator, te je vječna šteta, da se improvizacije njegove, kojima je umio začarati krug prijatelja i znanaca svojih, nikad nijesu uhvatile na gramofonske ploče, da bi se tako sačuvale potomstvu.

Drugi članak bavi se velikim internacionalnim festivalom, koji se ove godine, u srpnju, održavao dijelom u Oxfordu dijelom u Londonu, no poznat je pod imenom „oxfordskog festivala" (The Oxford Festival). Članak je napisao Edwin Evans. Izvedba odabranih kompozicija, veli pisac članka, bila je besprijekorna, a što se, tiče kvalitete izvedenih djela, Evans ironički primjećuje, da su ona uopće „zadavala malo zagonetaka" engleskim slušačima izuzevši kompozicije Antona Weberna. Festival je trajao od 22. do 28. srpnja. Prva je priredba obuhvaćala staru englesku koralnu glazbu, a od pojedinih točaka osobito su se isticale Byrdov „Ave verum Corpus" i prastara pjesma „Sumer is icumen in" (Ljeto je nastalo), koja potječe još iz 13. vijeka. Drugi je dan bio posvećen komornoj glazbi i djelima pisanim za mali orkestar. Izvodile su se kompozicije ovih glazbenika: Lev Knipper, Jozef Koffler, Roger Sessions, Jean Huré, Egon Wellesz, Jan Maklakiewicz i Ernesto Halffter. Svako je djelo te sedmorice kompozitora našlo svoj krug zahvalnih slušača, pa i sâm Evans nalazi za svakoga od njih nekoliko pohvalnih riječi. Za „Četiri japanske pjesme" Maklakiewicza, koje je pjevala Eva Bandrowska-Turska uz pratnju orkestra, veli engleski kritik da su bile „briljantno efektivne", ali bez dubljeg sadržaja („without much inner substance"). 24. srpnja

davala se matineja balletâ, a prikazani su: „La Somnambule" Erwina Schulhoffa (u izvedbi plesne grupe Milke Mayerove iz Praga), Lambertova „Pomona" i „Job" Vaughana Williamsa. Za prvo od pomenutih djela Evans kazuje da je vrlo zabavno, gotovo „moderna harlekinada", ali da ima malo veze s pravom umjetnošću balleta, kako se ona općenito shvaća. Hindemithov „Kindergartenspiel": „Wir bauen eine Stadt", koji se prikazivao 25. srpnja, nije se engleskom kritiku nimalo svidao. Naprotiv od djela izvedenih u drugoj priredbi komorne glazbe, koja se održala istog dana, Evans vrlo hvali kompoziciju Marcela Delannoy, odigranu od kvarteta Krettly iz Pariza, sonatinu za flautu i klarinet od Jeana Cartana i sonatu za gusle Eugena Goossensa. Manje mu se svidala sonatina Ottona Jokla, a nikako nije bio zadovoljan kvintetom Pilatijevim (Mario Pilati), iako je sâm kompozitor igrao glasovirni dio. U priredbi od 26. srpnja, posvećenoj crkvenoj koralnoj glazbi, lijepo se isticao motet Christophera Tye „Omnes gentes plaudite manibus".

U ponedjeljak 27. srpnja festival je preselio u London — što je po sudu Evansovu bila omaška, jer veliki gradovi nijesu zgodni za priredbe te vrste. Prvi je koncert bio posvećen engleskoj glazbi, staroj i modernoj, a drugi, održan istoga dana u „Queen's Hall", simfonijskim kompozicijama. Dosta se pohvalno ističe u članku kompozicija Romana Palestera, poljskog skladatelja rođena g. 1907. Za drugo prikazano djelo, simfoniju Antona Weberna, kritik je gotovo u neprilici da kaže svoj sud. Webernova je glazba, veli on, gotovo jedina, koja se danas još može shvaćati kao „esoterička", pa da je cijeli svijet pun glazbenika, opet bi samo malo njih htjeli pristajati uz Weberna. Ali njegov asketicizam u glazbi nimalo nije poza, već duboko uvjerenje. Webern je, završava engleski kritik, od onoga kova, od kojega se prave mučenici. Živi kontrast prema njemu prikazuje Virgilio Mortari sa svojom „Rapsodijom", u kojoj se ističe „nacionalna težnja za teatralnim efektom". Pohvalno se pominju druga simfonija Vladimira Dukelskoga i „Muzika za orkestar" Constanta Lamberta, dok se za humoresku Georgea Gerschwina „An American in Paris" kazuje da je doduše zabavna, ali predugačka.

Posljednji koncert, održan 28. srpnja, bio je posvećen i koralnoj i orkestralnoj glazbi. Prve dvije točke programa — kompozicije Argentinca Juan José Castro i Belgijanca Fernand Quineta — posve su promašile, ali zato su vrlo lijepo bile primljene poljske pjesme Szymanowskoga, dok se „Pjesma vukova" od Madžara Szabóa zbog opornosti svoje manje sviđala. I „Benedicite" Vaughana Williamsa, što ga je otpjevala Miss Elsie Suddaby uz pratnju zbora londonske Radio-stanice, Evans vrlo hvali kao djelo skroz plemenito („in every sense... a noble work"), a obje orkestralne studije Vladimira Vogela drži za najuspješnije kompozicije od svију, što su nesamo na tom koncertu, već uopće na cijelom festivalu bile prikazane. Program se završio koralnom kompozicijom (na riječi 70. psalma) od Alberta Roussela.

Na kraju svog izvještaja engleski kritik ponovo ističe, da je izvedba iznesenih kompozicija — koja je od veće čest bila prepuštena engleskim glazbenicima i pjevačima — bila vanredno dobra, pa stoga se on nada, da će taj prvi na engleskom tlu održani međunarodni festival i na kontinentu znatno ojačati prestiž engleske muzikalnosti.

Frederic Austin pothvatio se neobične zadaće da uglazbi za pjevački zbor staru latinsku pjesmu poznatu pod natpisom „Pervigilium Veneris". Zbog pjevačâ, koji ne znaju latinski, dodao je latinskom tekstu slobodan engleski prijevod. Ta se kompozicija prvi put izvela na festivalu, koji je prvih dana mjeseca listopada održan u Leedsu. Još nemamo vijesti, kako je pjesma uspjela na koncertnom podiju, no prema onom, što o tome djelu čitamo u uvodnom članku „M. T." za listopad, čini se da je Austin svoju zadaću vrlo dobro riješio.

Nacionalni „Eisteddfod" (narodna svečanost) u Walesu (keltski se ta engleska provincija zove „Walia") održan je u kolovozu u Bangoru, ali nije uspio onako kako obično uspijevaju te svečanosti, jedno zbog opće financijalne depresije, a onda i zato, što Bangor leži predaleko od glavnih centara muzikalnoga života u Walesu. Zanimljiva je točka programa bila utakmica četrnaestorice pjevača, koji su pjevali pučke pjesme — a svi su bili preko šezdeset godina stari!

Sveti himni.

Milan Pavelić — Zagreb.

Misa na sveta Tri Kralja.[1]

Prije podizanja.

Došao je višnji Vladar,
Od davnine obećan,
Prepun moći i gospodstva,
Vječnom krunom ovjenčan.
Slava, slava vijek
Kralju tom nek bude!
Sudom pravednim
On će sudit ljude.

S istoka se izdaleka
Kralji na put spravili,
Zlato, tamjan, smirnu noseć
Gospoda su slavili.
Ustaj, ustaj, sjaj,
Jerusolim grade!
Slava Božja, gle,
iznad tebe stade.

---

[1] Sve su strofe uzete iz samoga misnog obrasca toga dana: 1. iz introita, 2. iz čitanja i pjesme na stepenicama, 3. iz evanđelja, 4. iz ofertorija, 5. iz prefacije, 6. je gotovo prijevod u stihovima prve oracije u toj Misi.

Puni želja i veselja
Kralji naprijed hitaju.
»Gdje je kralj, što rodio se?«
Pouzdano pitaju.
»Zvijezde Njegove
Svjetlost vidjeli smo
I na poklon sad
K Njemu došli mi smo.«

Poslije podizanja.

Kraljevi su dare dali
Kralju, što se narodi,
Svi vladari preda Nj pali
Služili Mu narodi.
Iznad zemlje sve
Zvijezda vjere sinu
Pokloni se svijet
Blagom Božjem Sinu.

I mi sad Ti klanjamo se,
Sine Božji jedini,
Koji s Božjim Veličanstvom
Smrtno tijelo sjedini,
Koji obnovi
Ljudstvo po milòsti
Novom svjetlošću
Svoje besmrtnosti.

Bože, Ti si čudnom zvijezdom
Mudre ljude vodio,
Ti si danas narodima
Svog jedinca otkrio:
Daj i nama Ti,
Što smo vjerovali,
Da bi jednom svi
Tebe ugledali!

Hrvatske pučke popijevke.

Nekoliko kolenda iz Dalmacije.[1]

O. Antonin Zaninović O. P. — Dubrovnik.

(Nastavak.)

Bol na Braču.

1. Na parvi dan od godišća. — U Bolu se kolenda samo dvaput, uoči Mladog ljeta i uoči Vodokršta. Idu u skupinama djećaci, djevojčice (posebno), a i nekoji oženjeni ljudi. Odrasli običavaju pjevati i uz pratnju harmonike. Tekstove dviju prvih pjesama poslao mi je gosp. T. Karninčić, a napjeve sam zabilježio prema pjevanju vlč. o. Josipa Karninčića te naših klerika i pitomaca iz istoga mjesta.

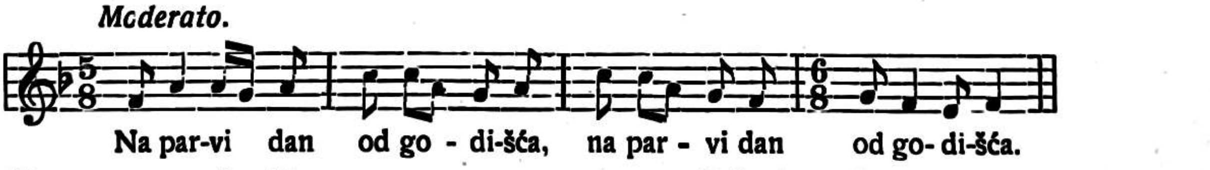

Došli smo vas pozdraviti
Kano drage prijatelje
I nazvat von dobre danke,
Dobre danke, Mlado lito,
Da von bude svim čestito,
Svim kolicim velim, malim.
U duši se radovali,
A žalosti ne imali!
O šer Mate poštovani,
Meju judima odabrani!
Šera Kate poštovana,
Meju ženama odabrana!

Vaše ćere, zlatne grane,
Meritaju kapetane.
Vaši sini, muškardini,
Kako da su bejamini.
Mi von dara ne nosimo,
Već von jubav svim prosimo.
Otvorte nam škaftine,
Pripravte nam baškotine
I još k tomu bocun vina,
Ma ne vodna nego cila.
Viva, viva! sad dospiva,
Neka ova družba uživa!

---

[1] U prošlom broju potkrale su se u glazbenim primjerima dvije pogreške. Na str. 139. poviše riječi „gospodaru" u trećem crtovlju (predzadnji takt) one dvije osminke moraju bit *a*, *h*, a ne *g*, *a*. Na str. 141. u predzadnjem taktu drugog crtovlja namjesto *h*, *fis* mora da stoji *h*, *g*, kao što je poviše riječi „Vodokaršća" u slijedećem taktu. U pjesmici: „Evo smo vos došli naći" na istoj stranici, u stihu: „U dvoru zelen von bor" zamjenica „von" mora da stoji ispred „zelen".

Pjesmu završuju čestitanjem Mladog ljeta:

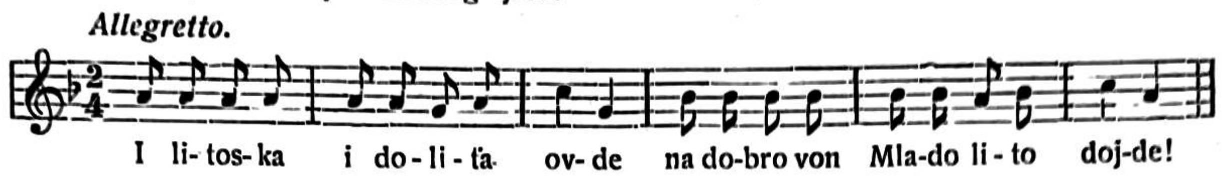

2. Tri su Kralja Bogu prišli. — Uoči Vodokršta pjevaju pjesmu, koja počinje ovim riječima, a zanimljiva je radi onih dodataka na kraju stihova: „gospodine moj! — s vami anđel stoj!" te radi lijepog napjeva, kojemu zabilježih i drugi glas.

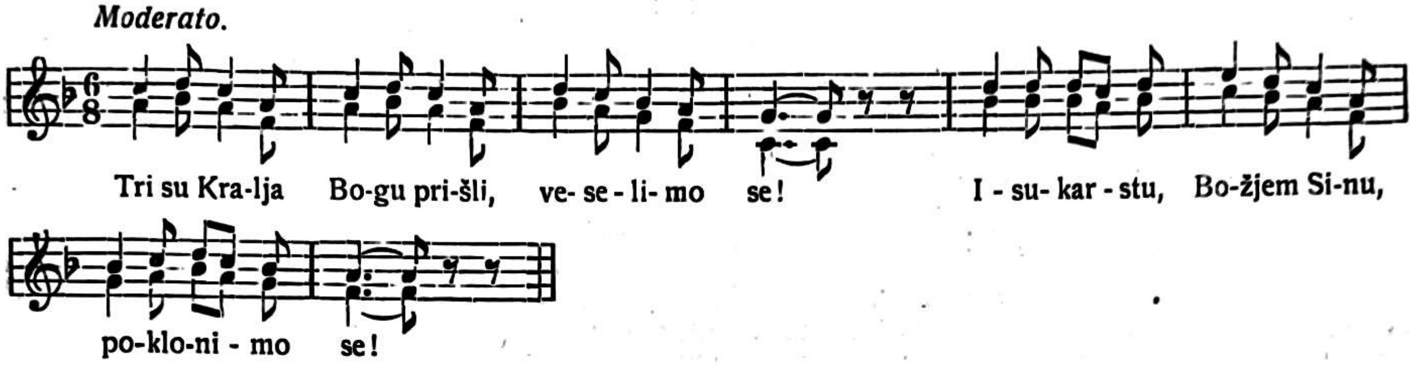

Dobra večer oven stanu, gospodine moj!
  Na dobro von Vodokaršća, s vami anđel stoj!
Bog van dao lipo zdravje, veselimo se!
  Isukarstu, Božjem Sinu poklonimo se!
Prid kućon von bilo murva, gospodine moj,
  A šjor Mate glava mudra, s vami anđel stoj!
Vaše ćere zlatne grane, veselimo se!
  Isukarstu, Božjem Sinu poklonimo se!
Ovdje ćemo dosta stati, gospodine moj,
  Pripravte nam pašurate, s vami anđel stoj!

I još to nam nije dosti, gospodine moj,
  Štogod jošte za ubosti, s vami anđel stoj!
Posli toga dobrog vina, gospodine moj!
  A ne vodna nego cila, s vami anđel stoj!
Ne bi bila baš ta šteta, gospodine moj,
  Kad bi bilo i prošeka, s vami anđel stoj!
Da nan prođe ova zima, gospodine moj,
  Posli toga ružulina,[2] s vami anđel stoj!
I litoska i dolita, gospodine moj,
  Na dobro von Vodokaršća, s vami anđel stoj!

3. Kad se Bog čovik učini. — Uz pređašnje običavaju pjevati i ovu poznatu pjesmu s nekim razlikama u napjevu, koji nam je također već poznat s otoka Hvara.

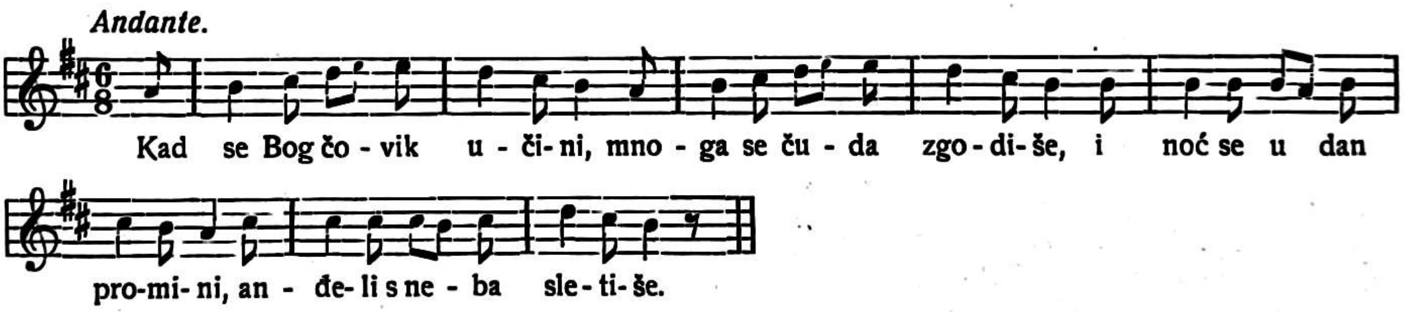

Ložišće na Braču.

1. Od Božića sveti Stipan. — Tako počinje pjesma, što je pjevaju u ovom mjestu od Božića do Mladog ljeta. Stihovi, koje pjeva samo jedan pjevač (tenor), svršavaju kao i u drugoj bolskoj riječima: „gospodine moj", a na svaki od njih zbor odgovara pripjevom: „Na dobro van Mlado lito, s vami anđel stoj!". Ove podatke s tekstom i napjevima za ovu i slijedeću pjesmu dobio sam od ondješnjeg župnika vlč. don Ivana Bonacci-a.

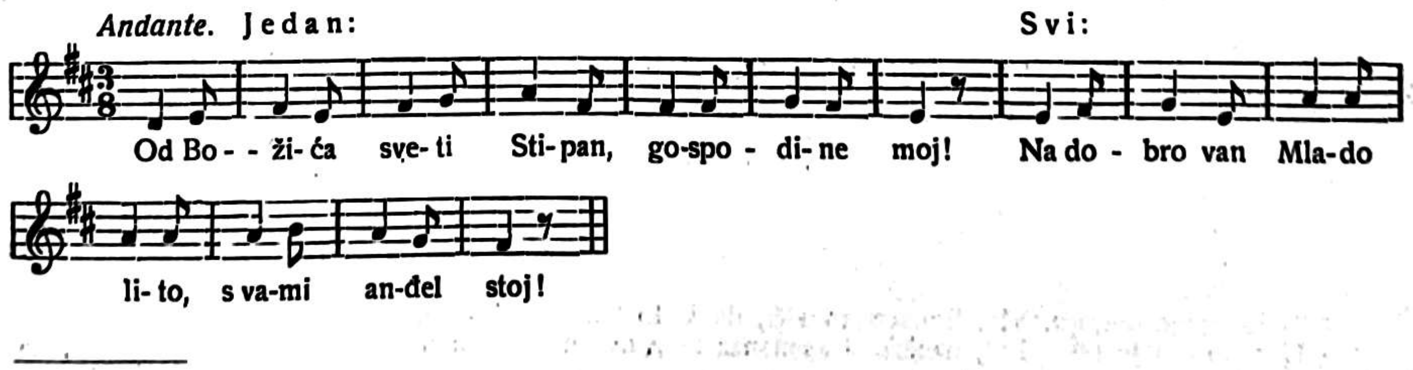

[2] Vrst likera (tal. rosolio).

Od Stipana sveti Ivan, gospodine moj!
Na dobro van Mlado lito i t. d.
Od Ivana sva[3] Mladinca, gospodine moj!
Od Mladinca sva Silvestra, gospodine moj!
Od Silvestra Mlado lito, gospodine moj!

Završuju pjevajući svi u zboru:

Andante.

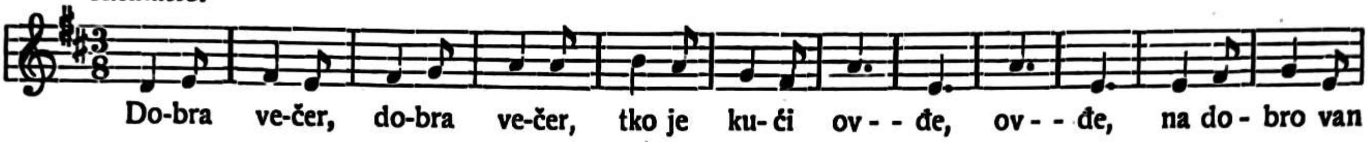

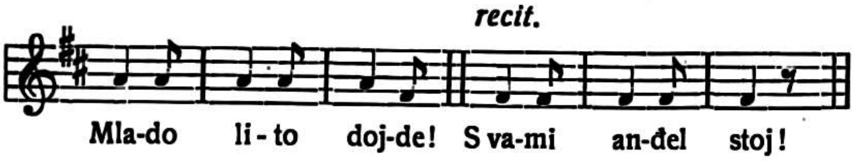

2. Tri kralja jahahu. — Za vrijeme od Mladog ljeta do Tri Kralja kolendraši pjevaju ovu pjesmu, ali u vrlo skraćenoj redakciji. Dok u Tijesnomu na otoku Murteru ova pjesma broji 48 kitica, ovdje je skraćena na jednu četvrtinu. Osobitost je u ovom mjestu, da prije same pjesme pjevaju tri uvodne kitice, jedno i drugo po istom napjevu.

Adagio assai.

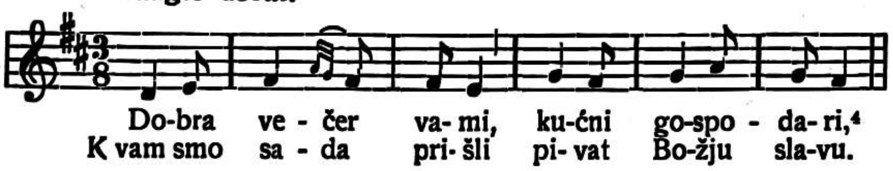

Fri smo van pivali
Slavno Porojenje;
Sad ćemo van pivat
Tri Kralja upućenje.

Ki se uputiše
Po zlamenju zvizde,
Ka jin put kazaše,
Di je on Sin Dive.

* * *

Tri Kralja jahahu
Niz sunčane strane,
Tri dara nosjahu,
Miru, zlato, tamjan.
Pod njima su konji
Ka i bile vile,
Ki zobi ne tihu
Nit njim želja (sic) pride.
Prvi je Marhija (sic),
Od dobra kolina,
Ki želja e vidit
Slavu GSospodina.
Drugi je Agašpar (sic),
On je dobra roda,
Koji želi vidit
Slavu Oca Boga.

Treći je Baldasar
Nada svih tri Kraljih,
Koji želi priti
I on Božjoj slavi.
Jedan sazivaše,
Drugi dojde hodeć,
Treći vapijaše
I konjica vodeć:
„Stanimo, stanimo,
Jer je zvizda stala,
Jer je ovde blizu
Ninder[5] Božja slava".
Nakon malo puta
Najdoše spilicu
I u njoj Isusa
I slavnu Divicu.

Kleknu na kolina
Tada svi cesari,
Tere Božjeg Sina
Svačijem nadare.
Jedan mu da mira (sic),
Drugi zlato doni,
A treći ugodni
Tamijan pokloni.
Prija Isus dare,
Ki (sic) kralji doniše,
Da im blagoslove,
Ki (sic) oni žudiše.
Vratiše se natrag
Hvaleć Boga, slaveć,
Veselo pridoše
U svoje države.

Završuje se pozdravom i čestitkom: „Dobra večer, dobra večer, tko je kući ovđe" i t. d. kao na koncu prve pjesme.

(Nastavit će se.)

---

[3] Tako ondje pjevaju. Vlč. Bonacci tumači, da je to kratica od sveti.
[4] U rukopisu je tako. Bolji smisao i asonanca sa zadnjim slogom u četvrtom stihu tražili bi, da bude „gospodaru".
[5] Negdje.

Naši dopisi.

Ivanićgrad, dne 17. oktobra 1931.

Rad Cecilijina zbora u prošloj i ovoj godini. U prošloj godini bilo je znatnih promjena u zboru, petero ih je umrlo, dok su drugi radi raznih neprilika morali izostati. Počelo se zapravo iznova, jer je trebalo najprije proći sa novim pjevačima stari repertoir. Naučili smo dosta i novih stvari, i ako imadem sada u zboru isključivo obrtnike, koji moraju često i daleko na sajmove, pa po više dana izostaju od kuće.

Dosadanji repertoir upotpunili smo sa ovim skladbama: Roselli: »Adoramus te Christe«; Hribar: »Isusa ljubim«; »Dobri Kriste«; »Eto opet velje sreće meni«; »Dušo pjevaj od veselja«; Fr. Pokaz: »Sakramentu veličajnom« (3-gl. ženski zbor); o. K. Kolb: »Ave Jesu«; Fr. Pokaz: »Divnoj dakle tajni« (2-glasno) i Griesbacher: »Divnoj dakle tajni« (2-glasno).

Od marijanskih pjesama naučili smo: I. Ocvirk: »O blaga o mila«; »Lijepa si o Marija«; I. Horvat: »Majko ljubavi nam svete«, »Lijep cvijet«; o. K. Kolb: »Prejasna kraljice«; »Marijo majko ljubljena«; »Djevice nevina«; K. Adamić: »Kraljice zdravo«; o. A. Hribar: »U tebe ja se ufam«, »Mariji«; Matz: »Bistrička«; Fr. Pokaz: »Regina coeli«.

Od misnih pjesama naučili smo ove: Sattner: »Tebe molit«; Matz: »Hrvatska misa« i Pokaz: »Hrvatska misa« (B dur) i 2-gl. C-dur i K. Adamić: Hrvatska misa u čast sv. Josipa.

Na blagdan Svih svetih je ovdje poseban običaj, da se pale svijeće, kao u predvečerje Dušnog dana, vrlo kasno, te svi dođu na groblje oko sedam sati naveče te nema najsiromašnijeg groba, a da ne bi na njem desetke svijeća gorilo. Cijelo je groblje u jednom plamenu svijeća, što u tamnoj noći ostavlja duboki dojam. Gradska glazba izvede tužaljku, a na to crkv. zbor otpjeva Vilharov: »Oče naš«, »Smiluj mi se Bože« (zagrebački) i na grobovima pjevača naizmjence Vilharovu tužaljku »Nad zvijezde« i »Smiluj mi se Bože«.

Da propagiramo crkvenu muziku odvezli smo se autom dne 8. IX. u Ivanić-Kloštar. Pjevali smo prigodom 25. godišnjice misništva tamošnjeg župnika veleč. g. Blaža Buntaka. Koncem istog mjeseca odzvanjali su zvuci zbora pod visokim svodovima gotske franjevačke crkve u Ivanić-Kloštru, gdje se obavljala svečana posveta zvona. Cijeli zbor bio je na objedu kod agilnog predstojnika samostana veleč. o. Frankovića. Iza objeda iznenadio mu je zbor goste u refektoriju, otpjevavši pred vratima »Istri« od M. Brajše Rašana.

U ovoj godini sudjelovali smo početkom mjeseca februara na zabavi domaćeg vatrogasnog društva sa pet oduljih pjesama. U aprilu smo priredili u Vojnom Križu vokalni koncert, koji je imao dva dijela: a) duhovni i b) svjetovni. Izvodilo se 12 točaka.

U maju smo opet otišli u obližnju župu Brege Posavske i otpjevali prigodom posvete kapelice a cappella Matzovu »Hrv. misu«.

Franjo Pokaz, regens chori.

Kuna na Pelješcu, dne 18. X. 1931.

Pjevanje kod nas vrlo dobro napreduje. To je i razumljivo, jer mu svi posvećujemo mnogo pažnje i ljubavi i nastojimo, da postignemo što veće uspjehe na tom polju. Na prvu nedjelju u mjesecu (mlada nedjelja), kad je, kako narod zove »misa od Sakramenta« u župskoj crkvi, a na drugu nedjelju u našoj franjevačkoj, dolazi u crkvu mnogo svijeta, jer da je onda »lijepo pjevanje«.

Vrlo se trudim, da podignem pučko pjevanje i da unaprijedim školski zbor. Pučko pjevanje dolazi do pravog izražaja kod raznih pobožnosti u maju, u junu i oktobru. Poslije pobožnosti otpjeva »školski zbor« po pet pjesama — to je gotovo kao mali koncert. Svibanjske se pobožnosti obavljaju u našoj lijepoj samostanskoj crkvi. Mjesec juni posvećen je božanskom Srcu. Pobožnost obavlja se u župskoj crkvi, a mjesto marijanskih pjesama pjevamo pjesme u čast presvetog Srca. I kod pobožnosti u oktobru imamo dovoljno zgode, da pokažemo praktički, što su djeca naučila u školi.

I ove godine mogli smo pokazati, kako napreduje ovdje Cecilijanski pokret. Bilo je to prigodom raznih proslava i to: dne 10. V. 1931. povodom jubileja efeškog koncila, dne 13. VI. povodom 700. godišnjice sv. Antuna, dne 2. VIII. na blagdan Gospe od Angjela, dne 15. VIII. na Veliku Gospu i dne 4. X. na blagdan sv. Franje. Medju ostalim izvodili smo Griesbacherovu: »Missa Dominicalis« sa promijenljivim dijelovima od Griesbachera, a u župskoj crkvi Premrlovu misu. Sve što pjevamo, dobro je naučeno. U maju i junu skupim djecu pred crkvom na trgu, postavimo se u polukrug i vježbamo. Glasovi su čisti i dobro intonirani, — to je plod teorije u školskoj dvorani.

Ne mogu, da ponovno ne naglasim, kako bi morao svaki svećenik da je glazbeno izobražen ne samo teoretski, već i praktički. Morao bi da znade bar nešto svirati harmonij, da može obučavati školsku djecu i mladež u školi i u crkvi, kako je prikladnije. Ne smijemo, da stojimo prekrštenih ruku i da čekamo. Upravo po pjesmi moći ćemo privući i osvojiti mlada srca i uzgajati ih za Boga, vjeru i dom. Školska djeca jedva čekaju, kad će biti opet obuka u pjevanju i rada pjevaju. Pjesma očuvat će mladež od mnogog zla, uzgajati je u dobru i pružit joj mnogo bezazlene radosti i učinit je zadovoljnom. Zato neka se svi, koji živu medju pukom, u prvom redu svećenici i učitelji, služe pjesmom, kao izvrsnim uzgojnim sredstvom.

O. Kosto Selak, zborovodja.

Southampton, dne 25. oktobra 1931.

Prošloga tjedna svršena je 37. sezona glasovitih »Promenadnih koncerata« u Queens Hallu u Londonu. Ti su koncerti veoma popularni te se davaju od augusta do konca septembra, danomice s novim programom. Tokom 7. tjedna broj posjetioca bio je oko 100.000 osoba. Ti su koncerti redovito dupkom puni, a razlog tomu je bez sumnje taj, što se priredjuju u intimnoj formi; publika je slobodna da puši po volji, te uslijed maknuća

parternih sjedala omogućeno je da se prošeće za vrijeme pauze te eventualno pridruži svojim prijateljima i znancima. 42 od ovih koncerata bilo je preneseno na radiu. Čuli smo djela gotovo sviju klasika i mnogo noviteta savremenih kompozitora. Izvadala su se djela najmodernijih tendencija te smo imali prilike da sami sebi stvorimo sud o vrijednosti pojedinih noviteta. Svaki je ponedjeljak posvećen Wagneru a svaka srijeda Bachu, čija se muzika u zadnje vrijeme neizmjerno goji. Orkestar pod vodstvom Sir Henry Wooda, znamenitog dirigenta, sastavljen je od najboljih sila, te nastupa pod imenom B. B. C. orkestar (to jest British Broadcasting Corporation). Ovo je stalan orkestar od 120 članova te je financiran od Radio stanice u Londonu.

Zasluga je Radija B. B. C. da su se »Promenade Concerts« uzdržali. Firma Chappel, vlasnici Queens Halla odlučila je god. 1927. da obustavi te koncerte, pa nema sumnje da ova nacijonalna institucija ne bi danas više postojala, da nije B. B. C. uskočila bila te spasila za narod ovu najpopularniju formu koncerata.

Čudna je pojava, da uslijed gospodarske i financijalne depresije Velike Britanije, blagostanje B. B. C. Stanice sve više raste pogotovo što uslijed pomanjkanja posla većina populacije nema druge zabave od Radija, koji reprezentira najjeftiniju formu. Računa se da je u Velikoj Britaniji oko 2 milijuna slušača, od kojih oko 500.000 nema licenciju od Poštanskoga Ureda (licencija za upotrijebu svakog aparata stoji 10 shillinga godišnje). Čovjek bi mislio da ništa na svijetu ne bi moglo da priječi tajne slušatelja od uživanja Radia. No unatoč svemu, došla je Centralna Stanica na ideju da sebi uveća svoj i onako ogroman prihod. Oglasiše u svim novinama, da Poštanski Ured imade stanoviti jedan automobil providen sa električnim okom, pomoću kojeg može da otkrije svaku skrivenu antenu i čim više, svaku nezakonitu oscilaciju.

Rezultat tog oglasa bio je iznad svakog očekivanja ogroman, što nije čudo. Bolje platiti 10 shillinga nego riskirati globu od 100 shillinga. Dali je moguće, da ovakav detektiv valova u eteru postoji ili ne, nemogu prosuditi, no rezultat je isti. Računa se da je oko 50.000 novih licencija izdano i to u toku od 10 dana nakon ovoga oglasa u novinama.

Pitanje je sada što će B. B. C. da radi s tim velikim extra prihodom? Upravo je dovršena impozantna nova zgrada u Londonu, koja će biti središte. Nadalje dolazi Regionalna šema pomoću koje će moći slušateljima pružati alternativne programe. Nadalje velik je izdatak za operu i uzdržavanje B. B. C. orkestra. Slavni Halle orkestar u Manchesteru, koji je uzdržavan jedino od supskripcija, izgubio je većinu svojih najboljih instrumentalnih sila, pošto ih je B. B. C. bila primamila boljom plaćom za Centralni Orkestar u Londonu. Trebalo bi sada, da se tim extra prihodom subvencioniraju provincijalni orkestri, koji će se inače bez sumnje morati razići. Mnogi orkestri u Engleskoj reducirani su već na minimum, te bi sada trebalo da ih Radio stanica B. B. C. ponovno oživi.

Velik uspjeh Radia u Engleskoj, i većinom dobri i interesantni programi ima se zahvaliti organizaciji i državnom monopolu. Dakako da B. B. C. nije posvema bez griješke, pa su navale sa strane publike i dopisi u novinama česti i veoma žestoki. Mora se ipak priznati, da je stanica učinila mnogo za proširivanje interesa za glazbu nesamo klasičnu nego i modernu sviju naroda. **Miroslav.**

Sisak, dne 1. novembra 1931.

Već se ne sjećam zadnjih vijesti o crkv. pjevanju iz Siska. Ovamo poslije rata mnogo se radilo na polju crkv. glazbe u ovoj metropoli ravne Posavine. Prvih godina iza dolaska sadašnjega orguljaša g. Franje Medřickoga — 1919. i dalje — osobito nastojanjem tadanjeg kapelana vlč. g. M. Ivšića, bilo se razvilo do zamjerne visine ne samo pučko već i zborno pjevanje. Zbor djevojaka, pa napose brojna školska djeca, uzorno su pjevala gotovo sve pjesme iz Vijenčeve »Hrv. crkvene pjesmarice«. Uz to ordinarno pjevanje, postojao je odličan mješoviti zbor, koji je kroz 4 do 5 godina svoga života često nastupao sa najbiranijim misama. Bilo je izvedeno kompozicija od J. Rheinbergera, Stehlea, Kimovca, Foerstera, Sattnera, J. S. Bacha, Händela, Palestrine i dr. uz mnoge poznate domaće autore. Taj je crkveni zbor priredio i nekoliko koncerata. Spominjem tek koncerte u Sisku, Petrinji i Samoboru.

Dolaskom časnih sestara sv. Vinka Paulskoga u Sisak, počeo je novi život u crkvenoj glazbi u Sisku. Da bi uistinu sve opisao, morao bih opisati sve 4 mise i večernjicu, koje se redovno nedjeljom i blagdanom održavaju. Svaka naime misa ima svoje pjevače! Kod rane tihe sv. mise pjeva redovno troglasni ženski pjev. zbor »Sv. Cecilije«. Taj je zbor osnovan pred pet godina, a vodi ga od početka č. sestra Alma Lesić. Zbor je veoma napredovao, čemu je najviše doprinesla ljubav za crkvenu pjesmu te stalnost gospodja, koje su uz vješto vodjenje svoje učiteljice svladale ogroman program za redovne i prigodne svečanosti. Bilo bi suviše nabrajati cijeli repertoir. Neka spomenem samo jače autore. Uz pjesmarice »Virgini Matri« te Sokolove zbirke, pjevaju kompozicije od Dugana, F. Staréa, Hribara, Foerstera, Sattnera, Obersteinera, Koenena, Novaka, Hallera, Stöckla, Kreutzera, Ocvirka, Hummela, Gaubia, Horaka, Palestrine, Piela, Singenbergera, Kostanjevca i dr. Izmedju ostalih misa imadu na programu i dvije mise koralne: De Angelis i de Requie. Odlika je ovoga zbora, što pjeva uistinu kako treba, hoću naglasiti, da pjevanjem mole i slave Boga!

U 8 sati je gimnazijalna tiha sv. misa. Kod ove mise pjeva mješoviti zbor školske omladine. Zborom ravna i ujedno svira g. Fr. Medřický. Pjevanje je vrlo lijepo, tek je program nešto siromašan. Više manje pjevaju isti program. Uz kompozicije g. Medřickoga, čuje se po koja od Beethovena, Zajca, Webera i dr. Za ovu bi misu primjetio, da je šteta što je uvijek i uvijek tiha. Ovako vrstan zbor sa rijetkim zborovodom mogao bi dati nešto

drugo u pjevanoj liturgiji! Prije svega pjevala bi se koja misa, makar i lakše naravi, ali bi ta nadobudna mladež čula jedamput barem cijeli tekst Kyrie, Gloria, Credo i t. d. Čula bi latinski jezik, koga u školi teško uči, a u životu izvan Crkve nikada zapravo ne čuje. Konačno vidjela bi mladež svečanu liturgiju, koja zaslužuje barem katkada da se izvodi sa svom svečanošću, e da ju se može upoznati, naučiti i onda i zavoljeti.

U 9 sati je i opet tiha sv. misa za djecu pučkih škola. Ogroman broj djece napuni redovno do zadnjega mjesta veliku crkvu. Uz toliku djecu sabere se i odraslogа svijeta te je ova misa na taj način najposjećenija. Moram priznati, da mi je oduvijek bila ova misa najmilija. Velikom lojalnošću gg. učitelja i učiteljica, već je ušlo u običaj, da djeca kroz godinu nauče skoro sve pjesme. Nema dosta prilike, da ih sve ispjevaju, koliko ih znadu. Posebno se djeca vesele božićnim pjesmama. Preporučio bih, da bi i ova misa bila katkada pjevana, djeca bi mogla lako naučiti koralne responsorije. Time bi se djeca primakla bliže oltaru i liturgiji. Na toj misi svirala je č. sestra Alma, a sada g. Fr. Medřický.

Kod t. zv. pjevane poldanje mise pjeva posebni djevojački zbor, koga vježba i ravna g. F. Medřický. Ovaj zbor ima dobrih glasova i lijepo napreduje. Budući da taj zbor ima jedini priliku pjevali kod pjevane sv. mise, nadam se, da će sadanji svoj repertoir malo po malo promijeniti i početi onaj pravi liturgijski. Za ovaj zbor to ne će biti velika teškoća. Jedamput se nauči dobro deklamirati latinski tekst, i tim se otvori prozor u neiscrpivi rudnik divnih kompozicija najvećih komponista. Šteta je zaista gubiti vrijeme u makar i dobrim kompozicijama, kad one konačno nijesu ono liturgično! Ovaj zbor bi se trebao povećati, jer bi i tim dobio na kvaliteti, a glasova je dobri Bog podijelio dosta!

Idealno bi bilo, kad bi se mogao uvesti mješoviti zbor, kao što je to u Osijeku, Varaždinu i drugdje. Isto tako trebalo bi naučiti koju koralnu misu.

Kod svih listopadskih i svibanjskih pobožnosti pjeva prvi gore opisani zbor gospodja.

Ne bi bilo pravo, da se na koncu ovoga izvještaja ponovno ne istakne mar i revnost za Crkvu i njezino pjevanje svih koji svaki svojim načinom doprinose tome napretku. Posebno valja spomenuti ravnateljstvo drž. gimnazije te spomenuto nastavno osoblje pučkih škola, naravno uz trud g. Medřickoga i posebno č. s. Alme, a uz neprestano poticanje i podupiranje mons. dr. Janka Borkovića, što sve zajedno jamči i obećaje, da će se kročiti i dalje za reformom, koju toliko preporuča i nalaže sv. Crkva.

M. I.

Glazbena literatura.

Dr. Božidar Širola: Svečana misa za posvetu crkve u nadbiskupskom dječačkom sjemeništu za dva glasa i orgulje.

Dne 15. X. 1931. obavljena je vrlo svečanim načinom posveta crkve i triju žrtvenika u nadbiskupskom sjemeništu u Zagrebu. Prigodom pontifikalne mise, koju je služio tom zgodom preuzv. g. nadbiskup dr. Antun Bauer izvodila se prviput ta Širolina latinska misa. O toj misi dao je sam kompozitor saradniku »Hrvatske Straže« (od 16. X.) ove podatke:

Kada sam s g. rektorom raspravljao o tom, kakvi ensemble treba za tu svečanu zgodu zaposliti, odlučio sam se za to, da napišem svečanu misu za dva glasa dječačka, jer srednjoškolski zavod, kakav je nadbiskupska gimnazija, ima upravo dječačka grla brojno zastupana i lijepo izvježbana, da mogu udovoljiti i nešto težim zahtjevima kompozitorovim bez neprilika. Tako je postala ta moja »Svečana misa«.

Svečana se misa sastoji iz običnih šest stalnih dijelova misnoga teksta: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus i Agnus. Prvi je stavak predana molitva, komponirana u tri dijela, od kojih se prvi i treći dio izvijaju u široj i življoj melodijskoj liniji bogatijoj u melizmima, a srednji je dio mirniji u pokretanju melodijskom i ritmijskom. Gloria je svečani pijev, u kojem se pjeva slava Božja i živ je u pokretanju i zanosan u uzlaznoj melodici, da se obrne u skrušenost i mistiku kod nabrajanja Božjeg Veličanstva. Credo je komponiran na nekoliko tema, koje se vraćaju na mjestima, što su po ugodaju slična. Nijesam nastojao, isticati dramatski momenat, već više ugodajni, da se kod objava velikih istina potencira izričaj teksta. Sanctus je komponiran kao dvoglasni kanon, koji se završava poletnim pjevom »Hosanna«. Benedictus je dan u širokoj kantileni alta, a završava se svečanim »Hosanna«. Agnus je komponiran trodjelno. Tema izvedena iz uvodne teme Kyrie samo se kod trećeg zaziva proširuje u dvoglasju, da se razvije kod usrdne molitve za mir u fugato.

Osnov svoj melodici uzeo sam u gregorijanskom koralu, jer je u tom bogatom melizmatikom razvijenoj umjetnosti danas najljepša tvorba sredovječnoga umjetničkog genija. A uza to se takovom melodijom najidealnije izražava najobjektivnije čuvstvovanje vjerničkog puka. Ako mi je uspjelo to stilski izraziti, onda sam najispravnije shvatio poziv i svrhu svakog liturgijskog pjevanja. U zvucima dječačkih grla, u izrazu njihove čiste i priproste duše odrazit će se najbolje svečani ugodaj posvete ove crkve, u kojoj će oni danomice pjevati slavu Božju.

Stanko Premrl: 10 mašnih pesmi. Za mešani zbor, deloma z orglami. III. natis. Založila in natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani 1931. — Cijena 24 D. — To Premrlovo djelo već je god. 1925. (Gl. »Sv. Cecilija« str. 91.) prof. Fr. Dugan vrlo pohvalno ocijenio i preporučio. Medu ostalim kaže prof. Dugan: »Te se pjesme odlikuju vrlo lijepom i karakterističnom melodijom, koja teče neprisiljenim tokom i naslanja se na tekst. U harmoniji ima mnogo zanimljivosti, a tu i tamo i »modernističkih« konstrukcija i kretnja, no sva ta mo-

dernistički stilizirana mjesta kod Premrla vrlo dobro djeluju, jer su posljedica izvjesne logike u odnošaju temeljnih harmonija i u vodenju dionica.« Toj ocjeni nemamo što pridodati. Kompozicije pisane su doduše harmonijski (homofono), ali pokazuju veliku okretnost skladatelja, te sva ta homofonija čini većinom dojam polifonije radi potpuno slobodnog vodenja dionica. Time je istaknuta samo tehnička strana tih kompozicija, ali je možda još važnije, što su te kompozicije po svojem izrazu karakteristične. Izvedba ne će stavljati na zbor osobitih poteškoća, ali efekat ne će u nikojem slučaju izostati. U ostalom najbolja preporuka toj zbirci je to, što je dočekala u kratko vrijeme već treće izdanje. I mi tu zbirku ovime ponovo najtoplije preporučamo.

Vinko Vodopivec: Jubilate Deo. Adventne in božične pesmi za moški zbor. Dobije se ta zbirka u Katoličkoj knjigarni u Gorici (Libreria Cattolica, Gorizia) za cijenu od 4 lire.

Ta zbirka sadržaje četiri adventske i osam božićnih pjesama za muški zbor. Uredio ju je i izdao u svojoj nakladi neumorno marljivi skladatelj Vinko Vodopivec, župnik u Kronbergu (Moncorona). U zbirci zastupani su ovi skladatelji: Ivan Laharnar (2 zbora), Vinko Vodopivec (4), Emil Komel (3) i Lojze Bratuž (3). Sve su te skladbe vrlo jednostavne i ne stavljaju na izvadjače nikakovih poteškoća. Radi toga će one, danas svojim glazbenim sadržajem manje moći zadovoljiti slušatelja, koji je navikao na modernije i savršenije slovenske crkvene popijevke. U ostalom će ti zborovi dobro zvučiti, a vjerojatno i naći publiku, kojoj će se svidjeti.

Karlo Amadić: Zbirka 33 laganih preludija za orgulje ili harmonij. Ti preludiji pisani su harmonijski korektno, a formalno pregledno, te će ih i početnici moći lako shvatiti, a prema tome i lako izvesti, jer ne zadaju nikakvih osobitih tehničkih poteškoća. Prednost tih preludija je i to, što su kratki, te će ih naši organisti moći i napamet naučiti i time u fantaziju primiti nekoliko dobrih i korisnih kombinacija, koje će im svaki čas dobro poslužiti kod eventualne inspiracije, na koju su organisti kod bogoslužja gotovo neprekidno upućeni. Gdjekoji od tih preludija imadu i ponešto karakteristike, dok ih ima nekoliko pisanih za »pleno organo«, koji su i efektni, tako reći »impozantni«, što se dakako ima shvatiti »cum grano salis«. Tu zbirku toplo preporučamo svim našim organistima, jer je u prvom redu p r a k t i č n a. Dobiva se kod samog komponiste (Karlo Adamić, profesor glazbe, Koprivnica). Cijena 20 D.

Fr. Dugan.

Emil Adamič: »Mladini ob 100 letnici rojstva Fr. Levstika«. 8 mladinskih pesmi s klavirjem ali harmonijem. Natisnila Učiteljska tiskarna, založil Učiteljski pevski zbor v Ljubljani. 1931. — Na lepe tekstove dečjih pesmica Fr. Levstika, komponirao je Emil Adamič 8 kompozicija za omladinu. Gde je kompozitor sledio pjesnikovu naravnu detinju naivnost i jednostavnost, uspeh je potpun. Tako se ističu »Psiček laje hov, hov, hov,« pa »Mačka, miš in miška«, koje će bez sumnje biti deci na veliko veselje. Manje su uspele skladbe ozbiljnih tekstova, koje nisu tako neposredne kao vedre pesmice, i koje deluju malo nameštено (br. 8, pa konac inače lepog broja 7). Svakako su sve kompozicije lako izvodive, pa će dobro doći učiteljima i učenicima, kojima je bliza slovenska narodna pesma, a kojima su i namenjene. Vrlo je dobro da je agilni ljubljanski »Učiteljski pevski zbor« prigodom stogodišnjice rodenja pesnika Levstika odao pokojniku svoju poštu na ovako simpatičan i koristan način. Cijena 10 D.

— g —

Fran Lhotka: Dirigiranje. Tisak i naklada St. Kugli, Zagreb, 1931. Cijena 44 D.

Sadržaj je knjige: Iz historije dirigiranja, Općenito, Praktični dio, Taktiranje pododjela, Uzmah, Korona, Lijeva ruka, Promjena tempa, Sinkopa, Poliritmika, Pratnja solista, Zborovodja, Nekoliko savjeta ml. zborovodji i Pjev. društvo i zborovodja.

Autor raspravlja o svim tim pitanjima sa mnogo okretnosti, a na temelju mnogogodišnjeg iskustva, što ga je stekao kao zborovodja pjev. društava, kao glazbeni nastavnik, te kao dirigent orkestra.

I z h i s t o r i j e d i r i g i r a n j a ustanovljuje, da samostalno dirigiranje — nevezano sa zvanjem kompozitora i virtuoza — datira tek od prve polovice 19. stoljeća. Govori o dirigiranju kod starih Grka, o načinu dirigiranja gregorijanskog korala, o cheironomiomu, o menzuralnoj muzici, o načinu taktiranja u raznim stoljećima u Italiji, Francuskoj, Pragu i Njemačkoj i ustanovljuje, da zvanje samostalnog dirigenta kao interpretatora počinje tek sa klasicima, zapravo sa Beethovenom.

U o p ć e n i t o m d i j e l u naglašuje autor, da budući dirigent svakako započne raditi s orkestrom a nipošto sa vokalnim zborom à cappella, jer će se dobar dirigent u orkestru laglje snaći kao dirigent pjev. zbora, nego li obratno. Dirigent mora imati potrebno glazb. znanje i tehničku spremu. Govori o t. zv. naturdirigentima, koji, pomanjkanje potrebnog znanja i spreme, pokrivaju gestama i grimasama i tako od dirigenta stvaraju »primadonu«. Dirigent neka se okani stvaranja, jer je to posao kompozitora, već neka nastoji iznijeti djelo prema intencijama kompozitora, a ostavi traženje novih efekata, — za to odlučno otklanja moderne dirigente — »primadone«. Dalje upućuje mladog dirigenta na izradjivanje gudačkih, duvačkih i udaralačkih dionica i upozoruje ga, da kod pokusa štedi glazbenike, jer neiskusan dirigent lako zapada u pogriješku, da muči orkestar. Najviše umara često bezrazložno prekidanje. Dirigent mora voditi orkestar, a ne ovaj njega.

Dirigent se upoznava na pokusima. Tu je njegov najvažniji rad i tu se najbolje ispoljuje njegovo znanje i stepen vrijednosti i tu se najbolje vidi, da li se radi o dobrom i pravom dirigentu ili samo o »mahalcu«.

U p r a k t i č n o m d i j e l u govori autor o p r i p r a v n o j k r e t n j i, čija brzina mora točno odgovarati tempu, koji će joj slijediti. Dirigirati valja štapićem, koji da bude jednostavan od tvrdoga drveta koje se ne savija. Tada iznosi slikovito kako se dirigiraju raznodijelne mjere, prelaženje iz jednih u druge, duole, kvartole, kvintole i semptole. Nadalje govori o tom, kako se dirigira u z m a h i k o r o n a. L i j e v a j e r u k a pomoćnica desnoj, te i ona mora svladati tehniku svijų kretnja u

jednakoj mjeri. U praksi će dirigent — naročito zborovodja pjev. društva — doći često u priliku, da obim rukama različito dirigira, na pr. desnom taktira glavne udarce a lijevom pododjele a često i svaku pojedinu notu. **Promjenu tempa** mora dirigent pripraviti pripravnom kretnjom, — osobito u slučaju prijelaza iz laganog u brži tempo. **Sinkope** valja markantnom i oštrom kretnjom taktirati a osobitu pažnju valja posvetiti taktiranju **poliritmike**, da se iznesu svi kontrasti, koji nastaju miješanjem različnih mjera. **Pratnja solista** zahtijeva veliku rutinu i koncentraciju kod dirigiranja i nije uvijek lahak posao, jer lako dolazi do ritmičkih kolebanja izmedju solista i pratnje.

U odlomku **zborovodja** govori autor o zborovodjama i zborovima, o njihovim dobrim i zlim stranama, pa zaključuje, da će dobar orkestralni dirigent biti i dobar zborovodja, što se ne može reći o obratnom slučaju.

U poglavlju **nekoliko savjeta mladom zborovodji** nanizao je pisac cijeli niz uputa, koje će mu u praktičnom radu vrlo dobro doći, jer ih pisac navodi iz vlastitog iskustva kao zborovodja.

U zaglavnom odjelu **pjev. društva i zborovodja** iznosi pisac, da uslijed pomanjkanja akademski naobraženih glazbenika u provinciji često preuzimaju mjesta zborovodje diletanti, koji sa više ili manje spreme vode ta društva i prema tome s uspjehom ili neuspjehom rade. Tome će se doskočiti, što imade sve više stručno naobraženih učitelja pjevanja na srednjim školama, pa će bar u svim gradovima u dogledno vrijeme prilike krenuti normalnim putem.

*

Pisac raspravlja vrlo živo o svim gore iznesenim pitanjima, pa žigoše odlučno nezdrave pojave kod dirigiranja. Obara se na dirigente koji od toga posla prave neku »solo pantominu« s pratnjom orkestra. Osobito su zgodni neki takovi dirigenti sa dugom kosom. Ti potroše skoro polovicu vremena i pažnje na nju, jer im ona kod svakog poskoka — a ti su česti — prekrije oči. Možda bi si ovaki dirigenti mogli poput Rimljana metnuti na glavu obruč, koji bi im držao kosu u redu! Ili da ju čvrsto namažu pomadom? Pisac govori samo o dirigentu orkestra i zborovodji pjev. društava, a ne spominje onih različitih gradskih, vatrogasnih i inih duvačkih glazbi, salonskih orkestara i tamburaških zborova. A baš u ta glazb. tijela uvukla se je mnoga šugava ovca, koja ne služi na osobitu čast našem staležu.

Naši kvalificirani glazbenici drže se svi većih centara, pa je zato provincija često prepuštena na milost i nemilost raznim »ljubiteljima« glazbe i dirigentskim veličinama. Pred nekoliko decenija bio je takav tamb. zborovodja na glasu, — svi su tamb. koncerti upravo vrvili njegovim »kompozicijama«. Na plakatima se je moglo jedamput čitati, da sudjeluje glasoviti umjetnik na braču; drugi put glasoviti umjetnik na violini; treći put, da dirigira prof. g. N. N. a u istinu je to bio prosti glazbeni šarlatan bez ikakve temeljite glazb. naobrazbe. Nekom je zgodom naručio kod njega neki tamb. zborovodja iz Londona više kompozicija. Bez toga lista nije taj gospodin mogao nikuda više, pa je svaki njegov razgovor započinjao sa: »Dobio sam pismo iz Londona«! — kao da mu ga je pisao najmanje lord-major londonski.

Obligatni 3, 4 prije početka svake kompozicije — bila ona dvo- ili trodjelna — karakterizira većinu tamb. zborovodja, a vidio sam i kapelnika, koji na taj način dirigira orkestar izvodeći veće kompozicije, a, kod potpourrija brojeći ovako pred svakim novim odlomkom.

Nekim dirigentima nije dostatan naslov kapelnika, koji je ipak najčasniji za jednog dirigenta, već se daju titulirati profesorom, direktorom, maestrom i t. d., pa i sami se tako potpisuju, premda na to nemaju prava. Naslov profesora na pr. bi po pravu smio nositi samo onaj, koji je takovim imenovan po višoj kompetentnoj drž. vlasti, a ne da si tkogod taj časni naslov jednostavno prisvoji. Ima na pr. i jedno staro naše pjev. društvo, čiji zborovodja dobiva naslov profesora onaj čas kada prestupi prag društvenih prostorija, bez obzira na to koliko mu je godina i da li mu taj naslov u istinu i pripada.

I dirigiranje na pamet je danas moderno, pa se u to upuštaju zvani i nezvani. Znam jednog kapelnika — davno je tome, — koji mi je govorio, da je dirigiranjem na pamet — tim švindlom, kako sam reče — bacao prašinu u oči publike nekog provincijalnog mjesta, gdje je ranije službovao. Kada smo nekom zgodom zajedno sudjelovali na jednom koncertu, on je tek na generalnom pokusu oddirigirao svoje točke na pamet i time htio zaskočiti mene, koji kod dirigiranja imadem uvijek partituru pred sobom iako ne buljim neprekidno u nju. Na koncertu nastalo je kod jedne njegove točke opasno komešanje, koje je primjećeno i u slušateljstvu, pa je bila samo zasluga izvadjača, da moj »kolega« nije doživio potpunu blamažu. Nema tako niskog sredstva, kojim se ne će poslužiti opak čovjek, a da uzmogne nadvisiti sebe odnosno poniziti svog bližnjega. Možda toga nigdje ne ima više nego u muzici a to je poradi toga, što svatko tko malo vlada kojim instrumentom ili posjeduje t. zv. izvrstan sluh, misli, da mu to dostaje da vodi riječ u pitanjima glazbe.

O salonskom orkestru bolje je i ne govoriti, jer se tu često kakvagod mizerija dade nazivati kapelnikom. Kod neke kino-predstave prije nekoliko godina, gledaoci su jasno mogli čuti »kapelnika« kako broji: ajnc, cvaj, draj, fir... I to mi ga je bila glazba, orkestar i kapelnik!?

Za to će ova knjiga, osim školske svrhe, dobro doći i u suzbijanju nadridirigentstva, koje još uvijek poput more tišti naš glazbeni život.

Soildnost znanja i tehnička sprema učiniti će s vremenom svoje, pa ćemo se riješiti i toga parasitizma.

Autoru čast i hvala na uloženom trudu.

I. Z. R.

Miroslav Shlik izdao je u nakladi Alfreda Lengnicka & Co Ltd London W. 1 (14 Berners Street) manju skladbu pod naslovom **»Pastorale«** za violinu i klavir. Skladba se odlikuje ljupkošću i pjevnošću. Ne prelazi sile srednjeg guslača, no bolji guslač polučit će

s njom velik uspjeh, jer su njemu namijenjeni slatki dohvati i oktave u II. i III. stavku.

Dr. K. D.

Cerkveni Glasbenik. Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani. — Št. 9, 10. (september—oktober—. Cijena 40 D, za djake 25 D.

Urednik S t a n k o P r e m r l završava svoj opširni članak: »Razmišljanje o apostolski odredbi Pija XI. glede cerkvene glasbe«, te se osvrće na uporabu orgulja i orkestra u crkvi. Ako se pjevanje kod bogoslužja prati, onda su za pratnju najshodnije orgulje, kojima je crkva davala kod bogoslužja uvijek dostojno mjesto. Što se pako tiče orkestra, to želi sv. Otac, da se što manje rabi u crkvi, ili uopće ne upotrebljava. Instrumentalnu glazbu uveli su u 17. stoljeću u Ljubljani, a tako i u Zagrebu (bilo je o tom već opetovano govora u »Sv. Ceciliji«) Isusovci, da time što više ukrase bogoslužje i u doba poslije reformacije privuku što više vjernika u svoje crkve. I ljubljansko filharmoničko društvo, utemeljeno god. 1702. nastupalo je često sa svojim orkestrom kod crkvenih svečanosti. Kasnije je i u crkvama prevladao osobito kod instrumentalne glazbe koncertni i kazališni slog, kakav se razvio osobito u Italiji. Za Foerstera se gajila u ljubljanskoj katedrali kod većih svečanosti dostojna instrumentalna glazba, a tako i danas kod raznih zgoda i u drugim ljubljanskim crkvama. Pisac predlaže, neka se instrumentalna glazba ondje, gdje do sada nije bila u porabi, nipošto ne uvodi. Gdje nema dobrih glazbenika i savjesne priprave, neka se niti ne pomišlja na uporabu orkestra. Mise bečkih klasika neka se ne uvode u crkvu, jer su dosta teške, preduge i većinom više namijenjene koncertu, nego li crkvi. Neka se ne uvode instrumenti kao pratnja pojmence solističkih skladbi. Kod crkv. koncerata neka se izvode isključivo crkvene kompozicije, pa i onda kad nastupaju pojedinačni instrumenti ili čitavi orkestar. — Dr. J o s i p M a n t u a n i nastavlja svoju iscrpivu: »Zgodovinu cerkvene glasbe« te u ovom broju govori o ligaturama. Kada se je uredilo notno pismo, počelo se razvijati višeglasje, naprije u malenim oblicima (moteti i pjesme), kasnije u većim. Već prije god. 1450. poznato je preko 150 skladatelja na tom polju. Sve više prevladava mišljenje, da je Engleska domovina višeglasja. — A d o l f G r ö b m i n g priopćuje nastavak svoje opširne rasprave: »Nekaj poglavij iz fiziologije i fonetike«. — V i k t o r S t e s k a svršava svoj opis o pjesničkom i glazbenom radu Luke Dolinara i govori opširnije o njegovim zbirkama nabožnih pjesama i ostalom njegovom književnom radu. — Vrijedno je, da se je J o ž e J a g o d i c prigodom šezdesete godišnjice misništva Blaža Grče sjetio tog zaslužnog svećenika, čija je zasluga, i ako nije bio glazbenik, da je već god. 1875. došlo u goričkoj nadbiskupiji do utemeljenja Cecilijina društva. S t. P r e m r l i F r. K i m o v e c govore o novim orguljama u Preski. To su sedme orgulje, koje je sagradio mladi graditelj Franc Jenko u Št. Vidu nad Ljubljanom. Stručnjaci njegov rad vrlo hvale te se nadaju da će se Jenko razviti u vrsnog majstora. Poslije tih orgulja sagradio je Jenko još dvoje orgulje: u Črnučama i u Vodicama. — Vještak za zvona I v a n M r c i n a piše o »Uglaševanju zvonov v zvonilih« te govori potanje o melodijskoj i o melodijsko-harmoničkoj udezbi. — R o m a n P a h o r nabraja tiskane i rukopisne zbirke slov. pučkih popijevki, koje su se našle u ostavini pok. Kokošara. Zbirka je dosta potpuna, pa bi bilo dobro, da se sačuva u kojoj knjižnici. Slijede dopisi, koncertne vijesti, glazbena literatura i razne vijesti.

U glazbenom prilogu nalaze se ovi mieš. zborovi: M a t i j a T o m c: Kristus Kralj; J o s i p K r i ž m a n: »Tisočkrat pozoravljen Bog!« i »Dvigaj se pesem v višavo« i S t a n k o P r e m r l: »Marija rožica«. »Cerkveni Glasbenik« toplo preporučamo. Stoji godišnje samo 40 D.

Die Musik. Monatschrift herausgegeben von B e r n h a r d S c h u s t e r. Max Hesses Verlag, Berlin. — Prvi svezak (oktobar 1931.) XXIV. godišta posvećen je Mozartu, povodom 175. godišnjice njegova narodjenja. E r n s t D e c z e y piše o Mozartu i njegovom ocu Leopoldu. I otac se posvetio muzici i kompoziciji i bio je namješten kod salzburškog nadbiskupa kao dvorski kompozitor i drugi kapelnik. Bio je strog, koristoljubiv a spram svog sina pokazao se višeput i tiranom. Zato je razumljivo, da je medju njima došlo napokon do preloma. A l f r e d E i n s t e i n govori o Mozartovom rukopisu, s kojim se predmetom bavio već god. 1833. dvorski savjetnik André. Pisac prispodablja Mozartove i Beethovenove rukopise te izvodi odatle neke zaključke. R o l a n d T e n s c h e r t govori o Mozartu kao umjetniku na klaviru, kao učitelju, kao humoristi i zatim o prvoj izvedbi njegove »Čarobne frule«. W i l l i R e i c h napisao je članak: »Mozarts Durchführungsharmonik«, u kojem se bavi potanje sa Mozartovom I., II. i III. simfonijom. S i e g f r i e d A n h e i s s e r piše o pitanju njemačkog prijevoda teksta opere: »Figaro«, a C. J o h a n n P e r l o novim priredbama opera »Idomeneo« (R. Strauss) i »Il re pastore« (Siegfried Anheisser). Medju sitnijim prilozima vrlo je lijepo napisana crtica A l e k s a n d r a G l e i c h e n a - R u s s w u r m a o Mozartovom sprovodu. Slijedi još više manjih priloga o Mozartu i njegovim djelima. I dvanaest slika o Mozartu zgodno upotpunjuje ovaj pomno sastavljeni svezak o velikom umjetniku.

Pregled štampe o glazbi.

Mirko Deanović: Talijanski teatar u Dubrovniku XVIII. vijeka. U Zborniku u čast M. Rešetara napisao je g. Mirko Deanović vrlo zanimljivu raspravu pod gornjim naslovom (str. 289.—307.). Dubrovački senat zaključio je god. 1778., da svake godine o pokladama uz potporu republike pozove koju glumačku družinu (comicorum vel virtuosorum advenarum),

da pretstavlja u kazalištu. Posebni kazališni odbor od trojice senatora imao se brinuti za tu stvar. Te su družine dolazile samo iz Italije i boravile su u Dubrovniku dulje vremena (40 predstava). Da su takove družine već i prije dolazile u Dubrovnik, svjedoči pismo R. Boškovića od 24. IX. 1748. iz Rima. Dobro pripominje g. pisac, da su te družine dolazile sva je prilika iz Napulja i iz Mletaka i da su izvodile melodrame i komične opere, koje su u Dubrovniku više voljeli, nego drame i komedije bez muzike domaćih diletanata. Te družine nisu odjednom i potpuno istisle iz dubrovačkog teatra domaću dramu, no u drugoj polovini XVIII. vijeka postale su domaće priredbe sve rjeđe. U Dubrovniku se doduše od vijekova gajila crkvena glazba, a republika je izdržavala i posebnu glazbu za službene i svečane prigode, no nije vjerojatno, da bi ta glazba mogla izvoditi i melodrame u dubrovačkom teatru. Razumljivo je zato, da su predstave talijanskih družina potisnule s pozornice domaću dramu, koja se nije mogla s njima takmiti i nije toliko privlačila, kao priredbe s muzikom talijanskih družina.

G. pisac uložio je u svoju raspravu mnogo truda i svaku svoju tvrdnju potkrijepio povjesnim dokazima. Ta je rasprava važan prilog ne samo za kulturnu povijest Dubrovnika, već i za upoznavanje tamošnjih glazbenih prilika u prošlosti. Upozorujemo na tu studiju sve, koji se bave s glazbenom prošlosti u Dalmaciji, a g. piscu zahvaljujemo, što je u toj studiji iznio mnogo interesantnih podataka o tom predmetu.

Hrvatsko kulturno društvo »N a p r e d a k« u Sarajevu izdalo je i za god. 1932. uzorno uredjeni hrv. narodni kalendar **»Napredak«.** Uredio ga je A n t e M a r t i n k o v i ć, a sudjelovali su svojim književnim prilozima mnogi naši priznati književnici. To je svakako jedan od najbolje uredjenih naših kalendara. (Cijena ? D.) Od mnogobrojnih njegovih članaka moramo da spomenemo dva, koja se odnose na hrvatsku muziku. **Rudolf Matz** napisao je članak: »S t o g o d i š n j i c a I v a n a pl. Z a j c a« (sa slikom). Uz kratak životopis osvrće se pisac na mnogostrani Zajčev rad. Drži, da je on ostao u Beču, da bi stekao u vanjskom svijetu mnogo veće ime. Najveća njegova zasluga jest, što je on u Zagrebu, centrumu hrv. kulture i prosvjete, stvorio glazbenu sredinu t. j. prikupio oveći broj ljudi, kojima je glazbovanje i slušanje glazbe postalo duševnom potrebom. Zajčeva je glazba imala u sebi potrebnu božansku iskru nadahnuća, a bio je i odlični tehničar. Ipak se on, stvarajući i stvorivši preduvjete za glazbeni život, premalo osvrtao na naš originalni narodni izražaj. I dok je Lisinski smatrao tekovine evropske muzičke civilizacije sredstvom, kojim će dotjerati izražaj hrv. narodne glazbene kulture, Zajc je te produkte samo uplitao u svoje zapadnjačko glazbeno tkivo. Time dašto najveći dio naših originalnih motiva u tom ruhu nije mogao doći do izražaja. Ipak se njegova glazba, naročito vokalna, proširila brzo po svim krajevima, gdje živu Hrvati, pa je postao popularnijim od samog osnivača hrv. glazbe Lisinskoga. Uzrok te popularnosti leži u njegovom velikom tehničkom znanju i poznavanju onoga, što su naši pjevači od njega tražili.

I **Branko Marić** napisao je u kalendaru vrlo zanimljiv članak: »N a š a p u č k a g l a z b a l a«. Pisac dijeli našu pučku glazbenu umjetnost na tri područja. 1. Muziku zabitnih sela u području dinarskog sistema sa svojim instrumentima, izuzevši tamburicu i liricu. 2. Muziku grada i okoline sa značajkom svjetske temperirane muzike. 3. Na pučku popijevku sa jakim istočnjačkim šarenilom. Najinteresantnije je prvo područje. Kod lirskih melodija pojavljuje se mjesto velike često mala sekunda i mala terca, bar se približno da tako odrediti, jer je većinom cijela glazbotvorina udešena u nekim neodredjenim razmacima. To se pojavljuje i kod instrumenata: svirala, dipala i zurna mekog i tvrdjeg ugodjaja. Zapisivanje je tog pučkog blaga u današnji muzički sistem prečesto polaganje osudjenika na Prokrustovu postelju. Znači riješiti ga njegove »prirodne draži«, razmake povisivati i snizivati, cijeli ton je prevelik, a poluton premalen i obratno. Prijeka je nužda, da se fonografom zabilježe sve takove popijevke u Hercegovini, Bosni, Crnoj Gori i Dalmaciji.

Pisac zatim prelazi, da nam opiše sve interesantnije pučke instrumente: gusle, gege (gusle sa dvije žice), liricu, tamburicu, svirale, dvojnice, diple, gajde, sopilo, trubaljke i udaraljke. Dobro je, što je pridodao i uspjele slike manje poznatih instrumenata. Na taj spis upozorujemo naše čitatelje. Za proučavanje naših pučkih glazbala je važan.

Čehoslovačko-jugoslovenska revija priopćuje u svom 2. broju (oktobar 1931.) II. godišta članak D r a g u t i n a L e m a r i a: »G l a z b e n i c i č e š k o g a b a r o k a«. Pisac naglasuje, da češki umjetnici, koji su pošli iz svoje domovine, da na dvorovima velikaša i na korovima crkava goje glazbu, nisu izgubili svoju osobitost, nego su sačuvavši svoj narodni karakter, ostali zastupnici češkog naroda i češke glazbene umjetnosti. Od tih glazbenika su najglavniji: J a n D i s m a s Z e l e n k a (1679.—1745.), učenik glasovitog I. I. Fuxa. Zelenka je djelovao u kapeli saskog kralja te se je odlikovao i na crkvenom glazbenom polju (melodram »De sancto Wenzeslao i t. d.). Glasovit glazbenik bio je franjevac B o h u s l a v Č e r n o h o r s k ý (1684.—1742.), koji je živio i u Padovi i Asisiu te bio učitelj slavnog guslača Giuseppa Tartinia. Vanredan kontrapunktist bio je J a n Z a c h (1699.—1773.), zatim crkveni glazbenik F r a n t i š e k T u m a (1704.—1774.) veličinom i snagom svojih kompozicija pretekao je svoje savremenike. F r a n t i š e k B r i x i (1732.—1771.), koga je Josip Proksch nazvao češkim Händlom. U mnogim se svojim kompozicijama nastojao približiti pučkim popijevkama, što se opaža osobito u pastoralnim kompozicijama. Članak D. Lemaria je vrlo zanimljiv. — U istom broju napisao je P e t a r I. K r s t i ć članak o glazbenom životu u Beogradu, u kojem je napomenuo važnije koncerte i predstave ove sezone.

Razne vijesti.

Glavna skupština »Hrv. Glazbenog Zavoda« održala se dne 29. X. 1931. u maloj društvenoj dvorani. Skupštinu otvorio je potpredsjednik dr. Antun Goglia i pozvao tajnika dra Artura Schneidera, da izvijesti o radu ravnateljstva u minuloj društvenoj godini. Tajnik podnio je vrlo opširan i zanimljiv izvještaj, iz kojega navodimo ovo. Ravnateljstvo održalo je u svemu 13 sjednica, u kojima se raspravljalo i zaključivalo o umjetničkim i gospodarskim pitanjima. Pored ravnateljskih održali su svoje sjednice i naročito izabrani odbori, onaj za utvrdjivanje umjetničkog radnog programa i onaj za edicije, koji su o svojim prijedlozima i zaključcima izvješćivali ravnateljstvo. Priredilo se prošle godine u svemu 10 društvenih koncerata. U četirima od njih (3. XII. 1930., 28. I., 29. V. i 17. VI. 1931.) sudjelovao je »Zagrebački kvartet« (gg. Miranov, Graf, Arany i Fabbri) i izveo gudačke kvartete Boccherinia, Brahmsa, Dvořaka, Mozarta, Schuberta i Verdi-a; od jugoslavenskih kompozitora izvedeni su pored već ranije sviranih kvartetâ Baranovićevog, Odakovog i Papandopulovog uopće po prvi put kvarteti Lucijana M. Škerjanca »Sonatina di camera« i Ivana pl. Zajca još neizvedeni gudački kvartet op. 143. Jelka Stamanović, koncertna pjevačica iz Beograda, pjevala je u II. društvenom koncertu (16. I. 1931.) uz pratnju Lovre Matačića popijevke od Mozarta, Mahlera, Francka, Smitta, Campre, Ravela, Canteloube-a i Fauré-a. U IV. društvenom koncertu (17. III. 1931.) izveli su braća Ljerko i Miroslav Spiller djela za violinu i klavir Hindemitha, Debussy-a i Blocha, a uopće prvi put Suitu op. 12 Borisa Papandopula. U VII. društvenom koncertu (dne 7. V. 1931.) izvela je pianistica Zdenka Pacher djela Bacha, Beethovena, Turine, Isserlita, Tajčevića, Slavenskog i Chopina. U VI. društvenom koncertu (17. IV. 1931.) izvedena su pod upravljanjem Frana Lhotke a uz sudjelovanje Orkestra državne muzičke akademije te Marijane Schön i Antuna Ganoczia Josipa Slavenskog »Notturno« i Vatroslava Lisinskog IV. ouvertura »Jugoslavenka«, dok je Lucijana M. Škerjanca »Preludij«, arija i finale za gudački orkestar izveden uopće po prvi put, a Ivana Mane Jurkovića X. koncerat za violinu i orkestar po prvi put u Zagrebu. Reorganizovani Društveni orkestar izveo je pod upravom svoga novog dirigenta Borisa Papandopula u V. društvenom koncertu (dne 17. III. 1931.) uz sudjelovanje Lujze Holubove i Hansa Wilczeka, a povodom proslave 175. godišnjice rodjenja Mozarta majstorova djela: Ouvertura Titus, koncerat za flautu i harfu uz pratnju orkestra i simfonija es-dur. Najposlije je u zajednici sa Hrv. pjev. društvom »Kolo« uz sudjelovanje Maje de Strozzi-Pečić, dra Mladena Deželića, dra Aleksandra Manzonia, prof. Franje Dugana, mješovitog zbora »Kola« i društvenog orkestra H. G. Z. a pod upravom Borisa Papandopula priredjena dne 20. V. 1931. izvedba oratorija G. Friedr. Händela »Izrael u Egiptu« (koja je nekoliko dana poslije ponovljena za srednjoškolsku mladež zagrebačku). U ovih deset društvenih priredbi izvedeno je u svemu 39 djela (15 komorno-muzičkih, medju njima 11 gudačkih kvarteta, 9 djela za sopran i klavir, 7 klavirskih, 7 orkestralnih i 1 oratorij). Od izvedenih djela bilo je jugoslavenskih 13, njemačkih 12, francuskih 8, slavenskih 3, talijanskih 2, španjosko 1. Od 13 jugoslavenskih djela izvedeno ih je 5 uopće po prvi put u tim priredbama i to: dva gudačka kvarteta, jedna suita za violinu i klavir, jedno orkestralno djelo i jedan koncerat za violinu i orkestar. Prema tome je jedna trećina izvedenih djela ili 33⅓% bila od domaćih autora. U ime tantijema i honorara isplaćena je za izvedbe i sudjelovanje našim produktivnim i reproduktivnim umjetnicima u prošloj sezoni svota otprilike 48.000 D.

Društveni orkestar H. G. Z. reorganiziran je mjeseca januara o. g. ponovo pod upravom novoga dirigenta Borisa Papandopula. Svoju spremu posvjedočio je on već 27. III. pri proslavi Mozartovoj i pri izvedbi Händelova oratorija »Israel u Egiptu«. Tim ponovnim uspješnim svojim djelovanjem i priznatim uspjesima pri pomenutim izvedbama ispunio je društveni orkestar potpunoma one nade, koje su prošle na zadnjoj skupštini s obzirom na nj izrečene. Nema sumnje, da će u daljem svom razvoju biti podoban da rješava sve znatnije zadaće.

Zajednička saradnja H. G. Z. i njegova orkestra sa Hrv. pjev. društvom »Kolo« omogućila je izvedbu jednog djela velikog stila, kojega je izvedba uopće moguća tek uzajamnom saradnjom dviju tako snažnih muzičkih institucija kao što su ove dvije. Ta će se saradnja nastaviti i tijekom ove sezone, a živa je želja svih onih, kojima je na srcu napredak hrvatske muzičke kulture, da se ta saradnja nastavi i ubuduće, naročito kod izvodjenja velikih reprezentativnih djela.

Djelovanje društvene koncertne poslovnice razvijalo se prošle godine, druge, otkako ju je ravnateljstvo preuzelo u svoju vlastitu i neposrednu upravu, veoma povoljno. U svemu je koncertna poslovnica priredila (isključivo na tudji račun) u minuloj sezoni 66 priredbi (za 7 manje nego u pretprošloj) i to 26 (29) zabava, plesova, čajanki i drugih priredbi te 40 (44) koncerata, predavanja, proslava i sličnog. Ukupni promet blagajne društvene poslovnice bio je u minuloj godini manji za 25.829 D od onoga u pretprošloj godini, ali još uvijek za 122.171 D veći od prometa u godini 1928./29. Čisti dobitak bio je pak nešto manji nego pretprošle godine, jer je ravnateljstvo u velikoj mjeri snizivalo najamnine raznim pojedincima i udruženjima.

U provodjenju zaključka stvorenog u redovnoj godišnjoj skupštini 1927. zaključilo je ravnateljstvo, da ove godine nastavi izdavanjem društvenih muzičkih edicija. Na osnovu prijedloga naročitog svog odbora za edicije prihvatilo je ravnateljstvo ove kompozicije: Blagoja Berse: »Po načinu starih airs de ballet« za klavir; Antuna Dobronića suita za klavir »Zemlja

i sunce« (Iz Hercegovine); Zlatka Grgoševića ciklus popijevaka »Od kolijevke do motike«; Frana Lhotke prva hrvatska rapsodija »Sljepačka« za violinu i klavir te Ferde Livadića: Dva scherza za klavir u redakciji Svetislava Stančića. Te edicije bit će doštampane tijekom narednog mjeseca, a ravnateljstvo će uznastojati da ih plasira i na evropskom tržištu.

Kao uvijek dosada ravnateljstvo je i u minuloj godini davalo bilo uz potpuni oprost bilo uz sniženu najamninu dvorane raznim pojedincima reproduktivnim umjetnicima te muzičkim, humanitarnim i kulturnim udruženjima. Svota, kojom je tako ravnateljstvo potpomoglo navedena umjetnička, kulturna i humana nastojanja, iznosi 30.000 D.

Isključivo iz društvenih pričuva ravnateljstvo je minule godine provelo u društvenim zgradama veoma znatne investicije i popravke. Prije svega je umjesto već odavna zastarjelog i nepouzdanog sistema centralnog grijanja toplim zrakom uvelo najmoderniju napravu centralnog grijanja na toplu vodu; uredilo temeljito podrumske prostorije, u kojima se nalazi kotao. Uslijed radova pri uvodjenju i postavljanju novih radiatora oštećene su zavodske prostorije pa ih je trebalo popraviti i novo ličiti. Posve je nanovo oličena mala društvena dvorana, a temeljito popravljena velika i stubište. Kako je zbog silnog tereta razdjelivača telefonskih žica na krovu nove zgrade popustila krovna konstrukcija, trebalo je i ovu temeljito popraviti i izmijeniti neke stare trule grede novima. Na pročelju nove zgrade namješten je novi odvodni žljeb za kišnicu. Najposlije su temeljito popravljeni svi stolci u velikoj dvorani. Tijekom minule godine nabavljena su tri minimax-aparata, a za društvenu pisarnu nov pisaći stroj. — Tijekom godine sastavljen je i novi potpuni inventar društvene pokretne imovine. To je trebalo s tim više učiniti, jer su mnogi predmeti, koji su vlasništvo društva, predani na uporabu Državnoj muzičkoj akademiji.

H. G. Z. prisustvovao je po svojim delegatima komemorativnoj slavi, koja se dne 3. VIII. održala na Mirogoju na dan stote oboljetnice rodjenja Ivana pl. Zajca. Tom je zgodom položen u ime društva na grob Zajčev vijenac, dok je član ravnateljstva dr. B. Širola izrekao prigodno slovo. H. G. Z. položio je vijenac i na grob češkog kompozitora Oskara Nedbala, a dr. Širola izrekao je u ime H. G. Z. i tom zgodom osmrtno slovo.

Društvo je o koncu minule društvene godine brojilo 234 člana, i to 27 začasnih i zakladnih, 178 prinosnika i 29 izvršujućih članova. To je bilo stanje o koncu augusta o. g. Medjutim, zanimljivo je spomenuti, da je u posljednja dva mjeseca pristupilo 24 novih članova, 20 prinosnika i 4 izvršujuća. Svakako je veoma utješljiva činjenica, da broj članova našeg društva — uza svu tešku ekonomsku situaciju — nesamo da se nije umanjio nego da se uvećao za 10 i ¼ %. Nema sumnje, da se taj zamašni interes za naše društvo objašnjava objavljenim veoma zanimljivim programom koncerata, što ih H. G. Z. priredjuje u ovoj sezoni, a osobito ponovnim živim djelovanjem zavodskog Društvenog orkestra i njegovim programima. Opravdana je nada, da će se ubuduće naši intelektualni krugovi još sve brojnije skupljati u tom društvu i da će H. G. Z. i unapredak biti središte svekolikog našeg koncertnog i muzičkog života kao što je to bio u više nego stotina godina svoga opstanka.

Ovaj izvještaj primljen je s odobravanjem na znanje. Iza toga je blagajnik Tomislav Rupčić izvijestio o računskom stanju društva i primljen proračun za god. 1931./32. Ponovno su per acclamationem izabrana četvorica članova ravnateljstva, kojima su utrnuli mandati i to: dr. Pavao Ćulumović, dr. Antun Goglia, dr. Aleksandar Kuhar i inž. Rudolf Vrbanić. U revizionalni odbor ponovo su birani: Mirko Breyer, Viktor Mondecar i Zlatko Pukler.

Odličnoj toj našoj glazbenoj instituciji, koja se od godine do godine sve ljepše razvija te ima znatnog udjela u našem glazbenom životu, želimo, da se i u buduće svestrano razvija i napreduje.

Crkveni pjev. zbor u Bjelovaru priredio je pod ravnanjem svog marljivog zborovode Emila Černya svoj II. crkveni koncert dne 2. XI. u župskoj crkvi sv. Terezije. Program je bio ovaj: Beethoven: »Priroda slavi Boga« (zbor i tenor solo); F. I. Zierer: »A solis ortus« i »Inclina Domine« (tenor solo); Mozart: »Ave verum corpus«; A. Mav: »Molitva seljaka« (zbor); E. Tregler: »Ave Maria« (alt solo); F. Manner: »Molitva« (bariton solo); A. Mihelčić: »Večerni zvon« (violina, alt, tenor i zbor) te I. Dobrovsky: »Smilujte se vi nama« (zbor u spomen svih mrtvih). Koncert je vrlo lijepo uspio.

Crkveni pjev. zbor u Dubrovniku priredio je dne 22. XI. u čast sv. Cecilije u 11 sati nabožni koncert u tamošnjoj katedrali. Zbor je izvodio iz mise »Exultet« I. M. Pluma: »Kyrie« i »Agnus« (3 glasni muški zbor), I. M. Plum: »Ave Maria« (2 gl. ženski zbor), »Blaženi jaže izbral« (iz grčkokat. liturgije, 5 gl. mj. zbor) i L. Perosi: »Confitebor tibi Domine« (4 gl. mj. zbor). Zborom je ravnao savjetnik A. Gjivanović, a pratnju na harmoniju preuzeo je Mr. I. Vl. Vruticky.

»Dubrovačka filharmonija« priredila je dne 18. XI. pod ravnanjem svog dirigenta I. Vl. Vrutickoga simfonijski koncert s ovim programom: Josip Haydn: Simfonija C-dur br 7 (97), H. Berlioz: Rimski karneval op. 9; Glazunov: Koncertni valcer op. 47; Verdi: Ouvertura k operi: Nebucodonosor.

Grafički orkestar mandolinista i gitarista u Zagrebu priredio je dne 29. XI. o. g. u malom kazalištu u Frankopanskoj ulici svečanu matineju s ovim rasporedom: 1. W. Mozart: Menuet, izvadak iz Es-dur simfonije; 2. R. Wagner: Walterova pjesma iz opere »Die Meistersinger von Nürnberg«; 3. Joh. B. Kok, op. 60: Andante grazioso (obvezatna točka prigodom festivala holandijskih društava mandolinista i gitarista u Haagu 1921.); 4. Fr. Schubert: Moment musical; 5. V. Novak: U ljetni suton (mandolina i cello solo); 6. Joh. B. Kok: Lovely Girl (Melodija); 7. E. Grieg: a) Samotan putnik; b) Norveška pjesma; 8. R. Wagner: Zbor

hodočasnika iz opere »Tannhäuser«; 9. T. Ritter: Španjolski ples. — Prije izvedbe je predsjednik ovog odličnog orkestra g. B. K. Jošt u kratkim crtama iznio historijat ovog orkestra. Zahvalio je slušaocima, koji su ispunili do posljednjeg mjesta kazalište, pozdravivši ujedno i brojno sakupljene odlične naše predstavnike muzike. Zamolio ih je da prestrogo ne sude, jer taj orkestar sastoji se od samih radnika, koji nakon mučnog i napornog dnevnog rada žrtvuju svoje slobodno vrijeme za napredak i procvat muzičke umjetnosti u radničkim redovima. Pohvalio je ujedno članove kao i njihovog zborovođu te im zahvalio na uloženom trudu. Nakon toga je počela izvedba programa, koja je nadmašila sva očekivanja. Teško je kazati, koja točka je bila bolja i u tančine dinamički i ritmički preciznije izvedena. Slušateljstvo je burnim odobravanjem pozdravljalo orkestar i zborovođu. Oduševljenje postiglo je vrhunac, kada je prije odmora sinčić jednoga člana orkestra u ime orkestra predao zborovođi g. Antunu Vraniću krasan lovor vijenac, urešen grafičkim bojama, kao i dar Naobrazbenog odbora Saveza grafičkih radnika. Imali smo prilike taj orkestar već u nekoliko navrata slušati, no ovaj puta smo se s njime doista ponosili. Zasluga je to u prvom redu g. Vranića, koji velikom ljubavi i neumornim radom vodi taj orkestar. Isto tako valja pohvaliti i vrijedne članove orkestra (ima ih 28), koji dolaze redovito na pokuse te time pokazuju, da znadu cijeniti nesebičan i požrtvovan rad svog zborovođe. Da se omogućila ova matineja u samom kazalištu, zasluga je novog predsjednika g. B. K. Jošta, koji, iako zvaničnim dužnostima vrlo opterećen, žrtvuje sve svoje slobodno vrijeme za napredak i procvat ovog odličnog orkestra, koji je na diku i ponos cijelog radničkog staleža, a pogotovo grafičkog. Mi mu od srca čestitamo i želimo sve veći napredak, u želji, da nam i opet pruži ovakav muzički užitak, no u većoj dvorani, da se i opet ne desi kao ovaj puta, da se mora nekoliko stotina ljudi vratiti kući što nije bilo mjesta. Ulaznice bile su naime rasprodane već 8 dana prije same priredbe.

B. Kašner.

Glazbeno-pjevačko društvo »Vijenac« u nadb. sjemeništu u Zagrebu. Želio bih u kratkim crtama prikazati rad našega društva, pod vodstvom novoga odbora u drugoj polovici školske godine 1930/31.

Novoizabrani odbor sastao se u II. semestru škol. godine tri puta. Prvo sijelo sazvali smo prigodom duh. koncerta, što je održan u dvorani »Vijenca« 23. IV. 1931. susretljivošću tvrtke M. Druckera na gramofonskim pločama »Polydor«. Budući da nam je dužnost, da propagiramo crkveno pjevanje uopće, koralno pak napose, pozvasmo na koncert neka pjevačka društva, te prijatelje »Vijenca«. Koncert je održan, no da li je dao slušateljstvu ono, što smo očekivali, na to neka si odgovori svaki pojedinac, koji je to koralno pjevanje čuo. Primjećujem samo to, da u zagrebačkoj katedrali imamo prilike čuti svake nedjelje kud i kamo bolje koralno pjevanje.

Na istom sijelu izabrali smo jednog člana odbora — tajnika —, da izvješćuje uredništvo »Sv. Cecilije« o radu »Vijenca«. Druga stvar koju ima društvo u vidu jest izdavanje III. izdanja pjesmarice. To moramo učiniti, a kad pogledamo materijalne prilike »Vijenca«, izgleda nemoguće. No ipak se ne bojimo. Kad se zamislimo što ćemo dati novim izdanjem pjesmarice našemu narodu, te kako ćemo mu oplemeniti srce, s ufanjem u Boga i prijatelje »Vijenca«, mislimo si: Nije teško, uspjet ćemo.

Drugo sijelo sazvano je radi akademije na spomen palih narodnih mučenika Zrinskog i Frankopana. Program bio je ovaj:

1. A. Harambašić: Zavjera Zrinskog i Frankopana. Deklamira: Fr. Jagić, I. teč.; 2. B. Keller: Der Sohn der Heide. J. Fabry, IV. teč. (violina), F. Šidak, prof. (klavir); 3. Iv. pl. Zajc: Zrinsko-Frankopanka (muški zbor »Vijenca«); 4. Kulturni rad Zrinskih i Frankopana. Predaje: P. Mučak, II. teč.; 5. Iv. pl. Zajc: »U boj« (tamb. zbor); 6. Novak: Hrvatom (muš. zbor »Vijenca«); 7. A. E. Titl: Ouvertura (sjemenišni orkestar).

Čitav program bio je lijepo i skladno izveden.

Treće i posljednje sijelo održano je koncem maja u svrhu rada preko ferija. Drug predsjednik, budući da odlazi u vojsku, rastaje se vrlo dirljivim riječima od odbora i opominje ga, da sve društvene stvari pomno spremi.

Odosmo na ferije i nakon tri i po mjeseca vratismo se puni poleta u cilju da što više uradimo u našem društvu na glazbenom polju, što dao Bog! **M. U.**, tajnik.

Temeljito renoviranje orgulja u Gospiću. Stare je orgulje u gospićkoj rimokatoličkoj župskoj crkvi izgradio i postavio zagrebački graditelj orgulja A. Šimenc oko god. 1870. Iza toga vremena orgulje su samo 2—3 puta ugođene i očišćene. U novije se doba opažalo, kako su silno raštimane, kako i pojedini registri ili nikako ne funkcioniraju ili slabo. Kako su dakle orgulje bile zapuštene, ugođene za ½ tona više od normalne udezbe, dispozicija slaba, to se došlo na sretnu misao, da budu temeljito renovirane i normalno ugođene. Dispozicija nije bila vidljiva po natpisu na pojedinim izvlakama registara, ali se razabiralo, da je ovakva: Tri registra 8′ (Principal, Gedeckt, Salicional), dva registra 4′, dva registra 2′, jedan registar 1⅓′ i jedna mikstura; u pedalu je bio Subbass 16′, jedan registar 8′ (možda cello) i jedan 4′. Svi skupa registri su slabo funkcionirali, jer su bile mnoge svirale ili izbačene ili trule ili pak pune prašine i smeća. Zvuk orgulja je bio upravo neugodan, krešteći. Tu je dispoziciju trebalo akomodirati modernijoj, orgulje normalno ugoditi, mnogošta izmijeniti, za mnogo registara promijeniti svirale, temeljito popraviti mijeh, staviti natpise na izvlake svih registara, postaviti novu klavijaturu i čitavi stroj, složen u jednom velikom ormaru, pomaknuti za 1 metar natrag tako, da na koru bude više mjesta za pjevače. Taj je veliki posao povjerio gospićki župnik preč. g. Nikola Polić u dogovoru s orguljašima g. Većeslavu Holubu, graditelju orgulja iz Slavonske Požege. Taj je zadatak g. Holub upravo odlično riješio. Orgulje su dobile sasvim drugi izgled, iako su ostale

jednomanualne, mehaničkog sistema. Dispozicija im je sada ovakova:

I. Manual:	II. Pedal:
Principal 8′	Subbass 16′
Gamba 8′	Violonbass 8′
Salicional 8′	Octavbass 4′
Octav 4′	
Superoctav 2′	
Mixtura 2 +	
Gedeckt 8′	Pedalna spojka
Flauta 4′	s manualom
Kvinta 2⅔′	

U Principalu i Salicionalu su izmijenjene sve svirale i postavljene sve nove, a Gamba je sasvim novi registar. — Čisto tehničkih posala je bilo mnogo, a najvažnije je kod novih, renoviranih orgulja to, što su one ponovno intonirane i ugođene na normalnu visinu. Sav je taj posao g. Holub odlično obavio radeći na tim orguljama skoro 2 mjeseca uz naplatu troškova u iznosu od 18.000 Dinara. Kolaudaciju su koncem mjeseca oktobra obavili gg. M. Lovrić i Zv. Brlić u prisustvu preč. g. župnika Polića.

Na tim novim orguljama izveden je na dan sv. Cecilije 22. XI. o. g. veliki duhovni koncerat s mješ. zborom, orguljama, cellom, violinom i solima, prvi crkveni koncerat u čitavoj senjsko-modruškoj biskupiji. Kritiku tog koncerta napisao sam u »Hrv. Straži« od 27. XI. 1931., a u ovom listu napisaće, kako je obećao, g. profesor F. Lucić.

Prof. Joso Bravar.

Glazbene nagrade Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Na natječaj, koji je Akademija raspisala na početku g. 1931., stiglo je 8 kompozicija od 4 jugoslavenska skladatelja. Ocjenjivački odbor umjetničkoga razreda Jugoslavenske akademije, saslušavši prema Pravilniku stručno mišljenje dvojice članova Udruženja jugoslavenskih muzičkih autora, u svojoj sjednici 15. VIII. donio je ovu odluku, koja je primljena na znanje u sjednici umjetničkoga razreda od 4. XI. o. g.: Prva nagrada od 8.000 D (za operu, oratorij, simfoniju, koncert i sl.) podjeljuje se g. Luji Šafraneku-Kavić u za operu »Medvedgradska kraljica«. Druga nagrada od 5.000 D (za komornu muziku: kvartet, sonatu za jedan instrumenat ili više njih, i sl.) podjeljuje se g. Franu Lhotki za kompoziciju »Dvije hrvatske rapsodije za violinu i klavir«. Treća nagrada od 2.000 D (za vokalnu muziku) ostala je nepodijeljena, jer za nju nije dostavljeno nijedno djelo, koje bi odgovaralo uvjetima natječaja.

Šezdeseta godišnjica hrv. pjev. društva »Davor« u Brodu na Savi proslavit će se svečanim načinom. Društvo osnovano je god. 1871. na poticaj brodskih franjevaca. Prvim predsjednikom bio je trgovac Petar Bogdanović, a prvim zborovodjom tamošnji franjevac, poznati o. Firmo Pletikapić, rodom iz Iloka. Posvetu »Davorove« zastave obavio je god. 1896. biskup Strossmayer.

Danas je društvenim predsjednikom um. školski nadzornik Tomislav Pracny, a zborovodjom Josip Rulf. Društvo broji danas 42 izvršujuća člana.

Hrv. pjev. društvo »Vila« u Varaždinu. Dne 26. XI. o. g. konstituirao se upravni odbor ovako: prof. Josip Pauković, predsjednik, Stjepan Novaković, potpredsjednik, August Pšeid, tajnik, Šime Rogina, blagajnik, prof. Tomislav Miškulin, zborovodja. U martu dojduće godine održat će se Zajčeva proslava. Zajc napisao je za »Vilu« dne 8. XI. 1892. na riječi Lj. Varjačića baladu »Momče i djevojče« za alt i bariton solo, za mješ. zbor i mali gudački orkestar.

Prigodom zabave u korist crkve sv. Martina u Prozorju nastupilo je i pjev. društvo »Preporod« u Dugom selu s ovim zborovima: Križkovsky: »Utopljenica« i R. Taclik: »Oj bosilje bilje«. Gdjica pako Dragica Karas pjevala je Zajčev samospjev: »Domovini i ljubavi«.

Prodaje se pedalni harmonij sa dvije igre i 22 glasa u pedalu. Potanje obavijesti daje g. Marko Ilinić u Zagrebu (Samostanska ul. 9, dvorište desno).

*

† Vladimir Nikolajević Štirski jedan od najstarijih beogradskih muzičkih radnika nedavno je umro. Došao je prije pol vijeka iz Češke. Djelovao je kao kompozitor (više karišika, Liturgija i Opijelo), kao zborovodja Srpskog jevrejskog pjev. društva i profesor glazbe.

Ljiljana Hristova, odlična bugarska pianistkinja, priredila je nedavno koncert u narodnom konservatorijumu u Beogradu. Umjetnica nije nepoznata u Beogradu. To je već njezin treći koncert u Beogradu, kojim je i opet posvjedočila svoje vanredne vrline. Program bio je vrlo ukusno sastavljen. Uz Schumannovu: Fantaziju (op. 17), svirala je gdjica Hristova otmjene francuske kompozicije od Ravela (Undina) i Debussya (»Sjenka u vodi« i »Veselo ostrvo«) i Chopinovu cis-mol »Etudu«. Vrlo je dobro, da nas je umjetnica upoznala i sa kompozicijama svog zemljaka Pante Vladigerova: Tri kratka stava (Strastvenost, Odricanje i Humoreska). Muzički kritičar »Politike« dr. M. M. ističe, da je Vladigerov, Bugarin po rođenju, već odavno napustio rodno tlo utonuo u maticu površnog salonskog stila srednjoevropskog muzičkog stvaranja, nama potpuno stranog, ni malo simpatičnog, nepotrebnoga u našoj sredini. Žali što gdjica Hristova nije donijela djela koga drugog bugarskog kompozitora, koja bi nam bila po svojem izražavanju bliža i bila napisana u jugoslavenskom duhu.

Zbor pjevačkog društva »Stanković« u Beogradu sprema se, da ove godine proslavi svoju pedesetu godišnjicu. Odlučio je da priredi dva jubilarna koncerta. Na prvom, koji će se održati završetkom ove godine, bit će prikazan razvoj zborne muzike kod Srba počevši od Kornelija Stankovića pa do danas. Osim toga izvesti će se nekoliko zborova savremenih hrvatskih i slovenskih kompozitora. Na drugom koncertu izvesti će zbor »Stankovića« zajedno sa društvenim orkestrom Händlov oratorij »Mesija«. Zbor kani prirediti i po jedan koncert u Zagrebu i Ljubljani.

Orkestar »Stanković« u Beogradu priredit će doskora svoj prvi simfonijski koncert u ovoj sezoni. Na programu nalazi se II. Beethovenova simfonija, Bizetova orkestarska suita »Roma«

i pet pjesama za mezzosopran i orkestar od Richarda Wagnera.

Collegium Musicum u Beogradu priredio je dne 23. XI. 1931. svoj prvi koncert ove sezone, a dvadeset i peti po redu u vrijeme od sedam godina svoga postojanja. Kao obično bio je i program ovog koncerta vrlo zanimljiv. Na prvom mjestu bio je orkestralni trio u C-duru od I. Stamitza, zatim je orkestar pod ravnanjem dr. M. Milojevića izvodio Brandenburški koncert od J. S. Bacha. Gg. Fotić i Leko izveli su Jeana Leclaira: »Suitu« za violinu i klavir. Koncert je završen Mozartovim kvintetom u g-molu. Vrlo je utješljivo, što koncerti te ustanove pobudjuju uvijek mnogo zanimanja te su dobro posjećeni.

*

† **Lovro Kubišta,** učitelj škole Glazbene Matice u Celju, preminuo je dne 13. XI. 1931. Pokojnik bio je rodom iz Vojnova kod Bratislave. Prije rata živio je u Gorici. Kad je morao odanle bježati, nastanio se je u Celju, gdje je bio više godina kapelnik tamošnjeg glazbenog društva. Pokojnik bio je i marljiv skladatelj te je napisao mnogo kompozicija za pjevanje i glazbu. Počivao u miru!

Crnogorski guslar Milovan Barjaktarović prispio je početkom novembra u Ljubljanu te je priredio u tamošnjim školama više koncerata. Iza kratkog predavanja o našim pučkim popijevkama i o guslama, pjevao je svigdje nekoliko izabranih pjesama. Mladež je Barjaktarovića slušala s velikim interesom.

Cecilijino društvo u Mariboru priredjuje dne 18. XI. o. g. prigodom svoje 25. godišnjice crkveni koncert, na kojem će izvoditi Rossinijev: »Stabat mater«. Kao solisti sudjelovat će gdje Lovšetova i Vedralova i gg. Neralić i Živko.

Ant. Foerstera operu: »Gorenjski slavček« izvodili su dne 6. i 8. septembra 1931. pod vedrim nebom na terasi hotela »Tivoli«. Bila je to 51. i 52. izvedba te omiljele slovenske opere, koja je mnogo godina čekala, dok je slovenska publika pravo upozna i zavoli.

Hoffmannsthalov misterij: Slehernik (Jederman) izvodili su dne 7. i 8. IX. pred crkvom čč. ss. uršulinaka u Ljubljani s velikim aparatom. Radosno pozdravljamo naum naših kazališnih dobrovoljaca, koji su kako čujemo, odlučili, da taj misterij izvedu dojdućeg proljeća pred crkvom sv. Franje Ksavera u Zagrebu.

Proslava stote godišnjice narođenja dr. Gustava Ipavca. Dne 6. XI. priredila je ljubljanska »Prosvetna Zveza« u dvorani hotela Union lijepu svečanost na spomen zaslužnom tom kompozitoru. Dr. Antun Dolinar je u svom predavanju istaknuo zasluge braće Benjamina i Gustava Ipavca za slovensku pjesmu. Gustava nazvao je slovenskim Schubertom, jer je narod njegove skladbe, koje su išle iz srca k srcu, silno zavolio. Vrlo je bilo shodno, da je poznati kvartet Glazbene Matice (Završčan) poslije uspjelog predavanja izveo najpoznatije pjesme Gustava Ipavca (Tam za goro, O mraku, Lastovki v slovo, Kje so moje rožice, Savska, Planinska roža i Oblačku). Tu je proslavu prenosio i ljubljanski radio širom Slovenije i osvježio uspomenu na omiljelog kompozitora.

*

† **Prof. Josef Zubatý.** U časnoj dobi od 76 godina umro je 21. III. 1931. u Pragu sveuč. profesor dr. Josef Zubatý, predsjednik češke akademije, filolog svjetskog imena, a uz to — i vanredni glazbenik. U njegovoj se osobi združiše znanost i umjetnost. Glazbena kultura nadarila ga živom, romantničnom osjećanošću za zvuk, za ljepotu riječi, za ritam izreke i glazbenost govora. Zato je imao veće zanimanje i za probleme filološke, a prije svega za pitanja češke sklonidbe nego drugi koji filolog. Iz svake se njegove studije razabire, da ga je u radnji vodio estetski osjećaj i glazbena intuicija.

No on je i aktivno djelovao na glazbenom polju. U svojoj mladosti bio je dirigent malostranskog »Lumira«. Prigodice je komponirao, a uz to je bio dobar pianist. Poznavao je dobro svjetsku glazbu i nada sve je volio Bacha, Smetanu i Dvořaka. Da je imao solidnu glazbenu naobrazbu, svjedoči i to, što mu je sam Dvořak davao na pregledbu svoje skladbe s klavirske strane. God. 1885. pratio je Zubatý Antuna Dvořaka u London. Brojnim literarnim člancima propagirao je i doma i u inostranstvu Dvořaka. Bio je predestiniran, da bude predsjednik društva za podignuće spomenika Ant. Dvořaku, ali ove se časti nije dočekao.

Josef Klička, skladatelj, kapelnik i zborovoda, profesor orgulja na majstorskoj školi praškog konservatorija, prijatelj pokojnog B. Smetane proslavio je nedavno 75. godišnjicu svoga života. On je njegovao sve struke glazbe, a na glas je došao osobito svojim skladbama za orgulje i harfu, koje sa slavom izvedoše njegova kći Helena Klička-Nebeská i njegov sin Vaclav, profesor na drž. konzervatoriju u Pragu.

Dobroslav Orel slavio je koncem prošle godine 60 godišnjicu svoga života. Rodio se 15. XII. 1870. u Ronovu, a god. 1894. bio je posvećen za svećenika u Kraljevu Hradecu. Najprije je bio prefektom u dječačkom konviktu, onda kateketom na realci u Kraljevu Hradecu i Holešovicama. U glazbenoj kompoziciji bio je učenik Vitezslava Novaka, dok je glazbenu znanost učio kod A. Adlera na univerzitetu u Beču, gdje je g. 1914. polučio doktorat filozofije. Od g. 1910. predavao je na praškom konzervatoriju. Godine 1919. postao je profesor crkvenog pjevanja na teološkom fakultetu u Bratislavi, a god. 1921. imenovan je profesorom glazbene znanosti na tamošnjem filozofskom fakultetu. Kao revan istraživalac stare crkvene glazbe napisao je mnogo publikacija, kojima je osvijetlio povijest staročeške crkvene pjesme. Mnoge je članke objelodanio u crkvenom glazbenom časopisu »Cyril«. Ove je godine predavao o povijesti novije crkvene glazbe i o češkoj glazbi u XIV. stoljeću. Mnogo je radio i kod uređivanja češke crkvene pjesmarice, kao konservator glazbenih spomenika, kao organizator preporoda crkvene muzike te zborovoda i dirigent.

Velika jubilejska nagrada B. Smetane. Kuratorij jubilejske zaklade B. Smetane u Brnu, koja je nastala zajedničkom akcijom Moravske

i Šlezije prigodom jubilejske proslave B. Smetane god. 1924. kao trajan spomenik velikog skladatelja, udijelio je po prvi puta jubilejsku nagradu Smetaninu u iznosu od 50.000 Kč dru I. B. Foersteru za njegov oratorij »Sveti Vaclav« kao djelu, u kojemu se sintetizira desetgodišnja umjetnička djelatnost majstorova iza povratka u domovinu. U poroti su bili Jar. Kvapil, Lad. Vycpalék i Ot. Zich.

Savez slovačkih pjevačkih zborova (Sváz slovenskych spevackych sborov na Slovensku) osnovao se u Bratislavi.

»Kuratorij jubilejske zaklade B. Smetane« u Brnu stvorio je za trogodište 1931.—1933. ovu osnovu:

God. 1931. udijelit će se glazbenim skladateljima ove nagrade, stipendije i potpore: 2 nagrade za glazbena djela, jedna od 10.000 Kč, druga od 8.000 Kč; stipendija za studij ili putovanje od 10.000 Kč; potpore za izdanje ili umnoženje skladbi od 17.000 Kč.

God. 1932. udijelit će se isto kao i g. 1931.

God. 1933. udijelit će se opet velika jubilejska nagrada od 50.000 Kč za veliko glazbeno djelo, u kojem se vide vlastite stvaralačke vrijednote skladateljeve i koje u izvjesnom smjeru obogaćuje domaću glazbenu umjetnost. Osim toga može kuratorij god. 1931. i 1932. dopitati skladateljima i socijalne potpore (radi starosti, nemoći i sl.).

Čehoslovačka glazba u inozemstvu. Ove godine izvele su se u inozemstvu među ostalim ove češke skladbe: »Prodana nevjesta« od B. Smetane s francuskim tekstom izvedena je prvi puta u »Thèâtre Royal« u Gentu 10. IV. 1931. Uspjeh je bio vanredan. — Bruno Pleier, dirigent karlovarski, uvrstio je Tria od Smetane i Dvořaka, »Život i san« od Suka u programe svojih zimskih koncerata u Bolzanu, Meranu i Veroni. — Opera »Iz mrtvog doma« od L. Janačeka davana je u maju 1931. u Krollovoj operi u Berlinu, te u Gradskom kazalištu u Düsseldorfu. — »Braća Karamazovi« od Jeremiaša izvedeni su 28. III. u Augsburgu s neopisivim uspjehom i iza svršene opere zastor se morao 23 puta dići. Intendant K. Lustig-Preau kani operu izvesti u Bernu i Ženevi. — Balet »Echec au Roi« od B. Martinu izveden je u Kopenhagenu. — Opera »Mati« od Habe izvedena je u Münchenu u režiji F. Pujmana.

Iz Cecilijina društva.

† Dr. Frančišek B. Sedej. Dne 28. XII. 1931. završio je svoj zaslužni, no mukotrpni život dr. Fr. Sedej, do nedavna metropolita i nadbiskup gorički. Pokojni nadbiskup ugledao je svijetlo svijeta dne 10. X. 1854. u Cerknom medju goričkim Slovencima. Zaredjen god. 1877. u svećenika, kapelanovao je kratko vrijeme u Ševreljama, dok ga nije nadbiskup Gollmayer poslao u bečki Augustineum, gdje je 1883. promoviran na doktora teologije. Vrativši se u svoju diecezu, postao je profesorom na teologiji, postao kasnije dvorskim kapelanom i ravnateljem u Augustineumu, god. 1897. kanonikom, a god. 1906. goričkim nadbiskupom. U vrijeme rata i još više poslije rata mnogo je prepatio, dok nije prije kratkog vremena već teško bolestan, podnesao ostavku na svojoj stolici. Svojim apostolskim radom u najteža vremena ostavio je trajni spomen u svojoj diecezi.

Pokojni nadbiskup bio je čovjek učen i prijatelj knjige. Pjesniku Simonu Gregorčiću ostao je prijateljem i onda, kad su ga mnogi drugi ostavili. Kad je Gregorčić god. 1904. izdao u pjesničkom ruhu »Svetopisemsku knjigu Job in psalem 118.«, napisao je dr. Sedej opširan (32 str.) »Pojasnilni uvod v knjigo Job«.

Cecilijanski pokret imao je u pok. nadbiskupu velikog prijatelja i zaštitnika. Već kao bogoslov sudjelovao je sa župnikom Harmeljom, učiteljem Fajglom i bogoslovom Kokošarom god. 1875. kod osnivanja Cecilijina društva za goričku nadbiskupiju. Kasnije kao svećenik još je življe radio na tom polju perom, riječju i primjerom. A kad je postao nadbiskupom svestrano je podupirao društvo i cecilijanski pokret i poduzimao sve (crkveno glazbeni tečajevi), da se odredbe sv. Stolice glede crkvene glazbe, privedu što prije u život. Slovenci gube u njem ne samo velikog biskupa, odličnog rodoljuba, već i marljivog radnika oko preporoda crkvene glazbe. Slava mu vječna!

Osnutak Cecilijina društva na Širokom Brijegu. Zaslugom marnog i poletnog profesora glazbe na gimnaziji o. Branka Marića došlo je nedavno ovdje do osnutka Cecilijina društva. Još god. 1912. nabavila je nastojanjem o. Stjepana Hromića franjevačka gimnazija za đake 25 instrumenata za limenu glazbu. Kasnije se uvidjelo, da limena glazba nije za đake. Da instrumenti dođu opet do uporabe, nagovori o. Branko Marić seoske mladiće, da se dadu na vježbanje, pa da oni slože limenu glazbu. Vježbalo se marljivo i došlo do toga, da je mogla glazba i javno nastupiti ne samo kod crkvenih svečanosti, nego i na raznim zabavama na Širokom Brijegu, Ljubuškom, Tomislavgradu i u bližnjim župama. Kad se vidjelo, da je stvar uspjela, odluči agilni o. Branko Marić, da osnuje Cecilijino društvo, koje će uz glazbu gajiti i pjesmu. Dne 25. X. bila je konstituirajuća skupština novoga društva. Prihvaćena pravila složena su s malim promjenama prema pravilima matice u Zagrebu. Članovi se dijele na izvršujuće i potporne. Da je zanimanje za novo društvo veliko, vidi se po tom, što se je još isti dan upisalo u društvo 115 članova, među tima 30 izvršujućih. Nakon skupštine održao je mjesni nadžupnik preč. o. Tomo Zubac lijep govor, u kojem je istaknuo vrijednost crkvene glazbe za odgoj naroda i njezine ljepote. Društveni se odbor ovako konstituirao: predsjednik o. Tomo Zubac, nadžupnik; potpredsjednik Stjepan Galić, trgovac; tajnik Mirko Penavić; blagajnik Mirko Markotić; voda glazbe o. Branko Marić, njegov zamjenik o. Bono Jelavić; arkivar Božo Slišković i odbornici: Jukan Alpeza, Nikola Prskalo,

Stjepan Bilač, Ivan Bubalo, Marko Zovko, Marko Zadro i Frano Matijević. Revizorima su izabrani: Šimun Buntić i Jozo Penavić.

Novo društvo svesrdice pozdravljamo, uvjereni, da će pod vodstvom vatrenog radnika na cecilijanskom polju veleč. o. Branka Marića dobro napredovati.

Crkveni pjev. zbor »Sv. Cecilije« u Sisku proslavio je dne 22. XI. svoju petgodišnjicu svečanom misom, pod kojom je izvedena troglasna misa Singenbergerova, a poslije podne priredio akademiju u čast svoje zaštitnice. U lijepom govoru protumačio je Mons dr. I. Borković znamenovanje tog dana, a gdjica M. Kraker govorila je o sv. Ceciliji, zaštitnici glazbe. Zbor je pako izveo ove točke: Kreutzer: Gospodinov je dan; s. L. Kozinović: Karišik pob. nar. pjesama i P. Piel: Psalam 99. Radujemo se, što pokazuje sisački pjev. zbor toliko života te mu o petgodišnjici srdačno čestitamo.

Dar društvenoj knjižnici. — Bl. gosp. A. Weidlinger u Zagrebu poklonila je našoj knjižnici djelo: »P. Griesbacher: »Repertorium chorale« op. 150. Usrdna joj hvala.

Dar društvenoj knjižnici. Naš prijatelj zborovodja i orguljaš u Kuni veleč. o. Kosto Selak poslao nam je za našu knjižnicu ova djela P. Hugolina Sattnera: 1. oratorij Assumptio B. M. V. 2.; 2. kantatu Oljki i 3. »Te Deum« za mješ. zbor i orgulje. Pridodao je i dvije zbirke Stanka Premrla: 1. »13 obhajilnih pesmi« za mešani zbor z orglami te 2. »Božične skrivnosti« — 16 samospevov za bariton i klavir. Tim muzikalijama znatno se obogatila naša knjižnica, pa plemenitom darovatelju izričemo toplu svoju zahvalu.

Dar društvenom arkivu. Preč. g. Franjo Madjerek, izsl. dekan i um. župnik u Zagrebu poklonio je našem arkivu zbirku većinom latinskih kvarteta (muški zbor), što ih je sam prepisao još kao bogoslov. Na tom lijepom daru prečasnom gospodinu, koji se svakom zgodm sjeća našega društva, usrdno zahvaljujemo.

Cecilijin dar za naše glasilo. Na blagi dan naše zaštitnice sv. Cecilije darovali su za naše glasilo: 1000 D preuzv. g. **dr. Antun Bauer,** nadbiskup i metropolita; 200 D preč. g. **Mons dr. Antun Slamić,** kanonik; po 100 D: preuzv. g. **dr. Dominik Premuš,** pomoć. biskup, preč. i veleč. gg. **Mons Ivan Mandić,** tajnik ženidb. suda, **Mons Ivan Šimatović,** kanonik, **Mijo Pavlić,** pristav diec. blagajne, **Ivan Lovreček,** nadarbenik, **Karla Mikerić,** protokolista, **dr. Alojsije Stepinac,** nadb. ceremonijar, presvijetli g. **dr. Josip Lochert,** šef zdravstva u m., bl. g. **Ladislav Pleteš,** oficijal središnjeg ureda za osiguranje radnika i slavna tvrtka za gradjenje orgulja: **M. Heferer udova i sin** (vlasnik bl. g. **August Faulent**). Ukupno 2200 D, doista znatna svota za unapredjenje našeg glasila. Neka bude plemenitim dobročincima naša najtoplija zahvala.

Na pastoralnoj konferenciji dekanata gjurgjevačkog, održanoj dne 28. IX. 1931. u Pitomači, sakupljeno je za naše glasilo 100 D. Darovali su 20 D: veleč. g. **Jakov Novosel,** župnik u Gjurgjevcu, po 10 D preč. g. dekan **Petar Mihinić** u Pitomači, veleč. gg. župnici: **Slavoljub Fišter** u Kozarevcu, **Stjepan Kovačić** u Molvama, **Antun Bubanić** u Kozarevcu, **Adolfo Blaga** u Ferdinandovcu, **Mijo Jurić** u Kloštru Podravskom, veleč. g. **Ivan Šabarić,** kateketa u Gjurgjevcu te veleč. g. **Ivan Žinić,** kapelan u Pitomači.

Prigodom imenog dana bl. g. Franje Židovca, nastavnika gradjanske škole u Gjurgjevcu i našeg vrijednog saradnika sakupljeno je za naše glasilo 80 D. Darovali su po 20 D: bl. gg. **Ivan Bogdan,** kapetan, **Ivan Lovašen,** ravnatelj gradj. škole, **Franjo Židovec;** po 10 D bl. gg. **Branko Sabolić** i **Dragan Židovec,** obrtnik. Veleuč. g. **dr. Stjepan Legović,** sreski načelnik poslao nam je srećku jugosl. ženskog saveza br. 34.869. Živio svečar, a darovateljima hvala!

Zapis blagop. Nikole Stoosa, izsl. dekana i um. župnika rakovačkog, koji je umro dne 6. V. 1913. u Zagrebu, isplaćen nam je nedavno u iznosu od 220 D 50 p. Slava plemenitom pokojniku, koji se je i na samrti sjećao našega društva!

Darovi za naše glasilo. Iza kako je izašao zadnji broj, primili smo ove darove: veleč. g. **Karla Mikerić,** protokolista nadb. pisarne u Zagrebu 140 D. Po 60 D: velem. g. **Srećko Albini,** ravnatelj opere u m., u Zagrebu, bl. g. **Luka Lukić,** ravn. učitelj u Slavonskom Klakaru te veleč. g. župnici: **Ivan Mihelčić** u Zlataru, **Gustav Švoger** u Donjoj Voći te **Janko Dumbović** u Bedekovčini. Nadalje g. **I. B.** u Zagrebu. Po 40 D: blag. gdja **Blaženka Maruzzi,** supruga savjetnika u Zagrebu, velem. g. **Vladimir Gložić,** savjetnik u Bjelovaru, preč. g. **Petar Mihinić,** dekan u Pitomači, veleč. g. **Ivan Lovreček,** nadarbenik u Zagrebu te veleč. gg. župnici: **Dragutin Kordaš** u Miholjcu, **Petar Vudi** u St. Petrovom Selu i **Andrija Fischer** u sv. Jurju u Trnju. Po 30 D veleč. gg. župnici **Alojsije Tkalec** u Donjoj Zelini te **Ivan Vučetić** u Žakanju. Po 24 D presvij. g. **Mons Ferdo Hrdý,** župnik u Miličevesi (Češka) i veleč. g. **Mihalj Živko,** župnik u Čepinu. Po 20 D preč. g. **Mons Ivan Mandić** u Zagrebu, preč. g. **Andrija Jakopanec,** dekan u Vinici i veleč. gg. župnici: **Tošo Madjerić** u Podgoraču, **Vladimir Boroša** u Loboru te **Mijo Nejak** u Hrašćini. Po 10 D preč. g. dekan **Julije Nemec** u Kamenskom te veleč. gg. župnici: **Ivan Rožanek** u Šišljaviću, **Gašpar Habek** u Mariji Gorici, **Mijo Poldrugač** u Cigleni, **Pavao Košak** u Belici te **župska crkva u Vrbanji.** Svima najusrdnije zahvaljujemo.

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Berislavićeva ulica br. 4.).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: **FRANJO DUGAN,** PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, BERISLAVICEVA UL. 4. — TISAK **»NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU.** — ZA TISKARU ODGOVARA: **STJEPAN MARINOVIC,** KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta.

Zlatko Baloković u Australiji. U posljednjem broju »Sv. Cecilije« priopćili smo (u rubrici: Nek je svašta) nekoliko vijesti o boravku našega mladoga umjetnika u Australiji tijekom ljeta ove godine. Sad nadopunjujemo to priopćenje nekim novim podacima. Baloković je, boraveći u Australiji, dao poseban, privatan, koncert za katoličke redovnice u Sydneyu. »Ja sam«, piše nam u pismu, »imao prilike viditi i čuditi se tom nesebičnom i teškom radu milosrdnica na gotovo zaboravljenim otocima Paicfica, pak sam ih se sa najvećom radosti prvih sjetio«. O tome koncertu donio je izvještaj katolički list »Frecman's Journal« u broju od 9. srpnja. Spomenuvši, da je Baloković bio odlikovan od pape Benedikta XV. i da je on »najmladi vitez reda sv. Grgura«, referent izvješćuje, da je Baloković na tome koncertu igrao samo kompozicije velike odgojne vrijednosti, te je prema tome program njegov obuhvaćao ove točke: Schubertov »Ave Maria«, Händelovu sonatu u G-moll, temu s varijacijama od Corelli-Tartinija, »Concerto» od Paganinija, valcer od Brahmsa i »Ciganske melodije« od Sarasatea. Napose je Schubertov »Ave Maria« odigrao toliko dubokim religioznim osjećanjem, da su »sestre« bile vidno dirnute. Po svršetku koncerta i prije odlaska svoga »veliki katolički umjetnik« i njegova mlada gospođa najljubaznije su se razgovarali sa »sestrama« moleći ih, da bi se one u svojim molitvama i njih sjetile. »Sestre« su bile začarane njihovom čednošću i prijaznošću.

Odmah nakon njegova dolaska u Australiju posvetio je Balokoviću oduži članak »Sydney Herald« u broju od 23. lipnja. Iznesavši neke biografske podatke o njem (da je rodom iz Zagreba, glavnoga grada Hrvatske, studije da je svršio u zagrebačkom konservatoriju i u majstorskoj školi Ševčikovoj u Beču, a prvi put da je u inozemstvu nastupio u Moskvi i t. d.), izvještaj raspravlja vrlo laskavo o njegovim umjetničkim sposobnostima i veli, da on jednako vješto interpretira klasičku glazbu kao i modernu kompoziciju, na pr. Stravinskoga, pa čak i Slavenskoga, mladoga slavenskog (»Slavonie«) skladatelja, koji je pobudio pozornost u Evropi svojim najnovijim skladbama. No Baloković ne će da kaže svoj sud o modernoj glazbi, iako je ona zastupana u njegovu repertoaru. Stravinskoga smatra on najoriginalnijim od sviju, napose cijeni njegovu Oiseau de Feu« i »Le Sacre du Printemps«; naprotiv mnoge moderne kompozicije po njegovu mnijenju nijesu drugo već eksperimenti, kojima nedostaje ona dubljina misli, što je toliko karakteristična za remek-djela muzičke literature.

Baloković je donio sa sobom u Australiju četvore gusle: jednog Stradivarija, jednog Guarnerija i dvoje obične gusle, na kojima dnevno vježba. One Stradivarijeve gusle bijahu nekad u posjedu vojvode od Edinburgha.

Engleska kritika o Miroslavu Shliku. Javili smo u prošlom broju »Sv. Cecilije« (na omotu), da se naš zemljak Miroslav Shlik, koji živi u Engleskoj, sprema na oveću turneju u sjevernoj Engleskoj. Tom je prilikom dva puta koncertirao i u Harrogateu, pa o tim koncertima donosi tamošnji list »Yorkshire Post« dva vrlo laskava izvještaja. Na simfoničkom koncertu u »Royal Hall« bila je glavna točka programa »Concerto« u A-moll od Glazunova, što ga je »Mr. Miroslav« vješto odigrao uz pratnju orkestra te vrlo fino istaknuo duh kompozicije. Dirigent je orkestra bio Basil Cameron (neka se isporedi, što smo o Basilu Cameronu napisali u 4. sv. ovogodišnje »Sv. Cecilije«, str. 129.). Druge su dvije točke Shlikove bile: Ljubavna pjesma od Suka i varijacije na temu Corellijevu od Tartini-Kreislera. Na bučni zahtjev oduševljene publike dodao je umjetnik još »Pjesmu« češkog kompozitora Fibicha.

Drugi je koncert održao Shlik u zajednici s engleskim kompozitorom i virtuozom na glasoviru Josefom Holbrookeom. Najvažnije dvije točke programa bile su Max Regerova sonata za violinu u fis-moll i Holbrookeova »Sonata-Concerto«. Regerova je sonata po sudu engleskog kritika djelo snažno, ali odviše »razumno« (brainy), ponešto podražava na Brahmsa, ali nema njegove inspiracije. Prvi je stavak gotovo suhoparan, u Allegrettu postaje kompozitor »čovječniji« (more human), no zapletene varijacije Finalea su briljantne, a fugalna obradba njihova daje kompozitoru prilike da pokaže svoju kontrapunktističku vještinu. Holbrookeova sonata, koja je divno (admirably) napisana, puna je tehničkih teškoća, ali one nijesu silom namještene, već prirodno izviru iz same zamisli djela. Izvedba obiju sonata bila je savršena. Kao solist odigrao je »Mr. Miroslav« Dvořákovu »Mazurku«, koja ne ide među najbolja djela češkog majstora, i nekoliko komada Sukovih, među njima »Un poco triste«, u kojim je razrađen motiv ruskih lađara na Volgi.

Školske svečanosti s jazz-glazbom. Najnovija tečevina našeg vijeka je »jazzband učenika« i »učenici-refrainpjevači«. S očitim se ponosom pitaju jedne berlinske novine prigodom nastupa takovog đačkog orkestra u Bismarkovoj realci: »Ima li gdje škola, koja ne bi imala svoj vlastiti, od učenika sastavljeni jazzband?« Berlinska »Schliemann-Schule« »iskazala« se dapače kod jedne ljetne svečanosti s dvije đačke jazzband kapele i natječajnim plesom učenika, kod čega su učitelji i roditelji fungirali kao jury.

Uvaženi »Zeitschrift für Musik« pita se u čudu (oktober 1931.), da li je to rezultat t. zv. Reichsschulmusikwochen i sličnih kongresa, koji hoće da pokrenu i promiču umjetničku reformu školske muzike; nisu li ovakovi događaji upravo mizeran rezultat posve neuspjele školske obuke u glazbi. Zar je u interesu škole, da se djecu obasipava onim gadno izblijedjelim i dvoličnim šlagerima? da se djeci ucjepljuje otrov ove vrsti pošasti? Isti se taj časopis tuži na »pedagošku besavjesnost«, kojom uvrstiše jazz u najnovije izdanje poznate Hermann-Wagnerove školske knjige za obuku u pjevanju. **Vj. L.**

Muzička škola pevačkoga društva »Haydn« u Železnu. Ova škola ima zadaću potpuno naučiti umjetnost pevanja i jednoga instrumenta kot i muzičkoga teoretskoga znanja, a ima cilj pripraviti za pohod muzičke akademije i za položenje ispita zrelosti muzičkoga seminara (prije državnoga ispita). U letu 1931.-32. podučavaju: klavir direktor Vilim Rohm — Rudolf Graf; pevanje nam. ravnatelja Karlo Gradwohl; gusle Aug. Derfler — Karlo Gradwohl; drivene instrumente za puhanje kapelnik Pilles; plehene instrumente prof. A. Wurditsch; muzičku teoriju ravnatelj Rohm. Odo hoće biti kot redoviti učenik primljen, mora da je navršil 10. leto za pevanje i 16. leto za instrumente puhanja, mora imati dobar sluh i muzikalnost. Jednokratna upisnina S 2.—, školarina na misec S 12.—. (Hrvatske Novine).

Praška filharmonija priredila je dne 27. X. 1931. pod ravnanjem K. B. Jiráka koncert slavenske simfoničke glazbe. Od Jugoslavena bio je zastupan Jakov Gotovac sa svojim »Simfoničko kolo«. Osim kompozicija Smetane, Jiráka, Rimski - Korsakova, Noskowskoga i Vladigerova, izvodile se i tri skladbe Lužičanina Bjarnata Krawca i to: »Při Lunaće«, »Na Mikławsku« i »Reja«.

Organska podloga za glazbu budućnosti. Prošle je godine održao u Parizu u krugu nekih glazbenih stručnjaka Josip Jasser, nekada profesor na moskovskom konzervatoriju, govor o novoj ljestvici, koju moderni skladatelji doduše intuitivno ćute, ali je međutim u svojim djelima od prilike ili nejednako primijenjuju ili upotrebljavaju. U opreci je prema mnogim teoretičarima, koji su dosada uvijek kušali da pomoću mehaničkog dijeljenja u poluglase, u ¼ i ⅛ glase stvore novu i zamršenu ljestvicu. Jasser gradi svoju »supra-diatoničnu skalu« na organskoj podlozi: on je vodi iz prije već postojećih ljestvica te tako daje kao prvi svomu sistemu pečat stroge historičnosti. Kao povjesni preteče nove skale su po njegovom mnijenju samo dvije ljestvice, naime: diatonična i pentatonična. Potonju, kao potpuno zaokruženi glasovni sistem, nazivlje »infra diatoničnom« i označuje je s formulom 5 + 2 (kako bismo diatoničnu označili sa 7 + 5). »Supra-diatoničnu« izvodi od obiju te je skroz logički bilježi 12 + 7. On kuša dokazati, da se samo na taj način može razjasniti i teoretski združiti nova glazba Debussy-a, Scriabine-a, atonalista i politonalista, Schönberga i njegove škole.

Uime praktičnog razjašnjenja svoje nove teorije proveo je on na klaviru u strogoj harmonizaciji pentatonskog sustava jednu melodiju sa Jave, koju je svojevremeno Ambros »europeizirao«, a time je lišio njezina vlastitog, eksotičnog karaktera. To bi imalo da bude dokazom, kako imade »infra diatonična skala« pravo na opstanak.

Kao protudokaz uzme Jasser drugi tema Čajkovskoga: »Pathétique«, harmonizuje ga pentatonski, i nisi mogao prepoznati teme. »Ultramoderni« učinak postigne Jasser, kad je jedan motiv: gore javanski, a isti okrenuto: dolje evropejski izveo.

Gdjekoji teoretičar ne će biti posvema suglasan s Jasserovim razjašnjenjima, ali pokret zaslužuje ipak pažnju. **Vl. V.**

Međunarodni natječaj za klavirnu skladbu orientalnog značaja najmanje 6 minuta trajanja raspisao je Edition Orientale de Musique (B. P. 252, Alexandrie, Egypte). Nagrada je 10 egipatskih libri. Nagrađena skladba postaje vlasništvom naklade Edition Orientale, koja će ju izdati i dati izvesti.

Vincent d' Indy doživio je ove godine 80. godišnjicu svoga života.

Spomenik Debussy-u u Parizu izdjelat će slavni francuski kipar Aristide Maillol.

Internacijonalno udruženje glazbene znanosti (sjedište u Baselu; predsjednik prof. P. Wagner) objelodanilo je u nakladi Plainsong and Mediaeval Music Society, Nashdom Abbey, Burnham (Bucks), Engleska, opširno djelo o prvom kongresu u Liége-u (septembar 1930). Svezak opsiže 250 strana; ima ilustracija; a sadržaje sve radnje u potpunom opsegu, a referate u izvatku. Četiri glavne znanstvene radnje povjerene bijahu ovim stručnjacima: Ch. van den Borren (sveučilište Bruxelles), E. F. Fellows (Widsor Castle, Engleska), W. Gurlitt (univerza Freiburg i Br.), A. Pirro (Sorbonne, Paris).

Saradnici „Sv. Cecilije" u god. 1931.

Adamčik Bruno fra, franjevac, Mostar; **Babler Otto F.**, književnik, Olomouc; **Baraković Dragutin**, ravn. učitelj, Dalj; **Barlè Janko**, kanonik, Zagreb; **Begović Dragan**, učitelj, Tomašica; **Bersenev A. P.**, muzičar, Stara Zagora; **Borić Bernardo o.**, profesor, Sinj; **Bralo Božidar**, bogoslov, Sarajevo; **Bučar Franjo dr.**, gimn. profesor u m., Zagreb; **Canjuga Anselmo o.**, kapucin, Varaždin; **Čepulić Drago dr.**, gimn. profesor, Zagreb; **Djaković Stjepan**, gimn. profesor u m., Vinkovci; Mons **Dočkal Kamilo dr.**, papinski prelat i kanonik, Zagreb; **Domjanić Dragutin dr.**, vijećnik banskog stola, Zagreb; **Drinkwelder Erhard dr.**, benediktinac, St. Ottilien; **Dugan Franjo** st., profesor muzičke akademije, Zagreb; **Dugan Franjo** ml., inžinjer drž. željeznica, Zagreb; **Dukat Vladoje**, zemalj. školski nadzornik u m. Zagreb; **Dulčić Juraj**, kanonik, Hvar; **Fosić Tarzicija** s., učiteljica, Zagreb; **Gavazzi Milovan dr.**, kr. sveučilišni profesor, Zagreb; **Gjivanović Antun**, financ. savjetnik u m., Dubrovnik; **Gjurić Dragutin** ml., slušatelj prava, Nova Gradiška; **Goglia Antun dr.**, kr. banski savjetnik u m., Zagreb; **Hermann Robert dr.**, liječnik, Karlovac; **Hochreiter Emil**, vladin savjetnik u m., Beč; **Išgun Mirko**, trgovac, Čerević; **Ivanišić Pero dr.**, svećenik, Rim; **Ivšić Matija**, svećenik, Rim; **Ivšić Milan dr.**, kr. sveučilišni profesor, Zagreb; **Jablanović Rudo**, Travnik; **Kašner Božidar**, tipograf, Zagreb; **Kempf Julije**, školski nadzornik u m., Sl. Požega; **Kornfeind Eugen**, vjeroučitelj, Zagreb; **Kozinović Lujza** s., učiteljica, Sarajevo; **Krawc-Schneider Bjarnat**, kr. muzički direktor u m., Dresden; Mons **Kukanić Ivan dr.**, kanonik u m., Split; **Lončar Vjekoslav**, svećenik d. I., Zagreb; **Lučić Franjo**, profesor muzičke akademije, Zagreb; **Lukić Luka**, ravn. učitelj, Slavonski Klakar; **Manojlović P. Kosta**, profesor muzičke škole, Beograd; **Mantuani Josip dr.**, dvorski savjetnik, ravnatelj muzeja u m., Ljubljana; **Markulin Stjepan dr.**, odvjetnik, Zagreb; **Matetić-Ronjgov Ivan**, tajnik muzičke akademije, Zagreb; **Mladineo Ivan**, New-York; **Mlakar Josip**, župnik, Kamanje; **Mlinar Cigale Fran dr.**, vladin tajnik, Ljutomer; **Muhvić Ivan**, viši vojni kapelnik, Zagreb; **Musa Trpimir** fra, franjevac, Konjic; **Mustač Ivan**, orguljaš, sv. Marija; **Pavelić Milan**, svećenik d. I., Zagreb; **Pleteš Ladislav**, oficijal središnjeg ureda za osiguranje radnika, Zagreb; **Pokaz Franjo**, ravnatelj kora, Ivanić Grad; **Premuda Vinko**, župnik u m., Baška; **Preprek Stanislav**, učitelj Petrovaradin; **Sattner Hugolin P.**, franjevac, Ljubljana; **Selak Kosta** o., franjevac, Kuna; **Sertić Zdenka**, profesorica, Zagreb; **Shlik Miroslav**, muzičar, Southampton; **Schneider Artur dr.**, sveučilišni profesor, Zagreb; **Šafranek-Kavić Lujo**, ravnatelj i kompozitor, Zagreb; **Šantel Saša**, profesor, Ljubljana; **Šenoa Vera**, supruga sveučil. profesora, Zagreb; **Širola Božidar dr.**, profesor, Zagreb; **Taclik Rudolf**, bankovni činovnik, Karlovac; **Tršinsky Drago**, Zagreb; **Tumbas Bela**, bogoslov, Zagreb; **Udjbinac Mijo**, bogoslov, Zagreb; **Viculin Jordan** o., dominikanac, Zagreb; **Vranić Ante**, tipograf, Zagreb; **Vudi Petar**, župnik, Staro Petrovoselo; **Zalar Josip**, kapelnik. Donji Miholjac; **Zaninović Antonin** o., dominikanac, Dubrovnik; **Zlatić Slavoje**, dirigenta glazb. društva, Stenjevac.